

tro designatus sit locus in quo roma cōdita est. Et Pōponi⁹ iu- Pōponius
 riscōsultus. Urbs (inquit) ab vrbo dicta est. vrbare est aratro diffi-
 nire. ¶ Municipia sūt oppida: quorū ciues municipales dicuntur.
 vt sunt ciues romani ex municipiis. legibus suis. et suo iure vten-
 tes muneris tantū cū pp̄lo Romano honorūq; pticipes: a quo
 munere capescēdo appellati sunt municipales: nullis aliis populi
 romani legibus astricti. Primi autem municipales facti fuerūt Le-
 rites: concessūq; est eis vt ciues romani essent p̄ sacris bello gal-
 lico custoditis. ¶ Colonie vero sūt q̄ nō extrūec⁹ veniūt in ciui-
 tatē nec suis radicibus nūtūt: s; deducūt ex ciuitate / z iura atq; i-
 stituta pp̄li romani hnt / que cōditio licet min⁹ libera sit: tamē di-
 gnior existimat̄ propter maiestātē pp̄li romani cui⁹ ipse colonte
 quasi quedā effigies vidētur. ¶ Ville dicūtur dom⁹ extra urbem
 et suburbia que p̄stitute sūt habitādi causa. ¶ Prædia scribit Ulpianus.
 Ulpianus. dicit nō solum ea q̄ sunt in oppidis: sed etiam stabula / aut
 alia meritoria / in villis z in vicis ¶ Agri continent fundos, non
 continētur a fundis: sūtq; simul cū villis. Unde multi senatores
 in agris vixerunt. ¶ Differt aut̄ ager ab aruo: q̄ aruum est i quo
 aliquid seritur. Salustius. Quia numide pabulo pecoris magis Salustius
 q̄ aruo student. ¶ Fūdus vt dixi minus est q̄ ager. Nam prati.
 vinee horti oliueta. saliceta arbusta pomaria palcua. nemora. lo-
 ca aucupatoria. venatoria. piscatoria sunt partes agri: z singula
 singuli fundi sunt. In vrbe autem siue oppido. siue vico / siue ca-
 stello: tantūmodo p̄diū est: quicqd̄ his q̄ diximus simile est. eadez
 etiā in agro prædia sūt. Unde dicere possum⁹ q̄ fūd⁹ est possessio
 rustica: p̄diū z rustica z vrbana. Fūdus aut̄ (vt aliqui putāt) di-
 citur a fūda: q̄ tantū cōtineat q̄tum fūda lapidē iactaret. Dicit̄
 autem fundus z fundū hinc fundamentū dicitur / et fundo fūdas
 ¶ Differunt autem fundare et fundamenta iacere. Siquidem fū-
 dare est firmare aliquid et stabilire: vt recte funda domum tuam
 Facere autem fundamenta: est quaecunq; p̄ncipiū edificii fa-
 cere:

¶ Est ne differentie aliquid inter vna z simul? Simul aliquando
 geminatum reperitur apud bonos auctores. excepto Licerone:
 et habet fere eandē significationē quam habet tum: de quo verbo
 pauloante diximus. Quintilianus. Simul et pleniorū obsequio Quintilian⁹.
 demererer amantissimos mei: simul ne vulgarem viam ingres-
 sus. alienis demum vestigiis insisterem. Cicero semel tantum Cicero

Quintilian⁹.
Cicero

quantū ego inueni: vna pro simul vsus est in Terrē. Vna z id qđ facio probauit: vna z in hac causa profecto nemini est preponendum mihi esse existimauit. Simul quando nō est geminatum ponitur aliquando pro pariter. Quintilianus. Homo fortis simul z sapiens/ id est ac pariter sapiens. Cicero pro Roscio. Perditissimi est igitur hominis simul z amicitia dissoluere: z fallere eū qui lesus non esset nisi credidisset. Cum autem simul significat insimul nihil differt ab vna aduerbio.

Cicero
Plautus

¶ **P**ediolū quale nomē est? Diminutiuum. Ponūtur autem aliquando diminutia necessitatis causa: vt si velim exprimere paruum puerū/ dicā puerulū. Interdū causa humilitatis: vt si velim dicere res meas/ dicam reculas. Interdum causa contēptus: vt cum hominē vocamus homuntionē/ aut homulū/ aut homullulum. Interdum etiam vtimur diminutiuis quasi blandientes: vt ego hoc loco feci cum dixi prediolis z pomariolis z ouiculis/ p prediis pomariis z ouibus. Sic Cicero blandiculam spem vocat. Sic Plautus sepe corculū dicit z animulā/ z molliculum caseum/ pro corde z aia z molli caseo.

¶ **H**ic notandū est qđ sunt aliqua nomina que diminutia videntur z nō sunt. Diminutia enī sunt que diminutionem significant vt corculum. corpusculū. passerculus. mēdaciūculū. lucubracioncula. recula/ z similia. Que vero non significant diminutionē sunt ista. Auūculus qui nō est paruus auus: sed frater matris. Luniculus animal. Musculus nō paruus mus: sed ossis genus in iuncturis. Pediculus siue pedunculus aial. cuculus auis. cicercula nomen leguminis. Houacula: culter tonsoris. Anniculus annicula anniculum: vt anniculus puer. annicula puella. anniculum mancipium/ id est vnius anni. sicut bimus/ trimus/ quadrimus duorum triū quattuor annoz. Nec de animalib⁹ tantū dicuntur s; etiā de inaiatis: vt anniculū vinū. bimū oleū.

¶ **R**idiculus ridicula ridiculū/ id est risu dignū. Et vernaculus vernacula vernaculū/ id est domi nostre natū.

Q. Curtius

¶ **S**unt preterea multa neutra: vt ymbra culum. cenaculum. crepusculum. vinculū. amiculū/ p quodā gñe amictus instar pallis. Curriculū pro cursu/ z p loco in quo currit. Nōnūq; etiā p curru vt Curtius. Aliozum tamē acti equi non modo in voragine. lacunasq; sed etiam in amnē precipitauere curricula. Cubiculum quod nō est dicendum diminutiū esse: cum in cubiculo sit cubile.

Conuenticulū pro cōuētū: Et *Licero*. Tū cōuenticula hominū que ciuitates nominātur. Baculus qđ nō est diminutiū: sed habet diminutiū bacillū. Reperit etiā baculum neutri generis vt *Quidi* libro. xv. Esse solet baculūq; tenēs agreste.

Quidius

¶ Notandū etiā qđ sūt aliqua diminutiua recte formata: qđ tamē in significatiōe dissentiunt a suo primitiuo: vt a mēta qđ est herba reddēs odorē fit mētula: qđ significat virilia. Ab os oris fit osculum: qđ significat basū. Ab acu qua vestes sartiūtur fit acicula/ qua mulieres vtūtur ad capitis ornatū.

¶ Ab angue serpēte: fit anguilla piscis. Ab aure fit auricula: que nō significat aurē brutoꝝ (vt quidam indocti dicunt) sed cartilagīnē illā que est circa auriū cōcauitatē. z fidicula/ hoc est cordula siue neruulus cythare: fit a fide. Que (vt *Festus Propertius* inqt) est genus cythare ita dicta. qđ tantū inter se corde eius quantum inter homines fides concordet.

Festus pō.

¶ Quia mētio facta est de conuētū: sciēdum est nō absurde vocari a nostris cōuentus religiosoz: vtputa conuētus minorum/ conuentus eremitarū. Verum id vocabulū nō domū siue habitaculū significat: vt vulgus sentit. sed z ipsam cōuentionem z congregationē religiosozum/ hoc est ipsos religiosos: vt ego habui orationem in conuētū religiosozum hominū. in cōgregatione z quasi corona religiosoz: qđ significatū habet ecclesia apud grecos. sed ignari hoīes quēadmodū nomē cōuentus trāstulerūt ad habitacula religiosozū viroz: ita nomen ecclesie) quod concionem significat) ad templa.

¶ Tēplū enī siue edes sacra/ siue edes in singulari: dicit loc⁹ deo dedicat⁹ nō ecclesia: sed errāt in hoc vt in alijs plerisq;.

¶ Quippe claustrū barbare dicit p atrio. Sacristiā p sacratio. Beneficiū p sacerdotio: De iure patronat⁹ p gētilitio. Observantiā p obseruatione. Missā p sacrificio. Cōfiteor p audio confessiones. Confessorē p auditore cōfitentū. Indulgētiā p venia. Preterea isopū p esopo. Eremū p heremo sine aspiratiōe. Characterē p caractere. Jacobū p iacobo. Mariā p maria. Idolatriā p idolatria. Luciā p lucia. Idolū p idolo. Idoliū p idolio. Idolatriā p idolatria. Iosaphū p iosepho. Salamone p salomone. Adamātinū p adamāthino. Christallinū p christallio. Cedrinū p cedrio. Myrrinū p myrrhino: z alia hmo pmlra.

¶ Pomariolū silr diminutiū est a pomariū: est aut pomarium

- locus pomis cōstitus: siue locus in quo poma reponūtur. Qd sit locus pomis cōstit⁹ testat^r Quidius. Id metuens solidis pomaria clauserat Atlas memibus. Qd aut significet locū ad ponēdū poma certū est. Sic enī dicim⁹. Tabellatū in quo tabule/hoc est instrumēta z littere sacre ponunt. Erariū repositoriū eris. Ermarriū vbi reponūtur libri. Armamētariū vbi reponūtur arma: ceteraqz huiusmōi. ¶ Pomeriū est ne idē qd pomariū? Minime. Si
- Li. Liviū.** quidē L. Livi⁹ scribit pomertū esse locū apud muros vrbis siue oppidi/tā intra q̄ extra in quo edificare nō licet. dictū pomeriū quasi post mensū/hoc est post menia.
- ¶ Quicule similiter diminutiū est/hoc est parue oues. Ubi cauendū ne incidamus in errorem aliquorū: q̄ dicunt pecudes et oues idē significare. Et hāc dīam inter pecus pecudis feinū: z pec⁹ pecoris neutriū: qz pecus pecudis est q̄ dat nobis agnos lanā et lac. Pecus vero pecoris significat oē aīal qd hūana caret facie. Pecus pecudis z pecus ouis nihil differūt. Significant aut omne aīal qd sub imperio hoīm e pabulo terre pascit: vt bos. equus. asinus mulus. camelus: z hec oīa armēta faciūt. Quāq̄ aliqui dicant armēta dūtaxat bouum esse: ab arando dicta aramēta. deinde ablata tertia littera armēta. Preterea ouis que marē femināqz significat: capra cū caper siue hyrcus. porc⁹ z porca. vnde fiūt greges
- Quidius** Quidius. Mille greges illi totidēqz armēta p herbas pascebāt
- Virgilius** Virgī. Hoc satis armētis superat pars altera cure. Lanigeros agitare greges. Idem tamē de cervis dixit. Nos tota armēta sequitur. Et de bobus greges. Aut aliquā in magno sequitur grege. Cicero etiam in philippicis dixit. Cecidit greges armētorū quasi grex sit generalius nomē: armentum vero specialius. Hec igitur oīa z pecudes z pecora dīcūtur. Significat tñ nonnūqz pecus pecoris multitudinē pecudū gregaliū potius q̄ armētalium
- Virgilius** Virg. Dic mihi dameta cuiū pec⁹ an Melibei? Infelix o semper ouis pecus. Et alibi. Capri genūqz pec⁹ nullo custode per herbā.
- Quintilian⁹.** Significat tñ pecus pecoris oues. Quin. Cur in vsuz vestiti sepe pecorū lane detrahūtur? Preter pecudes quadrupedes fere sūt licet pprie dicātur fere que mansuefacte nō sūt. Que vero sūt mansuefacte dīcūtur cīeures: vt canis. elephas siue elephātus. ad bella domitus. Aper. onager. ceruus. capreolus. dama. caprea. leo/et quicqd deniqz cicurari potest.
- ¶ Cicurare (vt Varro inquit) est mansuefacere. Quod enim fe
- Varro**

ro cōtrariū est cicur dicit. Et ideo dictū est. Cicur igenū habeo: hoc est māfuetū. A cico aut dictū cicur videt. Cicū dicebāt veteres mēbranā tenuē: que est in malo punico. Cicero i Tusculanis banc Varronis opinionē cōfirmat cū ait. Nā alie sunt fere/ alie cicures/ alie natātes/ alie volucres. Illud postremo notādum: q̄ bos comprehendit etiā taurū z vacca.

Cicero

Equus z caballus differūt. Quia caballus dicit potius q̄ asinaria artē exercet. Mulus pprie dicit qui gñat ex asino et equa. Nā qui ex equo z asina: hinnulus appellat. quibus aliqui burdonē nominēt. Camelus cōis gñis est z tamē nūq̄ in teino gñe reperit/ quēadmodū bos: vt Virgi. Ille meas errare boues. quod non est mirandū: cum lupus apud veteras in teino genere reperiat: quibus femininū lupa.

Virgilius

Quō eleganter dicitur: Je cuilleroie volentiers des herbetes avec toy/ des grappetes/ des pōmes. seroye volentier present la vandange. Je iroie vecir le pressur/ gouter du meust z seroye cōme les aultres. Legerem tecum oluscula. decerperē vuas. colligerem poma. adessem vindemie. inuiserē torcular. mustū de lacu degustarē: z a ceteris que agere fere omnes hoc tēpore consueuerūt non abstinerem.

Legere interdū significat Anaginosim. vt lego libru. lego p̄ sciātiū. vñ fit frequētatiuū lectito Interdū legere est colligere: vt hoc loco. z Virgi. Qui legitis flores: z humi nascētia fraga. Legare hoc est mittere siue in testamēto relinq̄re. Vñ dicunt legati/ hoc est oratores. z legata/ hoc est q̄ in testamēto relinquūt. z legatariū q̄ relinquūt. Vñ cōponit cū p̄ fit p̄iego. est aut p̄legere vsqz ad finē legere. Lactātius. Non iuste videoz petere: vt si quis erit qui incidērit in hec: si legit p̄legat.

Virgilius

Lactātius.

Sic differūt scribere z p̄scribere. Unde dicimus ab inicio scribam: z ab inicio ad finē vsqz p̄scripsi. Sic p̄ferre est vsqz ad cōstitutum ferre. Cicero. Sed nunciū ille qui litteras cepit vt ferret nō pertulit. Seneca in tragediis. Leue est miserias ferre: p̄ferre aut graue/ id est leue est p̄ aliquod spaciū tēporis esse in miseris. sed in his vsqz ad finē p̄seuerare intolerabile est. Sic Martialis. Nam vigilare leue est: p̄vigilare graue/ hoc est partem noctis vsqz vigilare leue est: totam vero insomnem ducere graue. Unde idem est perusgilare z p̄noctare: nisi q̄ illud et noctu z interdū fit/ hoc tantum noctu.

Cicero

Seneca

Martialis.

Agere reū est accusare. Peragere reū est condēnare. Dicit autē accusator reū cōdēnasse: quī eū cōdēnandū curauit.

Perorare est orandi finē facere: vnde poratio dicit. **P**ersuadere est suadēdo in opinionē siue sentētiam tuā inducere. Suadere enim et dissuadere in actu est: psuadere in effectu. Unde male dicunt quidam: dissuasi hoc illis / p reuocaui eos ab opinione. **D**ebet enim dici psuasi eis ne facerēt. Sicut ecōtrario dicimus persuaasi eis vt facerēt. Quare et suasor dicitur qui aliquid suadet et dissuadet: etsi nihil persuadeat.

Plinius.

Permanere est ad finē vsq; manere. **Plinius.** Tunc demum lente cūctāterq; veniūt. nec tñ pmanēt: s; ante finē recedūt.

Componit etiā lego prime cōiugatiōis cū ab: et fit ablego quod est expello siue trāsmitto. **C**omponit etiā cū de et fit delego. Est autē delegare aliquid faciēdum administrādū vt insūgere: vt pontifex delegauit mihi hanc puincia. **I**mpator delegauit mihi hanc curam. Quādo autē lego est tertie cōiugatiōis: fit deligo / quod est eligo: quod similiter ex e et lego componit. **C**ū dicitur compositū fit diligo: quod idē significat. **R**elego si a lego tertie cōiugatiōis cōpositū sit significat rursus lego. Si a lego legas significat in exiliū mitto: vt **G**alba multos ex ciuibus relegauerat. **C**ū con lego legis compositū fit colligo: vt colligo poma. Si vero lego legas cū con componat fit collego. i. simul mitto. **U**nde qui in eandem legationem simul mittuntur vel quibus aliquod munus simul delegatū est: college dicitur.

Que differētia est inter eligo et deligo? **D**eligare est magis idoneum ad rem agēdā secernere. vt populus **R**omanus delegit hunc sibi imperatorē. **I**mpator delegit sibi hos milites: non autem elegit. quia viri ad bellū gerēdū secernūt. **E**ligere vero est ad nostruz emolumentū / vel ad eius qui eligit dignitatem: vt eligo mihi domū. eligo mihi equum. **E**t notādū quod deligo actū requirit sine prepositione: vt populus **R**omanus delegit cesarē imperatorē. **E**ligo vero regit duos actōs: alterū cū prepositione. vt populus **R**omanus in principē elegit sibi **O**ctauium. **L**icero. Quos cesar in senatum elegerat inter pares siue collegas. **E**ligere dicitur cooptare. **T**itus **L**iuus. **M.** **F**urtus camillus dictator: magistrum equitū **L**ucium **E**mylium cooptat. **L**icero in bruto: **A** quo in collegium augurū fueram cooptatus.

Licero

Ti. Lius

Licero

Dicimus autē agere delectū et facere delectū / et habere delectū

que a diligere in hoc differunt & diligimus etiā vñi. Facere vero
 vel habere delectū semp ad multa referē. ¶ Tecū cur dicim⁹ po-
 tius q̄ cū te: ita etiā mecū/secū/nobiscū/z vobiscū. Illa tria pro-
 noia mei/tui/sui: ita in plerisq̄ similia sūt. vt q̄cqd vni conuenit:
 alia duo exigere videātur. Unde cū tecū nō sine ratione dicat⁹ po-
 tius q̄ cū te: cetera etiā quasi quadā societate eodez mō in orōne
 collocari voluerūt. Tecū autē ideo dicat⁹. Quia si huic pnoī ppo-
 nere cū in ablatiuo singulari fieret cacephaton: qđ vitū i episto-
 lis z in omni orōne soluta maxime vitandū est. Essetq̄ longe tur-
 pius cacephaton q̄ illud Virgiliū. Numerū cū manibus equat. Virgilius
 Ceterū obtinuit vsus vt etiā q̄ cū dicerem⁹ in ablatiuo casu pro-
 pter supradictorū monosyllaborū similitudinē.

¶ Qua z poma qđ pprie significāt? Quid vna significet manife-
 stum est. Illud autē notandū q̄ inter acina z baccas/z poma z nu-
 ces differētia est. Acina inter fructus minores arborum fruticum
 ve densine nascūtur. Et sunt vna que cū acerba est omphaciū di-
 citur: vnde oleum omphacinū/hoc est ex vna acerba factū. Item
 grana hedere. grana sambuci. grana ebuli. grana malinoz: z quic-
 quid est simile. Inter baccas vero sūt fruct⁹ lauri. oliue. myrti. lē-
 tisci. z similia que supra hec sūt ¶ Poma dicūtur dicitur q̄bus
 vescimur: vt sūt cerasū siue cerasiū. Prunū. Despiliū. Castanea
 vero in nuces referē: vt Virgilius. Castaneasq̄ nuces: sicut pin⁹ Virgilius
 corylus. amigdalus. iuglās: z his similia.

¶ Mustū quid pprie significat? Mustus musta mustum idem est
 qđ nouus noua nouū. Plautus. Mustā iuuenca appellat. ideo di- Plautus
 ctum est vinū mustū. i. nouū. Postea inualuit vsus: vt mustum si-
 ne vino diceremus. quasi mustum substātiuū esset nō adiectiuum
 Quēadmodū merus mera merū significat solum. Vñ merula di-
 cta est quasi auis solitaria. Et merū vinū dicat⁹: qñ solus est/hoc ē
 sine aqua. Obtinuit tñ vsus vt qñ merū dicim⁹ vinū intelligam⁹
 Et mero ingurgitat⁹/hoc est vino ingurgitat⁹. Quia etiā cū dica-
 mus vinū meratius/hoc est magis purū. qđ vernacula lingua di-
 cimus Plus net. Et vinū lymphatius in quo plus aque ē. qđ ea-
 dem lingua vernacula dicim⁹. Plus aquatque. Nihilomin⁹ etiā
 sine vino vtrūq̄ dicim⁹: z vinū intelligim⁹. vt ego meratius bibo
 q̄ tu/hoc est magis purū vinū q̄ tu. Et tu lymphatius bibis q̄
 ego/hoc est vinū magis aqua tēperatū q̄ ego bibis.

¶ De lacu/hoc est ex lacu. Dicitur enim de via te allocutus sum.

hoc est ex via. de lacu ad me aqua deuecta est / hoc est ex lacu. **Dicitur** aut lacus locus ille in quem tortis vnus vnus decidit. **Item** audiui de pre meo. i. ex pre meo. quasi de ianua / hoc est ex ianua.

Licero

Sed notandum quod de via in alium quoque sensum accipitur. **Licero**. **Cumque** de via laqueret: et mihi met displiceret. **Et** alibi. **Rursus** de via fessus est: quasi de labore vie. hic enim via significat iter / hoc est actionem ambulandi: illic significat locum in quo ambulamus.

Quintilianus

Hec a neque dicitur per apocopen. quod enim idem est quod cum Itaque ablati ex fine u et e: remanet nec. Significat autem he due coniunctiones et non. ut ego non scribo nec vel neque tu scribis / hoc est et tu non scribis. **Interdum** nec capit per non etiam: ut **Quintilianus**. **Per** solui gratia non potest: nec malo patri / hoc est nec etiam malo patri.

Nota quatenus ad elegantiam spectat quod et et neque aliquando confunduntur ut et discere vis nec tamen studes. **Item** nec studes / et tamen vis discere. **Item** et discere non vis: et tamen studes. **Item** et studes / nec discere tamen vis. **Hec** et neque sequente enim aut vero: pro simplici non pro composita negatione accipiuntur. **Idem** enim sunt / nec enim lego: et non enim lego. neque vero dixi: et non autem dixi.

Communem tunc homine. **Caue** ne dicas ceter omnes sed fere omnes. **Ceter** enim non significat fere ut vulgus accipit: sed pariter omnes: ut communiter in hac rem conuenerunt / id est pariter omnes in hanc rem conuenerunt.

Quintilianus

Fere quid proprie significat? **Aliquando** idem est quod pene / hoc est paululum abfuit. **Quintilianus**. **Ut** fere cecidit / id est parum abfuit quin caderet. **Aliquando** significat universalitatem quadam rei vel temporis vel loci: ut fere omnes ita loquuntur / id est fere omnes homines ita loquuntur. **Fere** vtor hac veste / id est quasi omni tempore et omni loco vtor hac veste. **Romani** fere orbem subegerunt / hoc est romani quasi totum orbem subegerunt.

Quintilianus

Temere omnes fere docti post **Licronem**: pro fere acceperunt. **Quintilianus**. **Illud** ingeniorum velut precorum genus non temere vnquam peruenit ad frugem: pro non fere vnquam.

Omnis distributiva dictio est: et complectitur quicquid substantiuo est cui coniungitur. **Verbigratia**. **Omnis** homines / id est quicquid hominum est. **Omne** pecus / id est quicquid est pecoris.

Sed diligenter aduertendum est ne incidamus in multorum errorem qui dicunt quilibet omnem significare: et si in dictionem distributiuam esse. **Volunt** quod quilibet homo currit et nullus homo currit pertraria esse. **Sed** omnes

homo currit et nullus homo currit non esse contraria: eo quod plus significet omnis homo currit quam nullus homo currit. Si quidem omnis homo currit tam mares quam foemas, hoc est omne humanum genus complectitur: nullus homo currit duntaxat mares. In utroque sane pueriliter fallitur quod ita sentiunt. Nam et omnis homo et nullus homo plane contraria sunt. nec obstat quod omnis comitatus generis sit: nullus tantum masculini. Si quidem nullus homo omne genus humanum complectitur: et nullus bos omne genus bouinum. cum homo et bos comitatus generis sint et dictio distributiva non impediat: quominus tam mares quam foemas significet. Eodem enim modo dicitur nullus homo currit ac si diceretur: nullus homo siue mas siue foema currit. Nullus bos siue mas siue foema arat.

Quilibet vero non distributiva dictio est: sed particularis. Significat enim unum ex multis indeterminate. Ut si multi sint hic mecum pugnaturi: dicam. pdeat quilibet et mecum certet/ hoc est pdeat unus qui cumque ille sit. Quin. Quamvis nos una res quolibet nihil intermittere nos fatigaret. Adeo facilius est multa facere quam diu. Hieronymus. Ad unum quolibet filiorum Aaron.

Hic similiter notandum est quod aliquis et quidam differunt. Aliquis enim particularis dictio est et significat aliquem incertum: ut si dicam aliquis pulsavit hostium/ hoc est homo aliquis quem nescimus. Quidam vero est dictio potius singularis et significat aliquem certum et distinctum hominem licet non nominatum: ut si dicam venit ad me quidam amicus meus/ hoc est unus quem ego scio et non nomino. nec liceret dicere venit ad me aliquis amicus meus.

Abstinerere et continere differunt ne inter se. Differunt sane. Nam continere fit cum quodam labore: cum scilicet ratio obsistit sensui: hoc est sensus trahit hominem in unam partem: ratio in aliam. Abstinerere vero sine aliquo labore fit cum scilicet ratio dominatur sensui et ab his temperat que vitiosa sunt: firmato iam habitu et sine aliqua difficultate. Unde continentia non est virtus: sed dispositio ad virtutem et principium virtutis. Et sic diffinitur. Continentia est per quam cupiditas animi ratione ac consilio gubernatur. Abstinentia vero est perfecta et absoluta virtus. Et diffinitur sic. Abstinentia est rationis ad libidinem atque alios non rectos impetus animi/ firma et moderata dominatio. Tamen hec duo vocabula aliquando apud scriptores indifferenter capiuntur: que res quedam nostra etate virum doctissimum traxit in errorem: ut in expositione eorum verborum longe a veritate discesserit.

Quintilianus.
Hieronymus

Quo latine et eleganter diceretur. Je iroie volētiers encor vne fois avec toy en ioueurs seux non pas en ceulx qui ont acoustume lasser et trauaillier le corps. Mais alant avec toy par les forests mōtaignes lādīs et boys: ie inciteroie les muses a iouer la nul hō me nous reprendroit de trop grande liberte: et si aucun le faisoit la solitude nous excuseroit. **L**udere etiam interim tecum ludis nō in iocūdis: nō scilicet in campo saltu aut pila/ aut gladiatois ludis/ siue aliis que lassum ac fatigatū reddere corpus consueuerūt: sed per siluas et colles: et saltus et nemora tecum deambulans/ ac lusus tuos sinu gerēs: ipsas etiam camenas ad ludū excitare: vbi nemo esset qui nos licētie accusaret. et si quis esset facte ipsam solitudinē excusarem.

Ludere et iocari differūt. Ludimus enī re: iocamur vobis. **U**n ludus in facto est: iocus in vbo. Ideo dicimus. Joco ne an serio loqueris? Interdū tñ hec duoverba cōfūdūt. vt Juuenalis. Quoties voluit fortuna iocari/ p ludere posuit. **Q**uidius. Nos ignara iocos tribuit natura puellis. **M**ateria ludunt vberiore viri. **N**ille fac esse iocos: turpe est nescire puellam Ludere: ludēdo sepe paratur amor. **U**n Cicero. Joca p iocos scripsit ad Atticum. Itaqz ioca tua plena facetiarū. **E**cōtrario lud^o p ioco ponit. **H**orati^o. S; tñ amoto qram^o seria ludo. **H**inc ludere p iocari frequēter inuenitur. **P**lini^o. Ludere me putas/ serio peto. **C**icero. Qui ita dicit ludere videt. **U**n et cōposita a ludo poti^o ad verba q̄ ad actionē ptinēt: vt eludo. **C**icero. S; et vos ab illo irridemini: et ipsi illū vicissim eluditis. **L**udere etiam dicim^o versib^o scribere. **U**n et opuscula **P**oetarū siue alioz versus scribēt: um lusus dicuntur. **A**lludere est (cū aliqd dicimus) ad aliud latēter referre sentētiam. **U**n **V**irgilius dū narrat ludos. **E**nee alludit ad augusti victoriā. **E**t etiam celebramus littora ludis. **L**udū etiā appellamus scholam: vñ ludi magister dī. **E**t est ludus litterari^o schola grāmatice. **D**icitur etiam ludus ceterarū artū sicut **M**usice: vt apud **T**erentiū de **F**idicina: que quotidie discibat in ludo. **I**tem ludus armorū: qui ludus quoqz gladiator^o dicit. **L**udos tamen gladiatoris frequentius q̄ ludum dicimus: quotiens vnum plura ve paria gladiatorum ad spectaculum pugnatura pducuntur que res munus gladiatorum dicitur/ et qui id spectaculum populo facit: munerarius. et qui gladiatores domi exercet postea vendit: lanista. **L**ocātur autem ludi gladiatorii/ sicut ludi circenses:

Juuenalis.
Quidius.

Cicero.
Horatius.
Plinius.
Cicero.

Virgilius.

Terentius.

et apolliuares: et reliqui.

C Interim nōnūq̄ significat interea: vt interim venit ad me So-
crates / id est interea dū hac ageretur. Nōnunq̄ significat aliquñ.
Quintilian⁹. Barbarissimi ac soloecissimi foeditas absit. Sed q̄ in-
terim excusatur hec vitia / hoc est aliquñ excusatur.

C Nota q̄ eleganter dicimus ludo ludis: z ludo ludos. sed lude-
re ludis ē ludere ad aliquod gen⁹ ludi: vt ludo pila. ludo palestra.
Ludere ludos est ludere quēadmodum dicimus viuo vitam. mo-
rior mortez. In quo modo dicendi multum inest suauitatis: et si-
gnificant viuo z morior. Secus dicitur acta age: hoc enī prouer-
bium est quod dici solet: cum supuacuo dicimus aut facimus al-
quid quod notū actū ve sit.

C Non iniocūdis / hoc est iocundis. Ubi aiaduertēdū est q̄ cum
positiuū exprimere volumus: longe elegantius cum positiuo sibi
contrario preposita negatione exprimimus: q̄q̄ aliquando mi-
nus aliquid significet q̄ positiuum: vt si dicam homo nō impro-
bus / hoc est satis probus. z philosophus haud ignobilis / id est sa-
tis nobilis. Interdum plus q̄ positiuū significat: vt si dicam. non
illepide inquit poeta: significat lepidissime. Et nō insula oratio
dicitur in qua plurimum sit salis. z nō semel / id est sepius. q̄q̄ nō
semel significare etiam possit nanq̄: vt nō semel ad me venit / id ē
sepe ad me venit. Et non semel ad me venit. i. nanq̄: siue ne semel
quidem ad me venit ita eadē aliquando verba duo plane inter se
contraria significāt: vt sit etiā si dicā. Adolescēs cui acutum est i-
geniū nullo labore fit doctus. Et adolescēs cui obtusum est inge-
nium: nullo labore fit doctus. Prima quippe oratio affirmatiua
est: z significat adolescētē boni ingenti sine aliquo labore fieri do-
ctum. Secūda vero negatiua est: significatq̄ adolescentē obtusū
ingeniū cū q̄toctūq̄ labore nō doctū fieri. Ita hec verba nullo la-
bore discis duo cōtraria significant / hoc est sine aliquo labore dis-
cis: z cum quouis labore nō discis.

C Tu aprens sans aucune paine. Tu nullo labore discis.

C Tu ne aprens point avec quelconque labeur. Tu nullo labore
discis. **C** Je me merueille grandement. Duobus modis inter se
contrariis exprimitur / hoc est non possum satis mirari: z nō pos-
sum non satis mirari. Eadem enī vtrobiq̄ sententia est. Et mi-
rari me vehementer significat. Quāq̄ illic dicatur non posse me
tantum admirari: quin magis etiam admirandum esset. hic non

posse me facere quin admirer. Sic etiā dicimus nō possū satis de
flere calamitatē nostrā: z nō possum non satis deflere calamitatē
nostrā. Non possum satis queri: z nō possum non satis queri/hoc
est lamētari. Et alia etiā huiusmodi p̄ multa que nō veniunt mihi
nunc in mentē. vt est veni in opinionē. que orō aliquādo actiue ac-
cipitur z significat opinor. Aliqñ passiuē: z significat in estimatio-
nem. i. alii opinātur de me.

Virgilius Nota q̄ elegātissime dicimus. Non memini huius rei. non ve-
nit mihi in mentē huius rei. z hec res nō venit mihi in mentē z ex-
cidit mihi memoria huius rei: in noiatiuo. z hec res excidit: mihi
memoria: in ablatiuo. Dicimus etiam non occurrit mihi. non suc-
currit mihi. non subit mihi. **Virgilius.** Subit chari genitoris
Q. Curtius imago. Quintus Curtius hoc verbum accusatiuo cōiunxit. Se-
ra penitentia subit regem.

Virgilius Scilicet significat recte hoc loco: vt in quarto Eneidos Vir-
gilius. Scilicet id sup̄is labor est cura q̄etos sollicitat. Scribit
autē cū c. qz cōpositi fere est ex scire z licet. Interduz significat
quod dicimus. i. siue hoc est: vt si dicam hō aīal / scilicet mortale /
hoc est hō. i. aīal mortale. Easde significaciones habet videlicet:
et cōponitur ex videre z licet.

Campus quōd pprie significat? Cāpus est grāde atq̄ amplius
spacium terre que plana sit. Unde aliquando spactosas plateas
campos vocamus: vt Rome Campus. Martius dicit. Nā loc⁹
huiusmodi augustior area vocatur. Differt autē campus ab agro
nam ager si cum nomine vr̄bis iungatur territoriu⁹ significat: vt
ager Viterbiensis. ager Faliscus. ager Sentinas: et tunc caret
plurali. Alioquin est locus ruri (sicut supradictum est) quem coli-
mus / siue arando / siue serēdo arbores. Nam si terram seramus
frugibus: aruum nominatur. et in hoc secundo significato habet
pluralem numerum. Ut omnes agros Viterbienses: z Faliscos
et Sentinates depopulati sunt hostes. Priore autem modo non
recte diceremus. Hostes depopulati sunt agros viterbienses / et
Sentinates. Non enim intelligeretur de territorio: sed dicendus
est agrum viterbiensem z sentinatem. A campo autem dicta sunt
campestria / hoc est brache: q̄ ludentes in campis omnibus ve-
stibus exuebantur: et nudi ludebant solis campestribus tecti vi-
rilia. Unde et campestri dicuntur sicut tunicati et manicati.

Dicuntur etiam femoralia siue foeminalia a femoribus si

ue foeminiisibus. Nā femora pte illā exteriore significant: foemina
interiorem. Coxa aut pars illa est que ē supra femora. Uñ coxa
vitiata seu fracta dicitur: quādo os illud qđ in vertebro voluitur
fractum seu viciatū est.

Saltus a saltando dicit. Saltare aut siue eius frequētatiuum
saltitare interdū significat choreā agere: et (quod vulgo dicunt)
tripudiare. Uñ et saltatio dicit et saltatiūcula: vt puelle egregie
saltāt. et plato aliquñ saltauit. Scripsit aut Plato in libris de re-
pu. de diuersis gñibus saltatiōis/modestis tñ et nō qualia his tē-
porib⁹ ceruicū. Interdū significat salire: et tūc ab eo fit salt⁹: qua-
lis est ceruicū. Pōnit tñ aliquñ salire p saltare/hoc est tripudiare
sed saltus pro saltatione nūq̄ pōnit.

Lassus laxus et lapsus quō differunt inter se? Lassū dicim⁹ tā
animo q̄ corpore defatigatū. Laxus vero nō significat largū vt
quidā putāt: sed lentū. molle flexibile: nullā duritiē nullā rigidita-
tes habēs. Et ad inaiata magis refert: vt laxi rudētes. laxe funes
et laxe vestes. Lapsus a labēdo dicitur: vt lapsus in errozes/hoc
est qui cecidit in erroze.

Fessus idē est q̄ fatigatus/siue aīo siue corpore. Defessus de-
fatigatus q̄ is dicit: qui ita fessus ac fatigatus est vt ab opere de-
sistat qđ instituerat. Cicero de oratore. Equidē nūq̄ quiescā neq̄
defatigabor donec perfecero.

Cicero

Collis et mons in hoc differunt. q̄ mons est maior: collis mi-
nor est et quasi monticulus quidam/siue a monte separatus sit si-
ue pars montis.

Clīus est ipsa sūmitas mōtis siue etiā collis. Clīus est puus
collis et facilis: vt clīus capitolinus. Promōtorū mōs est ī ma-
re prominēs: qđ grece akron dicit. Uñ Sicilia dicta est Trīnas-
cria: qđ habeat tria pmōtoria. Saltus aut dicūtur parui colles
et sparsi interpositis vallīculis a saltādo dicti.

Gallis dicit que introitū ab vna pte et ab altera exitum habet
latū et patentē. Cōuallis vō q̄ introitū dūtaxat habet arctū et dif-
ficilē: qualis est itroitus ad lacū thrasumenū veniētib⁹ ex Luscia
quē locū per metaphorā fauces dicimus.

Accusare est reum arguere vel reprehēdere. et semp iūgitur cū
genitiuo: vt accuso te insolentie. accuso te parricidii. Excusare ve-
ro significat in excusationem adducere et requirit accusatiuum:
vt excusat morbum. excusat imbrē/ id est excusationem adducit

Quintilian⁹. vel morbum vel imbrē. Quin. *U* tñ si interpellatus tēpestatibus
serius venisses excusares mare z ābiguos flatus. excusares dixit
.i. in excusationē adduceres: Itē excusare aliqñ est expurgare: vt
excusam⁹ crimē obiectū. qđ cū videat̄ satis purgatū dicimus: acci
pio excusationē/ p eo qđ vulgus dicit habeo excusatum.

Cicero

¶ Nemo nō dicit quasi nullus homo vt aliq̄ existimāt. Itā si ita
esset nō iūgeret̄ cū hō: vt Cicero dixit. Nōiem adhuc vidi nemis
nē. Clērū est qđ de hoib⁹ solū dicit̄: z apud poetas de dis siue dea
bus. Apte aut̄ aliqñ ponit̄ in fine clausule: vt hō adhuc visus ē ne
mo. z hominē adhuc vidi neminē.

¶ Quō eleganter dicem⁹. Mais puis que ie ne peulz venir a toy
cest chose decete que tu retournes a moy. Se tu le fais toutes
choses me vendrōt a desir: car ie ne puis que ie ne soye soucie de
toy absent: et que ie naie crainte de toy qui es femme: affin que ie
ne die enfant.

¶ Sed postq̄ venire ad te ipse nō possuz: par est vt tu ad nos re
uertaris. Quod si feceris oia nobis ex sentētia succedēt: neq̄ enī
possū de te absente post hac nō esse sollicitus. z adolescētī tibi: ne
dicā puero aliquādo nō timere.

¶ Postq̄ anteq̄ dicimus: z posteaq̄ z anteaq̄. Iūgūtur autem
plerūq̄ elegātissime cū indicatiuo: vt anteq̄ ad rem venio: z post
q̄ ad hoc veni.

¶ Ipse omniū personarū est. Si cum prima psona verbī iungat̄
idem significat qđ ego: vt Queq̄ ipse miserrima vidi/ hoc est qđ
ego vidi. Si cum secūda persona verbī iungatur significat tu: vt
Sed celer ipse redi/ id tu redi. Cum tertia vero psona proprium
habet significatum.

¶ Sed notandū qđ ipse alī quādo cū ego z tu z ille/ vel cū noie p
pio simul ponit̄: z habet maiorē expressionē. significatq̄ me te/
vel illum nō per aliū: sed p nos aliqđ agere/ vel egisse/ vlt̄ acturos
esse: vt ego ipse interfui/ z tu ipse vidisti. ille ipse sensit/ plato ipse
testatur. quam vim habent hec pronoiā quando met̄ syllaba eis
adiicit̄: vt egomet. tumet. ipsemet. Huic vero pronoi tu iungitur
etiā te: vt tute id fecisti. i. tu ipse. Reperitur etiā apud veteres ip
sus ipsa ipsū: vnde fit ipsior z ipsissimus.

Quintilian⁹

¶ Par est pro decens est elegantissime dicitur. Quinti. Si pro
pter matrimonia violata vrbes euerse sunt: quid queri aduiter
rio par est? Sed non minus eleganter parem esse p sufficere pos

nimus alicui opti: siue resistendo siue exequendo. resistendo: vt repugno fletui quoad possu. s; adhuc pares non sumus. Item nunc infelix par non est dolor: nunc non inuenit vlla solatia. In exequendo sic. Aspicio par laboribus corporis. Paria facere est quod nobis aliunde prestitum est: aliunde compensare. multumque habet elegantie. Qui. Paria tecum facio res pro qua propter me vnum cuius perdideras. Et alibi. Sic paria faciemus: tu illic eris vicarius meus. Seneca. Ut statim tibi solua quod debeo: et quantum ad hanc epistolam paria faciamus.

Quintilianus.

Seneca

Reuerto: siue reuerto (vtriusque enim modo Cicero vtitur) interdum significat redeo: vt hoc loco. Interdum significat venio: multumque in colloquio elegantie est. Cicero de fato. Ad chrysippi laqueos reuertamur: cum nil de chrysippo locutus fuisset. In eadem significatio accipitur reddo. Quin. Si verum est post vetusta secula et innumerabiles annos reddi rursus aliis corporibus aetas: reddi dicitur pro dari sicut Cicero reuertamur pro veniamus.

Cicero

Quintilianus.

Ex sententia significat pro desiderio nostro et ad votum. additque aliquando animi: et dicimus ex animi sententia. Ubi notandum est quod aliud est ex animo: aliud ex animi sententia. Nam ex animo significat quod greci dicunt

hoc est ex corde: vt ex animo loquor.

quod in animo est et cordi est sint diuersa. Nam in animo est significat

in animo habeo / vel animus est mihi / vel volo atque constituo.

Cicero

In animo mihi erat mittere ad Dolobellam. At cordi est significat placet et delectat. Terentius. Si tibi he nuptie sunt cordi / id est si tibi iocunde sunt. Et alibi. quia vterque vtriusque est cordi / id est vtriusque alterum amat. Ex animi vero sententia: est ex voto vel ad votum: vt duxi uxorem ex animi sententia.

Terentius.

Notandum est huiusmodi prepositiones et ex magnam habere elegantiam: si recte in oratione collocentur. Dicimus enim e re publica / id est pro

republica / vel ad utilitatem reipublice. Quintilianus. Nemo dubitabit: vt saluos esse eos magis e re publica sit quam puniri.

Quintilianus.

E regione / id est ex opposito. E diuerso / id est ex contrario. E re tua et e re nostra / id est ad tuam et nostram utilitatem.

Liuus

Liuus. Perinde ac non postulauerint que e re sua essent: sed suaserint que nobis senserint

utilia esse. Similiter ex dignitate. ex utilitate. ex usu.

Cicero

Cicero. Ex tua ac republica dignitate facies. Et alibi. Legem (vt equus est) ex

dignitate reipublice considerate cesar: vtrum prelium committi ex

usu sit. Ex tempore dicere est improvisum et impremeditatum dicere

Hinc dicitur ex palis oratio que non est domi premeditata: que etiam

Persius
Cicero

am extemporaria oratio appellatur. Ex tempore vivere dixit Persius / hoc est tempore se accommodare. Item dicit Cicero ex tempore agere: et ex tempore consilium capere. Et ex tempore officium queritur: quasi ex temporis conditione. Item Cicero. E renibus laborabat inquit / hoc est morbum in renibus pattebat. Ex vinculis causas dicere: est vinctum respondere. Ut ex equo pugnare est equo insidem pugnare.

C Opere precium est commemorare quanta etiam elegantia in oratione habeat pro prepositio. Si quidem (ut Aulus Gellius refert) aliter dicimus pontifices pro collegio decreuisse. Aliter quaepra testem introductum pro testimonio dixisse. aliter plium factum depugnatumque pro castris. Aliter pro ede castoris. aliter pro rostris. aliter pro tribunali. aliter pro concione. aliter tribunum plebis pro potestate intercessisse. Quae omnia neque paria sunt: neque usquequaque diversa.

C Succedere quid proprie significat? Succedere est euenire: et capitur tam in mala quam in bona parte: ut bene successit / et male successit. Hinc dicitur successus / hoc est rerum euentus. Componit autem succedo ex sub et cedo bene mutata in c. quemadmodum etiam cum aliis propositio nibus cedo componit: ut cum ad: accedo. quod interdum significat aduenio. interdum appropinquo. interdum caput pro addit: ut ad hoc accedit. id est ad hoc addit. Unde accessus aliquando significat augmentum. Cum ante: antecedo / hoc est prece. Cum inter: intercedo / quod verbum multum elegantie habet. Significat enim interdum intercedit / hoc est necessitudo quedam inter nos est: quae nos inuicem conciliat. Ut intercedit mihi tecum affinitas. intercedit tibi cum illo amicitia. intercedit illi cum utroque necessitudo. Interdum intercedit significat medium se verbis et vi opponit: ut tribuni intercesserunt / hoc est opposuerunt. Cum abs: abscedo. id est recedo: ut abscede a me scelerate. Cuius de: decedo / quod interdum est discedo siue recedo: ut cum e domo decedere / vel cum ex urbe decedere id est discedere. Sed magis proprie decedere est a mandato custodie suae recedere: ut consules. pretores ceterisque magistratus dicuntur e provincia decedere. Item praesidia ex urbibus: et milites ex castris. Differt autem decedo quam discedo significat a migro. Migrare enim est mutare domicilium: et alio se ad habitandum conferre. cuius similia sunt emigrare. demigrare et comigrare. Remigrare enim significat renerti in pristinum domicilium. Transmigrare vero est in locum magis remotum domicilium mutare: ut transmigravit in Syria. Immigrare est in domum aliquam habitandi

gratia se cōferre. ppter hoc qui moriūtur migrare dicitur: s; cū **Licero**
 appposito. Ut **Licero**. Anteq; ex hac vita migro. **Quiti**. Seu cū **Quilian⁹**.
 ad infernas sedes aīa migravit. Decedo aut sine appositione po-
 tius significat morior. Et eo mō dicit decessit quo defunctus est
 nō enī ponit: sed intelligit vita. Cum ex: vt excedo. quod aliquan-
 do significat discedo. interdum mouor: sed semp cū appositione.
Licero. Subito excessit e vita. Cum pro: procedo quod est prole **Licero**
 quor: z profectū facio: vt procedat opus. Cum pre: pcedo, qđ est
 antecedo. Cū in: incedo/ qđ est ambulo. Unde incessus dī qđcūq;
 et qualiscūq; sit: proprie tamē grauior quidam atq; sublimior di-
 citur. **Virgi**. Et vera incessu patuit dea. Optime omnīū **Seneca**
 hoc declarat dicēs. Tenero ac mollī passu suspēdimus gradum: **Virgilius**
 nec ambulamus sed incedimus. Ut liceat diffinire incedere est te- **Seneca**
 nero ac mollī passu ambulare. Cū dis: discedo/ hoc est abeo. Cū
 re: recedo/ quod similiter significat abeo. Cum se: secedo/ id est
 seorsum cedo. Ut secede parūper. Cū con: cōcedo/ quod aliquan-
 do significat do siue pmitto: vt cōcedo tibi librum. cōcedo qđ pe-
 tis. Aliquādo indulgeo: vt cōcedo hoc lachrymis vidue. Nonūq;
 concedo est eo: vt cōcedo in forum. i. es in forū. sicut cōuenio ē al-
 loquor: vt cōcessi in forum z cōueni hoīem/ hoc est iui in forum et
 allocutus sum hominē. qđq; conuenire alia quoq; p multa signifi-
 cet. Est enī simul venire: vt oēs in vnū locū cōuenimus. Est etiā
 decens z cōueniens esse: vt conuenit hoc mihi. conuenit hoc tibi.
 Conuenire est cōstare z cōtrouersia carere: vt conuenit hoc inter
 nos. conuenit hoc mihi tecum.

Nota qđ plurimū elegātie habet hic modus. Non possum nō
 legere/ hoc est nō possū facere quin legā. Non possum nō esse solli-
 citus: pro nō possū facere quin sim sollicitus. Non possum nō ad-
 mirari. Non possum non dolere. pro nō possum facere qui admi-
 rer: nō possum facere quin doleam.

Quid pprie significat sollicitus? Sollicit⁹ homo pprie dicit
 inquietus anxius. curis plen⁹. inter spem metūq; cōstitutus. Vñ
 sollicitare aliquē dicimur: cū spem metūq; ostēdim⁹: vt apud **Licero**
 ceronē repit. sollicitare plebē. i. inq̄tare/ curāq; inīcere.

Absens z pñs sūt ne cōtraria? Vñ pñs suā ppriā significatio-
 nē habet: significatq; qđ adest cōtraria sūt: Ut mō pñs ē modo
 absens. Interdū pñs significat imminētē rem z iā instātē ac non
 dilatā in aliud tempus: vt **Virgilius**. Presentēq; viris intētant **Virgilius**

- Juuenalis.** oia mortē. Juuenalis. Pena tamē p̄ns et p̄ns vltio. Unde p̄sensissimū periculū. presentissima medicina. p̄ntissimū remediū. presentissimū venenū: qđ etiā p̄ntaneū dicit. Nec ideo dicuntur p̄sensissima: q̄ statim aut sanāt aut occidūt. P̄ns etiā aliquādo idē est qđ p̄stans: vt d̄r p̄ns anim⁹. p̄ns cor. In rem p̄ntē nō t̄ps: sed locū significat: vt **Licero.** Si cōstituetis cuipiā te in rem p̄ntem esse venturū / id est ad locū de quo cōtrouersia est. **Valerius.** **D.** Fabius Labeo arbiter a senatu cōstituendorū inter **Molanos** et **Neapolitanos** finiu datus: cum in rem p̄ntem venisset vtrosq; separatim monuit. Sed illud in primis notandum: qđ p̄ns non modo significat quid est huius tēporis: sed etiam alterius. Ut **Licero.** Ego incolumitati ciuū primū: et postea dignitati. Ille presenti potius dignitati q̄ future cōsulebat: presenti dixit non que nūc est: sed que tūc erat. Dicitur autem non modo de p̄terito: sed etiam de futuro: vt **Horatius.** Pleraq; differat et p̄ns in tempus omittat. Hoc amet hoc spernat in p̄ns tēpus. i. in id tēpus quod tempus rei dicende erit.
- Quintilian⁹.** **Seneca.** Eodē modo in p̄ntia et imp̄ntiarū captūtur / hoc est tam in p̄terito q̄ in futuro. **Quintilianus.** Quia pauci aderant nō putauit in presentia differendum esse. **Seneca.** Sed si calumniator aderit differendum in p̄ntia erit / hoc est tunc differendum esse / et tunc differendum erit.
- Salustius.** Post hac significat post hoc tēpus: sicut antehac ante hoc tēpus. Aliqñ tamē reperiuntur significātia post illud vel ante illud tēpus. **Salustius.** Sic erat accessa libidine: vt sepi⁹ peteret viros: q̄ peteret. sed ea sepe ante hac fidē perdidit: creditū adiurauerat. **Suetonius de Domitiano.** Part̄ arrogātia cū p̄curatorū suorū noīe formalē dictaret epistolā: sic cepit. Dominus et deus noster sic iubet fieri. Unde institutū est posthac vt ne scripto quidē et sermone cuius q̄ appellaret aliter.
- Suetonius.** Et adolescētī tibi: ne dicā p̄nero aliquādo nō timere. Hic duo notanda sunt p̄cipue. Primo qđ timere te et timere tibi differunt. Timere te est formidare te: ne qđ scilicet ex te quasi inimico mali mihi contingat: vt timeo hostes. timeo naufragium. timeo serpentē. Timeo tibi est metuere ne qđ tibi tanq̄ amico aliūde mali contingat: vt timeo patri. timeo amicis. timeo filiis. Secundo qđ duobus modis elegantissime hoc dicimus / videlicet **Adolescētī tibi ne dicam p̄nero.** Et **Adolescētī tibi ne dicam p̄nerum**

Sed si pronomē postponeret: nō liceret dicere in actō. Nō enī re-
cte diceremus. Adoleicēti ne dicā puerū te: sed dicēdū est. Adole-
centi ne dicā puero tibi. **Licero.** Crudelis castor ne dicā scelera- **Licero**
tum & impiū. Sūt tñ q̄ volūt hāc regulā dūtāt in recto serua-
ri: vt si dicā hō supb⁹ ne dicā crudelis/ vel hō supb⁹ ne dicā crude-
lē. In obliq̄s nō id nō accidere: vt hoc viuo ne dicā consule mīlo-
ne. Diligēs tñ lector: aliqñ aliter inueniet. ¶ Postremo etiā illud
maxime aīaduertendū est q̄ mibi & tibi interdū nō ad vnū sed ad
omnes referē. interdū ad nullū: vt si dicā. En tibi fores crepuerūt.
tu mibi semp̄ dormis. Df̄ est sūpta de medio: nec ad me nec ad
te nec ad quēq̄ referē. Sicut **Licero.** Hic mibi gloriatur se om̄s **Licero**
honores sine repulsa obtinuisse. Contra vero cū inquit **Virgili-** **Virgilius**
us. Hei mibi tum molles libeat iacuisse per herbas. Heue tibi ad
solem vergeāt vineta cadentem. Sub prima & sc̄da p̄sona ad vni-
uersos p̄cipit. Hoc frequētissimū est oī gñe scribēdi: vt si dicam.
Stultū est laborare dū nihil p̄ficiās. idē est ac si dicerē. stultū ē ho-
mines laborare dū nihil p̄ficiūt. et si tu hic sis aliter sentias/ id ē
si alii tales essent aliter sentirēt.

¶ Quō elegāter dicemus. Je suis merueilleusemēt ioseux que de
iour en iour tu estudies plus. et mesiouys en toy & remercie dieu
qui ta en ienesie dōne tel courage. Je espoire q̄ tu feras cōme tō
pere & tō ayeul lesquels sōt hōmes excellēs & de bien. Quod in di-
es magis optimaz artū studiis incūbas gaudeo mirū in modū
et tibi gratulor ac deo gr̄as ago: q̄ talē tibi ab incunte etate aīm
prestiterit: teq̄ spero nō cōmissurū: vt p̄re atq̄ auo tuo optimis
ac clarissimis viris indignus esse videare.

¶ Quid proprie significat in dies? Quotidie. Sed nota q̄ in di-
es in hoc a quotidie differt q̄ semp̄ fere cū quodā incremento d̄f̄
ideoq̄ plerūq̄ cū cōpatiuo ponit: vt cū in dies malū arctius pre-
meret: et cū in vrbe malū serperet. i. manaret in dies latius. **St-** **Liuius**
Liuius ne cōpatiuo etiā d̄f̄: sed per verbū significās incremētū. **Liuius.**
Liuius. Crescēte in dies multitudine. Quotidie autē & hoc modo dici po-
test & sine incremento: vt quotidie lego/quotidie scribo: non in di-
es lego. & in dies scribo. ¶ Est ne differētia si quis dicat in dies/
vel in diem. Maxima differētia est. Nam in diez aliquid agere est
p̄fitis diei habere rationem nihil cogitando de crastino. Et fere
semper iungitur cum hoc verbo viuo: vt ego instar ferarum & vo-
lucrum in diem viuo. **Salustius** dicit. Panem in diem mercari **Salustius**

Cicero

¶ Sed quomodo differunt in diem et in dies: eodem modo differunt in horam et in horas. Cicero. Nec qui in horam viuūt: nō modo de fortunis ac bonis ciuū: sed ne de utilitate quidez sua cogitauerunt. Virgilius Gallo cuius amor tantum mihi crescit in horas.

Virgilius

¶ Prope diē dicit cū prope est dies: eo modo quo dicimus prope domū / quod significat pene vel quasi.

¶ Incubere est toto pectore alicui rei faciēde insistere: ut Valisdis incubite remis. quēadmodum ecōtrario supini dicuntur qui negligēter aliqd agūt. ¶ Sed illud notandum qd qñ opus aliqd manuū significat cū datiuo tātū iūgī incūbo: ut incubite remis non aut ad remos vel in remos. Cū aut adhibet ingentiū dicim⁹ incumbo studiis et in studia et ad studia. Ac etiā in malā partē aliqd accipit: ut incubit in ei⁹ pnicie.

¶ Multa aut verba eodē modo diuersam habent constructionē et elegāter dicuntur: ut inest huic loco / et inest in hoc loco. comparo hanc rem illi / et cū illa. cōfero te isti / et cū isto. Sum similis tibi / et sum similis tui. Hoc est cōmune omnibus / et omnium. hoc ē mihi cōmune tecum / et cum ceteris. Ego sum particeps laboruz tuorum / et sum tibi in laboribus particeps. Accedit huic rei et ad hanc rem. Et hac eo / vel eodem. Respondeo tibi et ad te. Rescribo tibi et ad te. Celo te hanc rem: celo tibi hanc rem / celo te de hac re. Impendo curam vel operam vel laborē vel studium huic rei: et in hanc rem et ad hanc rem. Audiui a patre meo de patre meo et ex patre meo. Tu es natus laudi / et ad laudem. Asscribo ad ciuitatem. asscribo in ciuitatem. asscribo in ciuitate. asscribo ciuitati. Meminit vadimonā: meminit iniuriam. ¶ Verum in hoc verbo notandum est qd aliquando meminit capitur pro mentionem fecit: et tunc omnino recusat accusatiuū: exigitqz genitiuum vel ablatiuum cum prepositione de: ut neqz huius rei meminit Plato. Item de qua re multi meminerunt. Hinc (ut non nulli putant) deriuatur mentio / et mens que omnium recordatur. et metum: quia in hac mentione faciēda hac parte precipue utimur. Omnia enim animalia mouent dumtaxat partem inferiorem. solo Crocodilo excepto qui mouet dumtaxat superiorem. Mentem tamen Aurelius Augustinus vel a mene: que grece significat lunam dictam esse ait: qd sicut luna crescit et decrescit et raris vicissitudine commutatur: in id tamen quod fuit perfecta quadam

Augustin⁹.

nouitate se restituit. sic mens nūc caput sūmīs inserit: nunc de-
dit in infima. mō ad corpalia deflectit: mō sublimib⁹ atq; eternis
rōnib⁹ adherescit / vel ab emīnēdo q; p̄stātior vis anime sit.

¶ Quid interest inter gaudere et gratulari? Gaudere est letari.
Gratulari est verbis ostēdere gaudiū qđ ex alicuius cōmodo aut
felicitate suscipias apud eū ipsū qui cōmodo siue felicitate affe-
ctus est: vt gratulor tibi ob consulatū adeptum. gratulor mihi: q;
sub tali p̄ncipe educatus sum. quod vernacula lingua dicimus.
Je mesioys en toy: ie mesioys en moy.

¶ Gratulari videt idē significare. Sed dūtaxat poetis atq; hysto-
ricis permittit. Virgi. Inueni germana viam gratare sorori L. Virgilius
Liuius. L uum sequētes currū iouis optimi maximi templū gra **Li. Liuius.**
tantes ouantesq; adire.

¶ Quidā existimāt gratulari aliqñ accipi p̄ gratias agere: cum
scilicet diis immortalibus gratulamur. Ego sentio potius i p̄-
orū significato accipi: quasi significato sit: voluisse illos nobis be-
nefacere idq; nos assecutos esse. Neq; hoc mirū est: cum etiā de-
os salutemus qđ hoibus cōuenit nō diis. Quia etiam in religio-
ne nostra lignū sacratissime crucis: qđ sensu caret salutamus / dū
taxat in significationē reuerentię.

¶ Gratū facere vero ⁊ gratificari: licet idē plane esse videant nī-
si q; alterū cōpositū est / alterū nō: tamē differūt. Nam gratū fa-
cere est aliquid minus ⁊ significat obsequi: hoc est quod vernacu-
la lingua dicimus complaire. Gratificari vero est aliquid maius
et significat benefecere: siue beneficia conferre. quēadmodum dii
gratificātur hoibus. Unde possum⁹ dicere. Se tu me fais du biē
tu me feras chose agreable. Si mihi gratificatus fueris gratum
facies. Et fieri potest vt gratificemur alicui: et tamen displicea-
mus potius q̄ gratum faciamus. vt si egroto aquam negemus:
gratificamur quidem / et tamen molesti potius sumus q̄ gratum
facimus.

¶ Quid interest inter agere gratias ⁊ habere ⁊ referre? Agimus
gratias verbo: quod vernacula lingua dicimus: remercier. Habe-
mus gratias aīo: cum scilicet memores sumus accepti beneficii.
Referim⁹ vero siue reddimus gratias facto: vt si tu a me bñficio
aliquo honestatis fueris aut malo aliquo affect⁹: vicissim mihi
aliquid boni mali ve retribuas: vt quasi sit qđ supius dixim⁹ pa-
ria facere: et qđ vernacula lingua dicimus. Je te le rēdroy. Et in

Seneca

bonā z in malā partē sumi potest. Seneca tū vult malorum reddi grām: nō referri. Bonoz nō ecōtrario referri: nō reddi. S; hanc dīam solus ipse cognouit z fecit. Cicero nūq̄ fere aliter dixit q̄ referre grām siue in bonū siue in malū.

Cicero

Plancus

Quod autē hec dīa sit inter gratias agere et referre aptissime declarat Plancus in eplis Ciceronis. Immortales inquit ago tibi grās agāq; dū viuā: nā relaturū me affirmare nō possū. Tantis enī tuis officiis nō videoz mibi respōdere posse. Ecce qd̄ respōdere officiis / hoc est satisficere bñficiis est grās referre. quod aliqui z presertim poete dicunt p̄soluere.

Illud autē quo ad elegantiam notandū est q̄ dicim⁹ semp agere gratias. habere gratiā z gratias: z referre grām. Raro enim z fere nūq̄ reperies referre gratias. Apud Ciceronem certe z Quintilianum plane nūq̄.

Itē illud aiaduertēdū est q̄ dīs nūq̄ referimus grām: dicim⁹ enī. Quis enī referre dīs grām possit? Agim⁹ grās dīs dicimus praro. habem⁹ autē frequēter quotiēs scz agnoscim⁹ z nobis cū factemur bñficiū nos ab illis accepisse. Ago grām nūq̄ fere aut praro nisi apud poetas aut hystoricos reperit.

Ab ineunte etate quid proprie significat? A principio etatis / hoc est a pueritia. Maxima enī gratiam atq; elegantiam habet / hoc verbū in eo: a quo fit participiū inens ineuntis. Dicimus enī in eo sedus. in eo pacē. in eo societate. in eo bellū. in eo pugna. in eo viam: quasi ingredior z incipio. *inire vltim. camelior sereno.*

Ubi notandū q̄ semp fere dicit de re aliqua graui et magna. Non enī recte diceremus: in eo opus. in eo libru. in eo prandiū. in eo cenā. Hinc fit initiū quod est principium alicui⁹ rei maioris vt initiū libri. initiū orationis. Quod aperte testat Quintilianus.

Quintilian⁹?

Quod latine inquit principiū vel exordiū dicit: id maiore quadam ratione Greci videntur proemiū nominasse: qd̄ a nris modo initiū dicitur. Preterea etiā huius verbi p̄cipiū quādo post se casum nō habet cū maiorib⁹ q̄busdā rebus poni solet: vt ineunte pueritia. ineunte etate. ineunte adoleſcētia. ineunte vere. ineunte estate. ineunte hyeme. ineunte nouo anno. Non autē dicerem⁹ ineunte die. ineunte nocte. ineunte conuiſio. ineunte prelio: sed ineunte bello / et ineunte belli tempore.

Rursus aiaduertēdū est q̄ in eo aliquando significat comparo siue cōtrabo: vt dicimus in eo gratiā. Non autē dicerem⁹ in eo.

amorē vel benivolentiā: sicut ecōtrario dicim⁹. cōcilio mibi amo-
rem. cōcilio benivolentiā: nō aut cōcilio grām. Et tñ recōciliari et
in gratiā redire idē sunt: qñ qui fuerāt ex amicis facti inimici ite-
rum in pristinā redeūt benivolentiā. Dicim⁹ autē redire in grām
etiā cū inaiatis: vt cum agello meo reddi in gratiam. **Licero** In
gratiam cū voluptate redeamus. Preterea conciliamus nobis/
famā. honores/nō aut inim⁹. **Cōponit** aut in eo ex eo ⁊ in pre-
pōne. quēadmodū cū ad adeo: vt adeo Socratē/id est eo ad So-
cratē. **Cū** ante anteo/qd est precedo. et inigitur tā cū datiuo q̄
cū accusatiuo: vt anteo te/ ⁊ anteo tibi. **Cū** circū circueo: quod
interdū significat ire circū aliquid. Interdum circundare ⁊ qua-
si obsidere: vt circūiit militibus oppidū/hoc est circūdedit. **Cō**
ponit similiter cū ob: vt obo. quod aliquādo significat exequor ⁊
perago: vt obo legationem: obo mun⁹ mibi cōmissum. Aliqñ si-
gnificat morior: q̄ qui moritur quasi exequat ⁊ peragat mortem
quēadmodū etiā dicimus obiisse aliquem diē suum / p̄ peregisse
diē suū. et obiisse vitā/id est peregisse vitam. Interdū reperit si-
ne accusatiuo obiit/id est mortuus est. Quēadmodū etiā oppe-
tit dicimus: ⁊ intelligimus mortem. et defunctus est: et intelligi-
mus vitam. Dicitur autem defunctus a defungor. Quippe fungor
est officiu⁹ ac munus aliquod ago: vt fungor magistratu. fungor
pretura. fūgor munere iudicis. Unde fūgor vitā/id est fūgor mu-
nere et administratione gubernandi corpus: et seruandi vitam.
Quapropter defunctus officio dicitur qui finiuit officiu⁹: nec am-
pli⁹ eā administrationē habet. **Quā** d̄ defūct⁹ munere p̄torio: des-
fūctus cura tribunitiā/id est qui finiuit officiu⁹ p̄toriu⁹ ⁊ tribuni-
tiū munus. **Itē** defūct⁹ p̄culis: q̄ finiuit ⁊ est iam extra pericula
Virg. Tandē magn⁹ pelagi defūcte periclis. Et corpa defūcta **Virgilius**
morbis: non mortua / sed que iam finierunt morbos et sana sunt.
L. Lilius. Defuncta morbis corpora: salubriora esse incepere. **L. Lilius.**
Sic itaq̄ dicitur defunctus vitā/id est qui finiuit administratio-
nem vite ⁊ mortuus est. **Cū** inter si l̄r cōponitur eo: vt fit intereo
significatq̄ morior: vnde interitus mors. **Cum** per perego. qd eti-
am significat morior: vt perit. i. extinctus est. **Itē** in magnam ali-
quā calamitatē incido. vt perii nisi me adiuues: quod vernacula
lingua dicim⁹. Je suis defait. **Virgilius.** Ut vidi vt perii vt me **Virgilius**
malus abstulit error. Quod verbum si cum de coponatur fit de-
perego: et exigit accusatiuum: significatq̄ flagro amore alicuius

Solito

ut eam puellā deperibat. i. vehementer amabat. Cū ab abeo, hoc est recedo. Cū ex exeo: cuius significatio manifesta est. Cum pre: Terentius. preeo/ quod est antecedo: et interdum apud poetas sepat. Terentius. et presequar. Cum sub subeo/ quod significat suppono me alicui rei: ut subeo hanc provinciam/ subeo hoc onus. Interdū (sicut supradictū est) significat in mentē venio: ut Subit chari genitoris imago. Componitur etiā cū re: ut redeo d. interposita euphoniae gratia: quēadmodū fit in redintegro Significat autē redeo reuertor. Cum con ut coeo abiecta n. quod aliqui significat coniungo: ut inter se coisse viros/ hoc est inter se coniunctos: et quasi cōmixtos esse. Aliquā significat ita misceri ut ex duobus aut pluribus fiat unū: ut due vocales coeūt inter se. i. ex duabus sūt vna: ut reprehendo reprendo. Interdū est cōcūbere: vñ dicitur coitus q̄ ex duobus corporibus unū quasi fiat coeūdo. Jungitur preterea eo cū inficias et dicimus inficias eo: quod est nego. Item euz obuiā: ut eo obuiā. Quod multis modis dicitur. Eo tibi obuiam. Obuius tibi sum. Obuiō tibi. Fero me tibi obuiam. Obuiū me tibi fortuna obtulit. Obuiam tibi processit.

Plautus. Inter aiam et aiam quod interest? Aia est qua viuim⁹. Animus est quo sapim⁹. Sepe tñ alterū p̄ altero ponit. Plaut⁹ aiam ponit pro flatu: cū inq̄t. Fetet aia vxoris tue.

Prestare quod proprie significat? Prestare aliqui est dare siue concedere: ut presta mihi opē i. da mihi opē. Et hoc loco. Deus p̄stitit talē animū: hoc est cōcessit. Aliquā p̄stare est exhibere: ut presta te virum bonū. Presta te fortem virum/ hoc est exhibe te virū bonum et fortem. Quod vernacula lingua dicim⁹. Fay que tu soles vng bon homme. Fay que tu soles vng vaillant homme. Interdum prestare est antecellere: ut Terentius. Mi boni homo homini quid prestat? hoc est quantum homo homini antecellit. Et habet nonnūq̄ ablatiuum post datiuum: ut presto tibi doctrina/ id est antecedo te doctrina. Et doctrina tibi superior sum/ hoc ē doctior te sum. Interdum prestare apud iurisconsultos est prohibere: ne alicui fiat aliquid incommodi et si non prohibuerit satisfacere. ut venditor debet prestare vitium rei quam vendit/ hoc est prohibere atq̄ efficere ne emptor damni quid faciat: alioquin satisfacere. Heq̄ id in alterum modum: verametiam in nos ipsos.

Cicero. Cum id quod ab homine non potuerit prestatū euenerit

id est quod non potuerit caueri et prohiberi. Propria autem huius verbi significatio est, prestat hoc est melius et prestantius est. Unde sit prestantans et prestantia. Prestat mori quod in seruitute vult, hoc est melius est. Compositumque presto ex pre et sto. Significat autem pre valde: sicut in prepotens, precellus, preclarus, prelongus, preualidus, et similibus. Et precor fructus: quod valde coctus ac maturus est ante tempus.

Cubi notandum quod pre in compositione maiorem vim habet quam p. Plus enim est prepotens quam si diceremus perpotens. Quamquam aliquam nullam hęc prepositio a suo positio diuersitatem faciat: ut precludo/premouor, precingo/hoc est claudio, morior, cingo. Compositum etiam sto cum aliis prepositibus. Cum ad assto: quod significat assisto: ut assto tibi, id est assisto tibi, presens sum ut asstat, hoc est adest et stat: ut arrectis quoque auribus asstant. Cum ante: antesto/cuius significatio nota. Cum circum circumsto: quod similiter notam habet significationem. Circumsto enim est circumdo et facit preteritum circumsteti: sicut etiam facit circumstisto: quod significat inuado et cum terrore quodam aggredior. Virg. Circumstant anime dextra leuaque patentes. Nonnunquam e contrario hortandi causa ponitur. **Cesar**. Si quis grauiori vulnere accepto deciderat circumstitebant, hoc est hortabantur tela hostium arcuentes. Cum ob obsto, quod est contra venio et impedio: ut illud mihi obstat, id est illud impedit. Cum per presto/id est fixus sto. Ut perstat in opinione/id est fixus stat et permanet in opinione. Cum ex exsto: quod verbum plurimum elegantie habet in oratione. Quippe existit atque extat vnum atque idem preteritum habent et significant eminet siue superest. sed primus cum motu dicitur: quasi prodit vel exurgit: hoc vero sine motu: quasi superstat. **Licero**. Submersus equus voraginibus non existit adhuc. **Idem**. Nec diu vlla vox extitisset. **Idem**. Anguem ab ara extitisse. De rebus quoque que ad mentem pertinet existere dicimus. **Licero** **Licero** Existit hoc loco questio difficilis. De extare. **Virg.** Stant circumfusis pruinis. Corpora magna bouum: conserunt quoque agmine cerui. Torpent mole noua: et summis vix cornibus extant. Hinc dicimus extant pauci libi **Clarronis**: hoc est supersunt. Et sicut de homine dicimus superest/vel superstes est: sic de rebus extat: ut Memoria non extat. Extat oratio **Licronis**. Cum pro prestat, hoc est in prepatulo stat. Unde dicitur meretrices prestare/hoc est in prepatulo esse: ad se omnibus pronitendum

Cum in instat, quod aliqui significat imminet: ut instat ver. instat hyems. Aliquando vrget: ut instat pyrrhus ut scriba hoc e vrget. Cū sub z sup: substat z supstat / quorum significationes manifeste sūt. Cū di distat / hoc est differt siue remotū est. Cū re restat: hoc est superest. Cū con cōstat / hoc est manifestū est. Vel cōstat in p: prio eius significato: ut tanti cōstat quātū valet.

Cicero

¶ Sisto nescio an a sto compositū sit. Significat autē sistere res presentare: et habet preteritū steti / et supinum statum. Dictumq; ab eo est q; non tantuz comparere quis debet: sed etiam manere. Unde in iudicio sisti / hoc est de sistendo aliquem in iudicio. Cicero ad Atticum. Des operam id quod mihi affirmasti ut ne ante kalendas Ianuarias vbiq; erimus sistas. Proprie tamen sistere est retinere. et quod vernacula lingua dicimus. arreser: ut siste gradum. siste fugam. siste lachrymas. unde fit stator. Et Iupiter stator dictus est: qui romulum rogantem ut fugam suorum sisteret: exaudiuit.

Cicero

¶ Spero quot modis dicitur? Multis. spero. non despero. magna spe sum. nō parua spe sum. capto spem de hac re. cōcipio spē de hac re. Ducor in spem huius rei. vocor in spem. ingredior i spē colloco spem. repono spem. Spes fixa est. Spes mihi est. nō des est mihi spes. non desino sperare. Spem habeo. nec nulla nec magna spe sum: inquit Cicero:

¶ Sed notandū hoc loco diligēter q; hec duo verba spero z confido vsurpātur frequentissime a doctis viris pro credo: z ideo capitur nō solum pro tpe futuro: sed etiā p pterito z pnti. Pro futuro: ut spero ita fore / z confido ita fore. Pro pterito: ut forti (ut spero) aiō mortē tulit. et facile (ut confido) eum laborē toleravit. Pro pnti: ut scribo rem (ut spero) nō inutillē / neq; indignam et laboro in re (ut cōfido) nō inutillē.

Cicero

¶ Cōmissurū quid pprie significat? Cōmittere aliqui est iniūgere aliquid faciendū z quasi cōmēdare: ut cōmisi tibi hoc negotiū hoc est mādavi. z cōmisi tibi ut ad me venires. Aliquando committere precedente negatione z sequente ut vel q;obrem significat pmittere: z semp capitur in malā partē: ut non cōmittā ut me aliquis laceret. Cicero. Nō cōmittas ut cū oīa tibi a nobis sup: peditata fuerint: tu tibi defuisse videare. Itē alibi. Nihil tibi esse cōmittendum considerare debes: q;obrem eorum quos laudas!

te non simillimū prebeas.

¶ Ut quōd pprie significat? Ut aliqñ est cōsuetio causalis quē admodū si dicamus. cōparo mihi diuitias vt alere familiam pos sim: hoc est pppter hāc causam z hunc finē cōparo diuitias: vt pos sim alere familiā. Aliqñ nullaz talē vim habet: sed ponit dūtaxat elegātie causa: vt Cicero: Inuitus feci. vt L. Flaminiū de sena: Cicero tu eiecerē. Nihil enī aliud significat hec oratio. Inuitus feci vt eiecerē: nisi inuitus eieci: Et Quintilian⁹. Quis credat me fecisse vt eieci stipē filio negarē. i. quis credat me negasse filio stipem sic hoc loco. Spero te nō cōmissurū vt indignus videare: idem est ac si diceres: spero q nō videberis indignus.

¶ Ut nōnūq̄ significat postq̄: vt apud Virgī. Ut vidi. i. postq̄ Virgilius vidi vel q̄primū vidi. Nōnūq̄ quomodo: vt apud eundē. vt vidi: vt perū / id est postq̄ vidi quō perū. Unde amicos siue hospites intetrogamus: vt vales / hec est quō vales. Aliqñ significat etiaz sicut: vt ego loquor vt Rex. i. loquor sicut Rex loquit. Aliquādo velut: vt loquor vt rex. i. loquor p̄inde ac si essem rex. Aliquando ita: vt si dicā. Quotidie ad me hospites veniunt vt incipiā iā stomachari tantā frequētā / hoc est ita vt incipiā stomachari. vel ppter qd vel qua pppter incipio stomachari. Aliqñ significat q: vt nō est opus vt fugias. i. q fugias.

¶ Hic notandū q velut veluti et tanq̄: differūt a sicut sicut / et vti. q illa imaginē significant: hec similitudinē. Unde illa resoluuntur per substantiuū. hec per idē verbū. Nā si dico. Tu incedis velut rex vel tanq̄ rex: ita resoluit. Tanq̄ si esses rex vel quasi es rex. Si nō dico tu loqris sicut rex. et vti rex: exponit idem sicut rex loquitur: vel vti rex loquitur.

¶ Clarissimus qd pprie significat? Clarus. p̄clarus. splendidus luculentus. et similia improprie / et per metaphozā dicitur pro eo qui tāq̄ fulgore quodam glorie resplendet: vt clarus poeta. splēdidus eques. preclarus orator. luculentus homo / id est celebrer et magni nominis ac glorie. Preclarus tamen aliquando pro bonus a Cicero accipitur: et luculentus pro magnus. In philip: Cicero p̄cis luculentum vulnus accepit / id est magnum. Et alibi. D preclarum custodem ouium (vt aiunt) lupum. preclarum / id est bonū In custode enim bonitas potius q̄ fama requiritur Et in Relio Cum illo vero quis neget actum esse preclare / hoc est optime. quod ipse paulo post declarat cū inquit. Cum illo quidem (vt su

pra dixi) actum optime est.

C Mobilis autem et clarus in hoc differunt: quod clarus semper capitur in bonam partem. Mobilis vero aliquando etiam in malam: et nosco dicitur quasi notus. Unde et nobilis meretrix dicitur: et nobile scortum / et nobilis iniuria. Quo modo famosus accipitur aliquando scilicet in bonam partem: ut apud Iuvenalis. **Iuvenalis.** Famosos equitum cum dictatore magistris. Aliquando in malam / pro infamibus et turpibus: ut famosa mulier et impudica. **C** Gloriosus etiam aliquando significat plenus glorie: ut gloriosa mors. gloriosa victoria. Aliquando ostentatorum glorie: ut apud Plautum et Terentium. miles gloriosus dicitur.

C Item imperiosus qui forti animo exercet imperium: et qui est ostentator imperii. Unde torquatus dicitur est imperiosus: quod filium ob imperium contemptum occidit. **C** Hoc loco notandum quod a virtute non dicitur virtuosus: quo verbo imperiti utuntur. quemadmodum etiam greci ab aegris non faciunt adiectivum. sed cum virtute perditum dicere volunt: dicunt spondeon / hoc est studiosum. Quos Cicero imitatur multis in locis: ut in libris ad Herennium. Ideoque bonis viris et studiosis amicus erat / id est virtute perditis.

C Videare cur potius dixisti quam videaris? Ad advertendum est non modo in epistolis et soluta oratione: sed etiam in carmine ubi maior licentia est: conari debet scriptores (quod fieri potest) evitare frequentiam littere. s. Nam in oratione quidem r. littera sonoritate quadam et pulcritudinem affert: ut si dicam Fundatorem Romani imperii Cesarem. Et apud Virgilium. Tante molis erat Romanam condere gentem. Quam gravem animo tulit Demosthenes orator quod r. litteram proferre nature vitio non posset: cum vero industria et exercitatione naturam superasset: letus exclamavit eiko soipheron r socata rorecimenon: quod latine dicitur. En tibi offero r rerozizatum. Contrario vero s. littera dehonore (si frequens sit) orationem videtur. Nam si humiliter et submissa voce proferatur sibilum generat: quem ut evitaret Virgilius dixit immitis Achilli pro imittis Achillis. Sic hoc loco si diceret optimis ac clarissimis viris indignus esse videaris nimis esset huius littere concultatio: ideo videare potius dicendum fuit. Sepenumero tamen contingit ut nulla causa etiam intercedente: doceare potius quam docearis / et intelligare quam intelligaris dicatur. In qua re standum est soli aurium iudicis: quemadmodum a principio diximus.

C Quomodo latine dicemus et eleganter? **C** Icy laer est sain et de

puis trois moys hōme ny est mort de pestilence Pres que tous les citoiens sont retournes en la cite. Seulement Varius q̄ iay me le plus apres toy est encore a Phalere. Nous lattendons de main ou apres demain. Ainsi deuant hyer me le dist son docteur quant il enuoya celui iour ses chiens et poussins a lostel. Mais ce ne te touche point. **Hic iam aer saluberrimus est. nemo iam tribus mēibus pestilentia perit: ciues vero cōs in urbē redierūt dūtāt Varius quē ego secundū te diligo adhuc Phalerios ī colit: cum cras aut perendie expectamus. Ita mihi nudiūstertī⁹ pedagogus eius nūcianit: cuz eo die catulos eius ⁊ pullos domū misisset. Sed hoc nihil ad te.**

Hic / id est in hac vrbe. Significat enī hic (quēadmodū supra cū de grāmatice tractarem⁹ dixim⁹) locū p̄ximū dicētī: istic locū p̄ximū audiētī: ⁊ illic locū remotū ab vtroq̄.

Unde si volumus dicere. L aer est icy bon: dicemus. Hic vel ī hac vrbe salubre est celum. Icy sont treiplaisās pres. Istic vel in suburbano isto sunt amenissima prata. De Phaleris vero vbi Varius est: loquentes: en ce lieu la est tousiours grant multitudo deoiseaux ⁊ de bestes. Illic siue in illo oppido magna semper multitudo auisū est atq̄ ferarum. In hoc plurimi nre etatis scriptores errāt pro iste ista istud vel istic: scribētes ille illa illud vel illic. Vni ad illā ciuitatē dicētes / p̄ misi ad istā vrbe. Urbs enī locū significat: ciuitas multitudinē ciuū.

Iam quid pprie significat? Aliqñ nunc p̄ximū: ⁊ qd vernacula lingua dicimus: mantenāt. Ut hic iam saluberrimus est aer. Aliqñ accipit pro tūc. Cicero. Ipsa verba compone: ⁊ quasi co- Cicero augmēta: qd ne Greci quidē factitauerūt: iam neminē aīponēs Catoni. Aliqñ significat p̄terea. Cicero. Jā quis parētis tui sū- Cicero gularē erga me beniuolentiā explicet: qd idē efficit iūctū cū vero vt iam vero vrbibus constitutis.

Iamā de futuro tantū dicit. i. mox. Et licet reptat cuz p̄senti vt iamāq̄ manu teuet ⁊ p̄mit hāta: resoluitur tñ ad futurum: id est iamā tenebit et p̄met. Aliqñ per indignationem dicit: vt apud Virgī. Jamiā nec maxima iuno. Nec saturnus hec oculis Virgilius p̄ aspicit equis. Item per cōmiserationē. Salustius. Jamiā aīo Salustius meo charissime frater q̄q̄ tibi immaturo. et vnde minime dequit vita erepta est: tamē letandum magis q̄ dolendū puto. Item p̄ exhortationem: vt Liuius. Jamiā erigite anīmos. tela sumite. Liuius

obusiam ite hostibus: habetis in manibus victoriã.

¶ Que differẽtia est inter salubrẽ et sanum? Saluber siue salu-
bus dicitur quod salutĩ cõducit: vt aer. cibus. potus. exercitatio: et
similia. Sanus vero cui salus inest: vt hõ z aialia. Salubre est qd
dat: sanum quod accipit salutẽ. quẽadmodum differũt prosper z
felix. Quia prosper dicitur qui dat. p̄speritatez: felix qui accipit.
vt sidus p̄sperũ d̄r: sub quo natus est qui felix significat futurus.
Felix igit̄ homo d̄r: dñi autẽ potius prosperi. Si r̄ loca actiones
successus prosperos dicimus: aliqñ tamẽ cõfundũtur. vt Suetonius
p̄speram cesaris valitudinẽ dicit. Et Virgilius. Sis foelix
nostrũq; leues quẽcũq; laborẽ. Sic etiam dicimus interdum sa-
num cibum. sanum potum. Et Salustius dicit. Genus hominum
salubri corpore. In epistolis tamen seruanda in primis est verbo-
rum proprietã.

Suetonius
Virgilius

Salustius

¶ Notandũ aut̄ qd aliqñ cap̄t̄ celũ pro aere: vnde dicere possu-
mus. Hic iã aer est saluberrim⁹. hic saluberrimũ est celũ. Hic ẽ ce-
li siue aeris salubritas. Celũ est clemẽtius solito: z similia.

¶ Nemo iam tribus m̄sibus pestilentia. perit. Liceret ne dices-
re. Nemo iam tres m̄ses pestilẽtia perit? An est aliqua differen-
tia si tempus in ablatiuo z in accusatiuo ponat? Ineruditi dicũt
per ablatiuũ significari tempus interruptum z nõ continuatum.
Et si dicamus magni estus fuerunt hoc anno: cũ non toto anno
sed aliqua parte anni fuerint. Per accusatiuum vero significari
tempus continuũ sine interruptione. Et Cicero. Quãq; te mar-
ce fili annũ iam audiẽtẽ Cratippũ: qd marcus integrum annum/
hoc est singulis diebus z sine intermissione Cratippum audisset.

Cicero

¶ Frustra excogitata est hec differẽtia cum falsa sit. Nã si in accusa-
tiuõ significaret̄ tẽpus continuũ nõ oporteret addere: vel potius
nõ liceret addere cõtinuos. At Cicero pro lege. Manlia inquit.
At Hercule aliquot annos continuos añ legẽ. Sabina ille popu-
lus romanus cui⁹ vsq; ad nostrã memoriã nomẽ inuictũ in naues-
libus pugnis permãserat: magna ac multo maxima parte nõ mo-
do utilitatis: sed dignitatis atq; imperii caruit. Et Virgi. Hic
iã tercentũ totos regnabit̄ annos. Si p̄ actiũ t̄ps̄ m̄ime interrup-
ptũ significaret̄ nõ optebat addere totos. Dicendũ est igit̄ qd in-
differẽter vtimur ablatiõ more latino: z actiõ more grecorũ. nihilq;
differt si dicamus: Audiui Platonem decem annis / et decem an-
nos audiui Platonem. Sed illud fortasse verius p̄ciperetur: cuz

Cicero

Virgilius

de parte nō de toto tēpore loquimur nō licere per accusatiuū lo-
qui: sed p ablatiū. quale est ego hoc anno ad te veniā / id ē aliquo
tēpore istius anni / quod nō recte diceret hūc annū.

¶ Illud preterea notandū est q̄ dicimus p̄ximis diebus veni in
Aphricā. Et Cicero Qui his paucis dieb⁹ pōtifex fact⁹ est. Et i Cicero
futuro. Paucis dieb⁹ erā domesticos tabellarios missur⁹. Et tri
duo aut ad sūmū quatrduo periturū. Et Salustius. Legati tri- Salustius
duo nauim cōscendere. Hec oīa nō per supiores dies: z p̄ triduū:
et per paucos dies exponēda sūt: sed itra supiores dies. itra pau-
cos dies. Intra triduū Intra quatrduū.

¶ Illud quoq̄ aiaduertendum q̄ aliqñ in hoc genere sermonis
omittim⁹ post vel ante: vt triduo q̄ ad te veni cōfecī oē negotiū /
id est triduo postq̄ ad te veni cōfecī omne negotiū. Et decē die-
bus q̄ ad te venire; acceperā a Cesare litteras / hoc est decem die-
bus anteq̄ ad te venire. In urbem redierūt / hoc est reuersi sunt.
Possum⁹ etiā elegātissime dicere reuerterūt.

¶ Secundū te qd̄ pprie significat: Post te. Secundū enī multa
significat. Primo habet notissimū illū sensum: vt scdm̄ Plato-
nem loquor. scdm̄ pythagorā disputo. Aliqñ significat iuxta: Vir- Virgilius
gilius. Dulcib⁹ illā qd̄ illecebris z plena secūdū / flumina. Sulpit- Sulpitius
tius duo vulnera accepisse. vnū in stomacho: alterū in capite: se-
cundū aurē z secūdū flumina. i. iuxta aurē z iuxta flumina. qd̄ ea
ratioe fit. qz qd̄ secūdū a primo est: iuxta est. Aliquādo significat
post ob eandē rōem: vt hoc loco scdm̄ te. i. post te. Quintilian⁹. Quintilian⁹.
Nō qd̄ vnū mihi secūdū patrē fortuna videbat parasse p̄sidium /
id ego superare in illa sorte nō poterā. Cicero. Proxime autē se- Cicero
cundū deos hoīes maxie vtilis esse. Secundū etiā accipit pro eo
quod est pro: vt secundū te litē do. secūdū me iudica / id est do litē
pro te: z tu iudica pro me. Et pro inter: vt secundū quietem / id est
inter dormiendum. Cicero. Secundum quietē visus est repente Cicero
adesse / id est in quiete.

¶ Incolit. i. habitat: z de exteris dūtaxat dicit. Hinc dicitur in-
quilini: z incole. Sūt tñ incole z inquilini: q̄ in alieno habitāt ope-
pido. Oppidani vero qui habitāt in suo.

¶ Eum cras aut perendie expectamus. Quid significat peren-
die? Id qd̄ vulgares dicūt dicūt post cras. Dicit enī perendie de
die seqnti crastinū diē. dictūq̄ est (vt quidāp utāt) quasi perēpto
die vno. Cicero. ad Atticū. Facies igit cras / aut ad sūmū pendie: Cicero

Cesar

Hinc dicitur dies pendinus/hoc est dies ab hinc tertius. Cesar in comētariis. Quod si per te liceat perēdino die cum primis hybernis cōiuncti cōmunē cū reliq̄s belli casum sustineāt. Quā cōperendinare apud aliquos reperit. i. in longum de die in diem differre.

¶ Prudie vero et postridie quasi idem significant quod heri et cras. dictūq̄ est prudie quasi priorū die: et postridie / quasi posteriori die

¶ Sed nota quod magnā elegantia habet hec duo vocabula. Prudie enim nō significat heri a die p̄senti: neq̄ postridie significat cras a die presentis: sed ab altero quodam die. Quā prudie d̄r non solum de tēpore preterito: sed etiam de futuro. Et postridie nō soluz de futuro. sed etiā de p̄terito / hoc est vtrūq̄ dicit tā de p̄terito q̄ de futuro. De preterito sic. Prudie q̄ Cesar urbem intraret: profecti sunt ei obuiam patres. De futuro sic. Prudie q̄ iter ingrediamur petamus a cesare cōmeatū. i. die precedēti quo Cesar urbem intrauit: et nos iter ingrediemur. Item postridie de p̄terito sic. Postridie q̄ Cesar urbē intrauit omnes legati discesserūt. Et de futuro. Postridie q̄ Cesar discesserit mihi quoq̄ erit abeūdū. Jungūtur hec aduerbia aliquādo cum genitiuo: vt prudie eius diei / et postridie eius diei. Aliquādo nec q̄ habet nec genitiuū: sed intelligitur genitūs vel q̄: vt venit ad me chremes postridie clamitans / hoc est postridie eius diei quo hec gesta sūt vel postridie q̄ hec gesta sūt. Et cū domū tuā venissem vt te conuenirē: audiui te prudie discessisse. i. prudie eius diei quo ad te veni vel prudie q̄ ad te veni. Dicimus tamen prudie kalendas et prudie nonas. et prudie ludorum circensiu: et postridie nūdiarum.

¶ Quant ie suis alle en son lossel pour parler a luy: il me dist que le retournaſſe lendemain a luy. Cum domū (vt cum conuenirem) fuissem: dixit mihi postridie redeas. male dicit: debet ei dici cras redeas. Nunq̄ enim dicimus postridie vel prudie huius diei: sed cras vel heri. sicut cras et heri nō dicimus de diebus iam p̄teritis aut futuris ante vel post proximum. Dicendum itaq̄ fuit dixit mihi cras redeas / vel mihi vt postridie redirem dixit: et non vt cras redirem dixit. Intelligit enim cras de die hunc quo loquor sequenti: et nō de crastino illius diei quo domū iui.

¶ Ex prudie fit denotatiuū nomē pridianus a. um. quod dicitur non mō de die p̄cedēti hodiernū: sed de quolibet die aliquē diem precedēti. In quo significato accipit etiā hesternus a. um. Terentius. Jure hesterni panē atrum vorat. non de hesterni die dixit:

sed de quouis die alterū pcedēte. Suetonius i vita Liberii. So: Suetonius
 lenibus ipse cenis z pridiana sepe et semesa obsonia apposuit.
 Idē in vita caii. Marcete iam stomacho pridiani cibi onere. Ju-
 risconsulti nostri tps multū a veteribus illis differētes exponūt
 postridie post tertū diē: z pridie p eo qd est nup siue pximis die-
 bus. Atqz huius tā insignis erroris multos sequaces habēt. cui⁹
 erroris auctor fuisse videt cōterraneus noster: et fere ex mēe gen-
 tilis Bartholus. Atqz postridie nō format denotatiuum postri-
 dianus: sicut pridie pridian⁹. Sz p postridiano vtimur hoc voca-
 bulo crastinus. a. um. qd significat nō mō diē sequētē hodiernum
 sed etiā quēlibet aliū diē sequentē. Virgi. Si nō ad solē rapiduz Virgilius
 lunasqz sequētes. Ordine respicies nunq̄ te crastina fallit hora:
 Neqz insidits noctis capiere serene. ¶ Audiustertius quid pro-
 prie significat? Audiusterti⁹ dē de die antecedēte diē hesternum:
 sicut nudiusquart⁹ de die antecedēte diē tertū: vt si hodie kalen-
 de sint / z si dicā nudius tert⁹ ad te veni: intelligit tertio kalendas
 et si nudius quartus: quarto kalendas.

¶ Cur ita dicūtur nudius tertius z nudius quartus? Dicta sunt
 quasi nunc de die tertio: z nūc de die quarto. Procedim⁹ ne am-
 plius z dicimus nudiusquintus z nudiussextus: z reliqua. Minime
 Licet Plautus per licentiā his aliquñ vsus fuerit. Nam quod in Plautus
 Philippicis legitur: nudius z tertius decimus error est Dicimus
 itaqz nudius tertius z nudius quart⁹ tātū: sicut biduo triduo qua-
 triduo tantū. z binoctio trinoctio quadrinoctio tantum. Cur nō
 dicimus z nudiussecūdus quēadmodū tert⁹ z quart⁹: sicut dict-
 mus biduo triduo et quatrīduo. binoctio trinoctio et quadrino-
 ctio? Quia pro nudiussecūdus habem⁹ heri: ideo nec secūdo kalē-
 das dicimus. quia pro secūdo habemus pridie: z dicim⁹ pridie ka-
 lendas. ¶ Pedagogus dicit nō ludimagister: sed is quem domi
 tenemus ad sequendos atqz erudiēdos pueros nros. Est autem
 grecum vocabulum dictum a pedon agogis / hoc est a
 puerorum educatione.

¶ Nūciare quid proprie significat? Nūciare est verbis alicuius
 absentis aliqd significare: z qd triuiali lingua dicitur. Verbigra.
 Varius te mande que il sera tanto present. Varius nūciat tibi
 se ppediē affuturū. Et tam is qui nūcio rem cōmittit q̄ ipse nun-
 cius nūciare dicitur: vt si Helius Perottus libertus noster nūci-
 us a Mاريو veniēs dicat: nūcio tibi Pyrrhe verbis marii z ma-

- r'us nunciat tibi verbis meis. A nuncio as. d' nuncius: et t' eus qui
 nunciat significat q' id qd nunciat: vt venit ad me nunci' tuus Helis
 us Perottus libertus noster. et nō potui nō cōmoueri ob infeli-
 cem nunciū de obitu Carmille sororis tue/ hoc est ob infelix nos-
 nouū. Seruius grāmatic' scripsit p nouo nunciū in tertio genere
 dici: sed vbi id repperit ipse (si potest) dicat.
- Seruius** **C**atuli et pulli qd pprie sūt? Catuli licet a canibus dicti eē vt
 deant. significāt tñ nō solū filios canū sed oim ferarū. Qñ et mu-
 riū catulos legimus. Pulli vero pecudū dicūtur: vt pulli equorū
 mulorū. asinorū: et similiū. Et fetus auū siue pisciū: q' hoc vlti-
 mū generalius nomē sit. Unde fetificare accipimus pro parere.
 et feturā pro partu: que ad amnia aialia muta ptinent. Ceruorū
 caprearū. capreolorū. damarū. lepororūq: et similiū hinnulos di-
 cimus. Serpentū catulos: Ut Virgilius de colubro. Catulos te-
 ctis atq: oua relinquēs. Dicūtur etiā catuli imantū piscium: qui
 oua nō edūt. Reperit tñ aliquñ pullos de aibus dici. Aulus Gellius.
 Pullis sūt plumātibus. Idem. Pulli etiam tūc in volucres
 erāt. Qñ pullastra apd Garronē d'r: q' ē puia adolescēs q: gallina
- Virgilius** **C** Nomina vero in aster diminutius sūt sepenumero: vt surda-
 ster qui male audit nō tñ oīno surdus est. et recalua ster qui nō to-
 to capite: sed sol a fronte caluus est.
- Aul' Gellius** **N**ihil ad te qd pprie significat? Aliqñ intelligit ptinet: sicut
 hoc loco/ et significat nihil ad te ptinet. Aliqñ significat nihil est
 in cōpatione tui: et qd vernacula lingua dicimus. Ce nest rien in
 cōparais on de toy: vt si dicā. Quintilien est eloquent: mais ce nest
 rien en cōparais on de Tulles. Quintilianus est eloquens: sed nihil
 ad Liceronē. Helia Perotte est belle mais ce nest rien en compa-
 raisson de Penelope perottē. Helia perotta est pulcra: s: nihil ad
 Penelopen perottā. Licero. Lucium volo: quem cognouimus
 virum bonū et nō illitteratū: sed nihil ad Persiū. i. nihil in cōpa-
 ratioe persiū. Terētius. Est ne thais vt fert forma? Sane s: nihil
 ad nostrā hāc/ hoc est nihil fere ad cōparationē nostre.
- Licero** **C** Quō latine dicemus? Met paine q tu sois sain et ta preste a re-
 tourner. Obiencure er ioseux celui tour le quel nous pourrons
 tembracer et baiser. Cura vt valeas: teq: ad reditum para. O foe-
 licem illum et vere iocūdum diem: quo te amplecti osculariq: po-
 terimus. Vale.
- Terentius** **C** Cura vt valeas/ hoc ē da operā vt valeas. In dū dicim' / Cura

valitudinē tuā. Dicimus etiā cure tibi sit valitudo tua: et curam habeas valitudinis tue. Curare autē a cura dī: q̄ ea que curamus cū quadā animi sollicitudine agere videamur. Est enī cura animi sollicitudo dicta quasi cura / q̄ sc̄z cor v̄rat. Pōnī tñ cura pro studio z diligētia. vt studiū līrāz oī cura atq; industria incumbo.

¶ *¶* Felicē illū z vere iocundū diē. Cur poti⁹ in actō dicimus q̄ in vctō: cū o aduerbio semp solet iūgiuctū. Multis modis solemus ponere o aduerbiū. Aliqñ cum intō. *¶* Virg. O fortunati quorū iam mentia surgūt. Aliqñ cū actō: vt O fortunatos nimis sua si bona norint Agricolas. *¶* Jūgim⁹ etiā o cū p̄ia z sc̄da p̄sona: vt O me miserū. O te infelicē. Aliqñ cū vctō: vt O infelix: q̄ aliorū culpa huc redact⁹ sū. Aliqñ o p̄mittit z tñ sermo eādē v. m. h̄z: vt indignū facim⁹ / p̄ eo qd̄ est o indignū facim⁹. Et *¶* Cicero. *¶* Cicero manē nequā / p̄ o hoiez nequā. Et notādū q̄ nō ē aduerbiū vocandi in his locis: s̄z vel miserādī vel indignādī.

¶ Osculari ab osculo dī. Osculū autē interdū significat parvū os. Est enī diminutiū huius noīs os oris. Interdū significat qd̄ basū dicim⁹: eo q̄ basiat̄is restringūt labia / z os diminiūt. Hoc autē inter osculū z basū it̄erest: q̄ osculū pii amoris ē z charitat̄ sine aliqua cogitatioē libidinis: vt p̄ris in filiū / z filiū in parentes. Basū h̄o lasciuū est: z inter amātes. Eadē quoq; d̄ra ē inter basiare z osculari. Quāq; osculari z osculū aliqñ etiā in lasciuā capiunt. Suauare etiā z dissuauare siḡnt osculari: z in vtrāq; p̄tes accipiūt. a suauit̄ dī basū a suauitate (vt opinor) dictū. z ideo magis p̄p̄ie in lasciuā p̄te accipiendū est. *¶* Plautus meū suauiolū. *¶* Plautus dixit: meū suauiolū / mea suauitas.

¶ Quō latine dicim⁹. Dōne a Viterbe zc. Viterbiū quarto kalē das Nouēbris. Anno salutis. M. cccc. xci.

¶ Cur poti⁹ Viterbiū q̄ viterbio scribēdū est? Vtroq; mō scribi pōt recte. Et p̄ponit aliqñ hoc v̄bū date: subintelligitq; l̄re q̄ si date nō ponatur: nihilominus intelligit id v̄bū: Ita q; littere traduntur tabellario in vrbe Brūdiū. in castris. in littoze. apud ephesū in Tusculano. Et sicut dicere possum⁹ accepi l̄ras quas Rome siue in vrbe liberto meo dedisti: ita possum⁹ in calce litterarum scribere Rome / hoc est date sunt littere Rome. in vrbe. in castris / z reliqua. Sic etiā quēadmodū dicere possum⁹. Accepi litteras quas liberto nostro ad me ex vrbe siue ex castris siue Brūdiū dedisti: ita possumus dicere date ex castris. ex vrbe. *¶* Virg.

duo. roma. Ita ꝑ potes si velis ponere: date siue scripte. et potes etiā omittere. Noīa etiā oppidoꝝ vnde scribūtur in grō siue ablatiuo ponere potes/hoc est cum sign. ficāt in loco aut de loco vel in datiuo ⁊ in ablatiuo si sint tertie declinatōis. ⁊ si tm̄ pluraliter declinātur in ablatiuo tm̄. Si vero cōposita sūt: in ablatiuo cū ꝑpositione in/vel apud/vel ex: vt in mōte alto. apud montem altū. ex monte alto. Potes etiā scribere domi. ruris. militie. belli et domo. rure. militia. bello.

¶ Quarto kl. Nouēbris qđ ꝑꝑrie significat: aut que sunt kalende ⁊ vnde dicūtur? Quarto kl. No. significat añpenultimū diem octobris. Unusq̄sq̄ enī mensis diuidit̄ in kl. nonas. ⁊ idus. Pꝑrius dies vnus cuiusq̄ mensis dī kalēde in pli. Dicte autem sunt kalende a kalo/quod est voco: ⁊ eo die minor pontifex: kalata. i. vocata in capitolii plebe iuxta curiā calabꝛā. que edibus romuli ꝑꝑinqua erat: quot dies a kl. ad nonas superessent ꝑꝑnunciabat. vñ et ip̄a curia calabꝛe nomē accepit: ⁊ classis appellata ⁊ oīs in eā ꝑꝑls vocaret̄ Dies ꝑꝑo qđ est ante kl./hoc est vltimus dies precedentis mensis dī ꝑꝑidie kl. quasi ꝑꝑima die ante kalendas. Quivero ante hūc diē est: dicis̄ tertio kalēdas ⁊ tertius sit a kalēdis sic ꝑꝑcedēs hūc quarto kalēdas ⁊ hūc rursus ꝑꝑcedēs q̄nto kalendas quousq̄ ad idus ꝑꝑrueneris.

¶ Hone vero qui dies sūt/aut vnde dicūtur? Ex xii. mēsi bus in quos ann⁹ distribuit̄. Quattuor nonas hñt/ octauo die mensis. s. Martius/maius/iulius ⁊ october: reliq̄ vero mēses nonas hñt quinto die. Vñ ⁊ q̄ttuor mēsi b⁹ supra dictis ꝑꝑim⁹ dies est kalēde scđs sexto nonas. tertio q̄nto nonas. quart⁹ q̄rto nonas. q̄nt⁹ tertio nonas. sext⁹ ꝑꝑidie nonas. septim⁹ none. In ceteris vero mēsi bus ꝑꝑim⁹ dies kalēde. secūduo quarto nonas tertio tertio nonas quartus ꝑꝑidie nonas. quintus none.

¶ Notandū etiā ⁊ quēadmodū nō dicim⁹ Audissecūduo: sed heri. nudius tertio ⁊ nudius quart⁹: ita nō dicim⁹ secūdo kl. secūdo nonas. secūdo idus: sed ꝑꝑidie kl. ꝑꝑidie nonas. ꝑꝑidie idus. ⁊ ꝑꝑostea tertio kl. tertio nonas. tertio idus: ⁊ sic de reliquis. Dicūtur aut̄ none/quasi noue. ⁊ eo die minor pontifex numerum dierum qui ad nonas supererant kalando/hoc est vocādo populo ꝑꝑodebat: ⁊ ꝑꝑost nouā lunam oportebat nonarū die populares qui in agris erāt in vrbē cōfluere: cās feriarū a rege sacroꝝ accipe: et qđ eo mense faciendum esset intelligere. vnde none dicte/ quasi no-

ne institutum obseruationis. Vel q̄ ab eo die ad idus semper nouē dies computantur.

¶ Idus que sūt aut vñ dicūtur. Unusq̄sq̄ mēsis h̄z octo idus. Un̄ in supiorib⁹ quattuor mētib⁹; martio, maio, iulio, ⁊ octobri. qui sex h̄nt nonas: id⁹ est q̄nto decimo die mēsis; In ceteris n̄o q̄ quattuor h̄nt nonas die tertio decio. Un̄ i illis quattuor octauo die incipim⁹ dicere octauo idus: ⁊ sequēti die septimo id⁹: ⁊ sic deinceps vi. v. iiii. iiii. idus. pridie idus ⁊ idib⁹. In ceteris n̄o mētib⁹ a sexto die incipim⁹ dicere viii. idus. ⁊ septimo die vii. idus. ⁊ octauo die vi. idus: ⁊ sic deinceps.

¶ Finitis idibus si sint mēses ianuarii vel augusti vel decembris q̄ hi mēses h̄nt vnū ⁊ triginta dies ⁊ dūtaxat quattuor nonas dicimus statim xix. kl. septēbris. si august⁹ sit, vel ianuarii si sit mēsis decēbris: vel februarii si mēsis ianuarii sit. Quippe is dies est xviii. ante. kl. ⁊ cuz vltimus dies dicat pridie kl. penultim⁹ tertio kl. anpenultim⁹ quarto kl. ⁊ sic de ceteris merito hic erit xix. kl. Si vero sit mēsis februarii: statim post idus dicimus xvi. kalendas martii: nisi forte sit bisextus. tūc enī q̄ februari⁹ habet ix. et xx. dies ⁊ quattuor nonas dūtaxat: statim post id⁹ dicim⁹. xvii. kl. martii. Si aut̄ sit mēsis aprilis iunii / septēbris ⁊ nouembris / qui xxx. dies h̄nt ⁊ dūtaxat quattuor nonas: statim finitis idib⁹ dicim⁹ xviii. kl. maii / iulii / octobris / vel decēbris. Quod si reliq̄ menses fuerint / hoc est martius / maius / iulius / et october qui dies vnum et xxx. habēt. nonas sex. statim post idus dicimus xvii. kl. aprilis aut iunii / aut augusti / aut nouēbris. Quod vi sūmatim colligat sit hec regula. Menses qui vnum ⁊ triginta dies habent si quattuor nonas habeant incipiunt a xix. kalendas. Si sex habeāt nonas a xvii. kl. Febrarius semper a xvi. kalendas incipit nisi sit bisextus: reliqui menses a xviii. kalendas incipiunt. Idus autem nomē a tuscis translatum est. Dicūt enī illi itim: quod verbum interpretantur iouis fiduciam. Nam cum Iouem accipiamus pro lucis auctore. vnde Lucetius a salis vocatur. et Lretenses phosporon vocitant. Romani quoq̄ dies pitrem quasi diei patrem appellauerunt: optimo iure is dies itis / hoc est iouis fiducia vocatur. cuius lux non finitur cum solis occasu: sed splendorē diei et noctis continuat propter clarit̄tē lune. quod semp in plenilunio / hoc est in medio mēsis fieri solet. Alii existimant idus quasi vidus a videndo dictas esse: n̄ littera detracta / q̄ tunc plena lu

na videat. Melius tamē disceretur ab idm deriuari / quod significat videre: et hinc tractū est video addita u consonāte. Sunt qui existimant idus dici ab idos / hoc est a specie: q̄ eo die luna plenissima specie ostendat. Alii cēsent ab ioue idus dici: q̄ oibus idib⁹ Joui imolat. Hāc idulā Tusci vocāt. Nonnulli (q̄d verisimilius est) opinant̄ idus vocari q̄ is dies diuidat mensē. Iduare enim e Tusca lingua ē diuidere. Vñ vidua dicta est / quasi viro diuisa. **C** hoc loco notandū est q̄ hac mensū diuisione soli latini vtunt̄. Ceterae enim nationes dūtaxat in dies et septimanas mēses distinguūt. Vñ cesar augustus vt erat faceto ingenio: cū aliquos non soluturos existimabat: ad kalendas grecas soluturos aiebat / id est nunq̄ soluturos: cum nulle sint apud grecos kalende. Illud quoq̄ notandū est q̄ dicim⁹ .iii. kalēdas idus. et nonas .iiii. kalendarum iduū et nonarū. Itē pridie kalendas et pridie kl̄ay. postridie kl̄. et postridie kl̄ay. Itē .iii. kl̄. et ad tertiu kl̄. .iiii. kl̄. et ad quartū kalēdas. Hoc tñ infest̄ inf̄ tertio kl̄. et ad tertiu kl̄. et si kl̄a: q̄ p̄ tertio kl̄. q̄rto kl̄. et h⁹ mōi determinat⁹ dies et cert⁹ significat: q̄ ē tertius aut quart⁹ a kalēdis. Per illud nō q̄d d̄r ad tertiu aut q̄rtū kl̄. nō intelligim⁹ ip̄z tertiu diē aut quartū a kalēdis. nec aliquē tertiu diē: sed diē aliquē illi pp̄inquū. Et p̄inde ē dicere ad tertiu kl̄. ac si dicerem⁹ circiter .iiii. kl̄. Pōt tñ aliqui pon̄ ad tertiu kl̄. siue quartū / p̄ ip̄so diē tertio aut q̄rto kl̄. vt si dicā. Ab hoc die vsq̄ ad quartū idus decē dies intersūt. Nec illud p̄termittēdū ē q̄ dicimus kal. Ianuarii et Ianuarias. Februarii et Februarias. Martii et Martias. Aprilis dūtaxat et non Aprilias. Maii et Maiaas. Iunii et Iunias. Iulii et Iulias. et Quintilis Augusti augustias. et Sextilis. Septembris septembrias et septembres. Octobris octobrias et octobres. Nouembris / nouēbrias / et nouēbres. Decembris decēbrias et decēbres.

nota

Cur Iulius et August⁹ dicuntur q̄ntilis et sextilis? Rogare potius debuisti cur q̄ntilis et sextilis iulius et august⁹ dicantur. Illa enim horū mensū pp̄ria noia fuere: hec postea imposita sūt. Ceterae dūtaxat decē mēses habuerūt. Eratq̄ ann⁹ ap̄d eos tricētorū quattuor dierū. Sex enim mēses. i. Aprilis. iunius. sextilis. september. nouember. december. singuli: xxx. dies habebant. reliqui vero quattuor / hoc est martius. maius. q̄ntilis. october / vnum et xxx. dies singuli continebāt. Hāc enim ordinationē primus Romulus fecit: et primū mēse geitorū suo Marti dicauit: et ab eius noie

Martiū appellauit. Scdm appellauit aprilē, vel a spuma quam
 greci aphrō vocāt. vñ ven⁹ aphroditi dī q̄ ex ea orta credat: & sic
 cū aspiratiōe scriberet hapulis. Quippe ex venere nat⁹ ē Eneas
 Et ideo primi duo mēses āni iure vidētur dicari Marti & veneri
 geinis romane vrbis p̄cōditorib⁹. Vel aprilē dixit quasi aperit-
 lem: eo q̄ hoc mēse & celū qđ nubib⁹ obductū fuerat. & mare qđ
 clausū fuerat nauigātib⁹, & tre quas imbres niues glacies p̄tepe-
 rāt apianē. Quierā arbores frugesq̄ pturiant. **Uirgilius**
 Et nūc oīs ager nūc oīs pturit arbor. Itūc frōdent sllue. nūc for-
 mosissim⁹ ann⁹. Tertiu mēse & q̄rtū Romulus maiū, & Junium
 appellauit: q̄ cum pplm Romanū in maiores iunioresq̄ dimis-
 set: vt illi consilio. hi armis rēpublicā tutarētur: in hōrē vtriusq̄
 partis duos mēses censuit noīandos esse. Aliq̄ tñ putāt Maiū
 s̄ maia Mercurii matre ita dici: q̄ hoc mēse mercatores omnes
 Male Mercurioq̄ sacrificabant. Juliu nō dictū esse p̄mo Ju-
 noniū: deīn post lōgū tps detracta nō. Juniu dictū: siue qđ edes
 Junoni monete kl. Junii dedicata est: siue q̄ hic mensis Junoni
 sit sacer. Alii tñ existimāt iuniū a Junio Bruto appellatum esse:
 qui prim⁹ rome consul fuit. q̄ kl. iunii expulso Tarqno sacrum i
 mōte Esio fecerit. kalēde iunie dicte sunt Fabarie: q̄ hoc mense
 adulte fabe sacrificiis adhibent. Hinc seq̄tur Quintilis sic dictus
 q̄ in ordie q̄ntus sit. Deinde sextilis: q̄ sit sext⁹. Postea septēber
 october. nouember. & decēber: q̄ sint septimus. octauus. nonus et
 decimus. Letex Quintili Julii nomē i honoris Julii cesaris po-
 sitū fuit: legē ferēte. M. Antonio cōsule: q̄ eo mēse p̄creatus ēēt
 Julius cesar. Si r̄ sextilis appellatus est August⁹: senatu ei hūc
 honorē decernēte q̄ eo mēse primū p̄sulatū iniuisset: triumphos
 tres in vrbē intulisset: & Egyptum in ptātez ppli Ro. redigisset.
 Statuerat etiā domitianus: vt noīe suo october vocaret: s̄ post
 mortē eius id nomē q̄si infastū ex oi ere & saxo deletū est. Post
 Romulū Numā pōpilius aliq̄to petitor huic āno q̄nquaginta
 dies addidit q̄bus adiecit alios sex extractos ex singlis illis sex
 mētib⁹ q̄ trigita hēbāt: & ex bis cōstituit duos alios mēses: quos
 his decē p̄posuit. Vocauitq̄ primū ianuariū: tanq̄ bicipitis dei
 mensē respiciētē ac p̄spiciētē trāfacti āni finē: & futuri principuz
 Secūdū dicauit Februo deo lustrationum, vocauitq̄ Februari-
 um: q̄ ciuitas eo mēse lustrabat. Postremo Cai⁹ Cesar. cclxv.
 diez ānū cōstituit quo spacio (addito quadrante) sol zodiacū cir-

cuſt. Et ne quadrās deſſet: pſtituit vt quarto quoq; anno ſacer
dores q̄ curā de mēſib⁹ ac dieb⁹ hēbāt: vnū intercalaret diez ante
q̄nq; vltimos mēſis februarii dies: idq; biſſextū noīauit.

¶ Quā dī mēſis? Grecū vocabulū eſt: illi enī mene dicūt.

Cato

¶ Ann⁹ vñ dī? Quidā exiſtimāt ab an dictū eſſe: qđ verbū antiq̄
dicebāt pro circū. Quā dī ambio. i. circundo. Et Lato an termi
nū dixit pro circū terminū: q̄ ann⁹ in ſeipm reſoluat. qz ſol ſemp
ab eodē ad eundē terminū reuoluitur. Unde Virgi. Interea ma
gnū ſol circūuoluitur annū.

Virgilius

¶ Annū ſalutis dicim⁹: quo deus optim⁹ maxim⁹ hūanū genus
(legato filio ſuo) a ppetuo exitio liberauit. Et quēadmodū veteres
olim p Olympiades / z romani p pſules tpa diſtinguebāt: ita
per ānos q̄ ānū ſalutis ſequūt diſtinguim⁹. a quo tpe agit nūc ān⁹
M. cccc. lxxviii.

¶ Da nūc totā epistolā.

n Icolaus Perott⁹ Pōtifex Syppōtin⁹ Pyrrho Perotto
fr̄is filio S. P. D. Reddite fuerunt mihi lre tue: que mas
gnam nobis voluptatē attulerūt. Ex his enim intellexim⁹ et tibi
bene eſſe / z me abs te nō modo diligi: ſed etiā vehemēter amari.
Ego quoq; mi pyrrhe amo te mutuo: teq; nō ſecus vitā propriā
charum habeo. et cum ſine te ſum dimidio aīe mee carere videoz.
Qđ niſi dignitatis mee rōem habere aduolarem mox in ſuburba
nū tuū: meq; vna tecū cū prediolis tuis: z pomariolis z ouſculis
oblectarē. Legerē tecum holuſcula. decerperē vuas. colligerē po
ma. addeſſem vndemic. inuiferē torcular: muſtū de lacu guſtarem.
nec ab his que agere fere oēs hoc tēpore pſueuerūt abſtinerē Lu
derē etiā interim tecū ludis nō inuocūdis: nō ſc; in cāpo ſaltu aut
pila aut gladiatoris ludis, ſiue aliis q̄ laſſum ac defatigatū cor
pus reddere pſueuerūt: ſ; p ſilua; z p colles z ſaltus z nemora te
cū deābulans / ac luſus tuos ſinu gerens: ipas etiā camenas ad
ludū excitare: vbi nemo eēt q̄ nos licētie accuſaret. z ſi quis eſſet:
facile ipaz ſolitu. linem excuſarem. Sed poſtq̄ ad te ipe venire
nō poſſum: par ē vt tu ad nos reuertaris. Qđ ſi feceris omnia no
bis ex ſentētia ſuccedēt. Neq; enī poſſū de te abſente poſthac nō
eſſe ſollicitus: z tibi adhuc adoleſcētī (ne dicā puero) aliqñ non ti
mere. q̄ indies magis optimarū artiū ſtudiis icūbas: gaudeo mi
rū in modū z tibi gratuloz ac deo gr̄as ago: q̄ talē tibi mentē p
ſtiterit. Teq; ſpero cōmiſſuz: vt p̄re atq; auo tuo optimis ac cla
riſſimis viris indignus. eſſe videare. Hiſc iā acer ſaluberrim⁹ ē:

nemo iam tribus mensibus pestilentia perlit. Cives fere omnes in vrbes redierunt. Varius dicitur (quem ego secundum te diligo) adhuc pbalarios incolit: cum tamen cras aut pendie expectamus: ita mihi nudius tertius pedagogus et nunciavit: cum eo die catalos eius et pullos domum misisset: sed hoc nihil ad te. Cura ut valeas. teque ad reditum para. O felicem illum et vere iocundum diem quo te amplecti oscularique poterimus. Vale. Date Cliterbuli quarto kalendas Nouembrii. Anno salutis. M. cccc. lxxviii.

¶ Fratris filius potest ne recte nepos appellari? Nepos proprie dicitur filii aut filie filius. Si autem et nepos sunt relativa. et sicut nepotis filius dicitur pronepos. et pronepotis filius abnepos. ita autem pater dicitur proavus et pater pronepos. Tamen Augustinus et Hieronymus et alii recentiores alioquin docti et excellentes viri usurpant nepotem pro filio patris: etiam ex fratre siue sorore nepotes vocant. Quos ego ut in aliis plerisque: ita in hoc libere sequor cum id nequaquam alienum esse a ratione videat: quoniam quidam patrum fratrum filios diligunt instar nepotum. suntque quasi avorum loco. unde fratres matrum dicitur avunculi: quod verbum certe non avo diminutivum est. et si parentrum fratres avunculi sunt: profecto sororum filii sunt nepotes. Licet itaque nihil te appellare modo fratris filium: modo ex fratre nepotem.

¶ Illud postremo Quintilianus in calce operis ponendum existimans plurima a nobis per mutationem figurari debere. Ut Scio. Non igitur nono. Non me fugit. Non me preterit. Quis nescit? Memini dubium est: etiam ex primo mutuari licere. Nam et intelligo et sentio et video et prospicio: sepe idem valent quod scio.

¶ Peroratio.

¶ Sed satis superque euagata est oratio nostra. Tempus est ut receptui canamus. Habeo pyrre filium quem maxime omnium et quod imitari debeas. Habet tua quoque causa preceptores: quam in erudiendis pueris atque adolescentibus vult tenere: quod eos docere: quod examinare: et que meliora sunt in primis tradere debeant. Superest ut consilium meum toto animo sequaris: et quantum fieri potest nitaris ad optima. Quod si (ut spero) feceris: non dubito te brevi tempore superis iuuantibus in summum virum evasurum. Vale.

Nicolaus Perotti pontificis Sybotini ad pyrreum Perottum nepotem ex fratre suavissimo rudimentorum Grammatices finis.

Folio

Qui petis absentis animū tibi iūgere verbis
Hanc lege que breuibus plurima sūma docet.

Statu quēq; suo deponit in ordine/et illū
Homine virtutis qua valet ipsa vocat.

1. **E**cclatati mihi Marci Tullii Ciceronis p̄clarā egregiāq;
sētētā/qua libro de oratore quo sūmū p̄fectūq; fingit bñ:
discēdi peritū vix/hoies feris eo maxie distare demōstrat qđ his
natura negauerit: eos qđ⁹ mouēt affectib⁹ clara distinctaq; voce p
ferre. Illis aut̄ inf se colloq; v̄bisq; sensa p̄fari bñficētissime con-
tulit. nō potui nō arbitrari: rē qđē nō mō p̄ocūdā: s; et adolescē-
tib⁹ optimis q̄ accomodatissimā extimari. si (quō nō solum p̄es-
sentū/qđ ornato decētīq; sermōi tribueri s; z absētū: qđ ep̄lax
elegātie cōcesserī: mēses allūcere. volūtates quo velint impellere.
vñ vero velit v̄bis deducere possēt) paucis breuibusq; p̄scribere
qđ⁹ mea sentētia facili⁹ p̄sequi poterūt: vt quo solo bestis hoies
maxie p̄stāt: in hoc hoib⁹ ip̄is p̄limū añcellāt. Et q̄q; lingue lati-
ne doctissimoz hoim cū hac n̄ra tēpestate: tū v̄o p̄scis illis tē-
porib⁹ āplissima simul z elegātissima h⁹ cemōi rei documēta p̄di-
erit. nemo tñ ibit īficiās: nō oib⁹ eē datū adire corinthū quo ver-
bo dixerī nemini dubiū viderī/puerorum īgeniis alta nimis atq;
subtilia sūmox p̄cepta viroz iudicari. Quisq; es igit qui p̄clari-
issime scriptas ep̄las quouis in statu dare q̄ris/ad hāc te p̄ces-
ptoz sūmulā pede faustissimo cōfer qđ⁹ cū aim īstitueris ad elo-
quētissimoz volumina te vehemēter illectū accipies: sed ad rem
īp̄am accedētes qđ sit ep̄la videam⁹. ¶ De ep̄le diffinitōe
Ep̄le rōem accepim⁹ bifariā: q̄z vna ē. Ep̄la ē l̄ral' legatio plenū
legātis affectū insinuās. Alia v̄o ep̄la ē hūane lingue facunda vi-
caria volūtatis absentū declaratiua. Quibus descriptiōib⁹ ap-
te docemur necessitate quadā institutū fuisse ep̄lax v̄sum. Quod
enī nō potuit vel mutuo sermone p̄p̄t loci distatiā vel medijs ta-
bellariis. p̄pter multa diuersaq; pericula absentes tuto p̄ferri: id
fidelissime secretoz nūcie credebāt ep̄le p̄ferendū. Hūc v̄o prius
q̄ ad cōes ep̄lax p̄ces descēdam⁹ de his q̄ salutatiōe priora sunt
nō nihil aperiam⁹. ¶ Quo sit loco cōstituēdū ei⁹ q̄ scribit vel cui
scribit nōmē. Si ducē naturā in earū p̄tū situ q̄ salutatiōe prio-
res sūt seq; velim⁹ nihil est difficultatis: vtra sit alteri p̄ponēda
Hā cū sit ois ep̄la vel aperta vel clausa: cogimur. si clausa fuerit
eius cui sūt assignāde l̄re nōmē casu d̄tō locare: necessarioq; fate-
ri. dū sūt reddite tabule/prius id qđ in eis subscribit. mittētis nō

men: q̄ id q̄ de foris appet eius cui scribit optere legi q̄ si secus
 v̄u venire cōtingit id nō rei natura: s̄ extrinsec⁹ accidētū contuitu
 vel hoīm q̄ se maiorib⁹ locū primū tribuūt humilitati fieri patet
 Alio tñ atq̄ diuerso loco nomē scribētis i lris ponit: sc̄d̄ p̄sonarū
 rū statusq̄ distātiā. Itā p̄cipēs oēs papa vel impatore minores
 in lras quas sūmis illi p̄cipib⁹ obsignāt angulū dextrū inferiorē
 re sua noīa ponūt. In his aut̄ quas p̄cipib⁹ aliis reddi volūt in
 mediū inferi⁹ collocāt. Qd̄ si cetis q̄ p̄cipēs nō sūt vel subdito si
 bi cui p̄ā lras mittūt: in marginis superioris medio salutationi sua
 noīa p̄ferūt. Quib⁹ oib⁹ occasionē p̄stat vel domini v̄l subiectio
 nis aut̄ hūilitatis rō. Apta nō si fuerit ep̄la: nō aliū ordinem rei
 natura deposcit: q̄ dū clausa fuerit est supra pte prima diffinis
 tus: quo nomē scribētis ei⁹ cui scribit noī p̄ponēdū esse censuim⁹
 varia tñ hoīz vrbānitas ordie plerūq̄ cōmutato scribit: atq̄ ita
 vt si scribat superior inferiori subdito sibi: superioris nomē aīponitur
 vt Ludouic⁹ dei grā frācorū rex. Itā v̄ro nobis p̄limūm fideli. &c.
 Si nō subdito cui p̄ā v̄ro: magne tñ auctoritatis scribat: nō
 subditi nomē p̄ponit: vt p̄limū dilecto dño. Itā. Pa. latino comi
 ti. Ludouic⁹ frācorū rex. & reliqua. Qd̄ si nō magne sit auctoritatē
 inferior ille nō subdit⁹: superioris nomē loco p̄io statuit. In aliis
 aut̄ oib⁹ siue scribat inferiori superiori: siue equalis equali: sūt qui ve
 lint ei⁹ cui scribit nomē p̄poni debere. Sed meo iudicio nature
 cōiterq̄ scribentiū vsui p̄limū aduersant: q̄ p̄sonam loquētis et
 cui sermo dirigit p̄iorē efficiūt. v̄z ea cōtentiōe vni⁹ cuiusq̄ iud
 dicio relicta: quo minoris faciet eū cui sūt lre reddēde ad reliqua
 transeamus.

¶ De cōmuniū ep̄larū p̄tibus.

Sūt aut̄ ep̄larū cōiū ptes quattuor. Salutatio. narratio. petitio.
 atq̄ cōclusio. Salutatio ē qua paucis admodū v̄bis quo sim⁹ in
 eos ad quos scribim⁹ aīo desideram⁹ boni cōp̄tā ip̄catōe vel alic⁹
 officii qualecūq̄ sit illud erga eosdē significatiōe. veluti. S. p. d.
 Obsequi. p. & h⁹ cemōi m̄lta: sc̄d̄ p̄sonarū statūq̄ d̄raz āplissī
 mā. Id aut̄ scribētī p̄mittit: vt quo casū malit salutationem edat
 hoc tñ obseruato: vt si qd̄ velit ab eo cui scribit cōmodi vel emo
 lumētī p̄seq̄: sese decēter hūillet. ne sibi fortassis ip̄ortuni vel sup
 perbi poti⁹ extortoris q̄ petitoris nomē vendicet. Eū aut̄ a quo
 qd̄ p̄cibus impetrare n̄tīf mediocē laude extollat ne adulatoris
 magis q̄ op̄e desiderātis officii agat. ¶ Quid sit exordium / et
 cur inf ptes ep̄le nō sit enumeratū: Qd̄ nō nūq̄ i ep̄larū p̄ncipi
 is exordii ponī solet: qd̄ illud sit breui diffiniamus. Est enī vt in
 quit Li. p̄ncipiū ordīs p̄ qd̄ auditoris aīm⁹ ad audiēdū cōstituit. Cicero

Cicero

Cicero

vel appar. Ad tunc efficiamus: cum cum beniuolū docile vel attentū ad
audiendū reddimus. Id qz vel a nra vel ab aduersariorū vel ab au-
ditoꝝ psona vel reipa fieri poterit: vt ad Herenniū idē Cicero la-
tissime tradidit. Que qm̄ in cōibus perraro ptingunt epl'is: inter
earū ptes cūnumeratū nō extitit. ¶ De narratiōis diffinitione.
Scda cōiū epl'az ps ē narratio: quā ad Herenniū Cicero diffini-
ens inqt. Narratio est rerū gestarū vel pinde vel gestarū exposi-
tio. Hac i pte duo p̄cipue sūt obseruāda. Unū vt res breuif/ hoc
est summatim z nō p̄ticulari narret. Deinde vt qz dilucide dicat: qd
tūc Cicero fieri putat. cū nihil p̄turbate/ nihil ābigue. nihilqz no-
ue depromif: s; vt res geste fuerint ita primū exponūtur. t̄p̄is or-
dine p̄seruato. Hui⁹ aut p̄tis initiū varie cōstituit. Quidā enī his
v̄bis initiā sumūt. Scitote. noueritis. aiaduertite. si libusqz q̄ta
sit hui⁹ viri claritudo v̄tus atqz decor. Alii casu dtō positus noi-
bus/ veluti Magnificētie. benignitatis. p̄nitatis. v̄re pateat. clares-
cat. p̄ntib⁹ inotescat. zc. hūc vobis subditū pplm̄ incredibili quadā
inedia cōfici. Alii casu ntō: vt excellētia. pietas. celsitudo v̄ra sci-
at. audiat. intelligat. agnoscat. q̄to nos hoies nepharii dedecore
psequant. Alii p̄ casū actm̄ p̄ncipiū edūt hoc pacto. Sactitatē
v̄ram his l̄ris hūili⁹ certiorē reddo. his breuib⁹ paucisqz v̄bis in-
forno: q̄trā sim⁹ ano calamitatē passi ex frequētissimo. grādinis
imbrisqz descēsu. Hōnūqz deniqz dictiōib⁹ illis: cū vel q̄a p̄ncipi-
um sumif: vt qz vel cū sūma sim ab hoc scelestissimo lacessit⁹ inu-
ria nō potui nō significare tue scititati q̄ta fuerit h⁹ in me leuissi-
mi v̄ri p̄tūelia: aliisqz p̄multis si lib⁹ q̄ ex ifra ponendis exēplis
clari⁹ apparebūt: s; ad alia diuertam⁹. ¶ De petitiōe t̄tia pte.
¶ Tertia cōiū epl'az pars petitiō noiatur. Ea est oratio dep̄ca-
tīua qua quod desideramus a quopiā impetrare nitimur. Et qm̄
qz si plena sit) p̄dictiō: b⁹ ad p̄fectū deducit. Eius a quo qd petif
facultate quā p̄ratē dicit⁹ petētis: z e⁹ q̄ petif hōestate ei⁹ qd petif
tribuēdi facultate. remuneratiōis pollicitatiōe/ atqz t̄p̄is oportu-
nitate. Cui⁹ p̄ceptiōis exēplū q̄sqz optauerit: ad eā se cōferat pe-
titiōne/ quā ad Solū v̄torū regē in eneido libro p̄mo Juno cōstiti-
tuit: quo loco dicit. Sole nāqz tibi diuū p̄r atqz hōim rex z reliq̄.
Sūt aut ei⁹ due potissime ptes. Quaz q̄ p̄ncipio ponit: his fre-
quētissime dictiō: b⁹ icipi solet. Ea p̄p̄. iccirco. q̄re. c⁹ rei cā. v̄l v̄n
claritudinē v̄raz obtestor z oro. vt hāc et belli gerēdi puicā p̄ so-
lita in v̄ros p̄claros atqz strēnuos benignitate decernere velit.
Alia nō q̄ p̄lori p̄tū q̄t hāz vna dictiōnū: quaten⁹ aut vt passim
infern: hoc pacto. Ne vel quatenus hois neq̄ssimi temeritate v̄ri

Ex.

tanti virtute repressa: subditur vobis populus in otio pacis vitam detissime ducat. Nec id pretermittendum obtigere posse ut (narratione) proposita quod sit res gesta notissima (relicta) petitione ipsam continue post salutationem constitutam: ut si quis propter parricidium manifesti narratoe pretermissa: eum qui perpetrati criminis penam sumat petitione sola ab eo cui notissimum est impetrare conetur. Sed hec in summa sufficiant.

¶ De conclusionis diffinitione.

¶ Quarta epistolae communis parte conclusionem videlicet Cicero ad Verentium Cicero diffinites inquit. Conclusio est artificiosus orationis terminus. Quod plectitur enim pars illa extrema per transitum breuem totum epistolae argumentum. Et a plerisque dictionibus huiusmodi subferri consuevit. Scientes. agnoscentes. aduertentes. alioquin. et his similibus aliis. Quod ego illatis conjunctionibus quales sunt ergo. ideo. igitur: et reliqua demonstratiua vel relatiua. proinde iuncto longe melius fieri: puto hoc modo. Ne igitur dictioni vestre subditus populus sub ampliori tyrannide degat optimi supremique principis agetis officium: si quod tanto petunt hominis insolentis atque superbi restrinxeritis audaciam.

¶ De his que conclusioni iuncta sunt.

¶ Postrema illa epistolae parte quam conclusionem diximus solet aliqui clausule sequi: quibus qui scribunt obsequor. beneficentiae. commendationis. vel alteri cuiuspiam boni: nonnumquam etiam comminationis aliquid pollicentur: impendant atque pretendant. quas quisque facile per ea qua verum cui scribit amplectitur beniuolentia vel emulatioe fingere poterit. Quod utrumque autem conclusioni frequenter his verbis: in quo. vel quod si: hoc pacto. quod si subiectum vobis populus: in eo sibi beneficentiae munus impetrari prospexerit: nullum ei poterit tam arduum tamque difficile seruitutis onus imponi: quod non hilariter vultu iocundissime ferat. Adde insuper extreme dictionis verbum Vale: cuius cum sit significatio media: adiectiuorum epithetis in bonam vel malam partem contrahitur: ut Optime felicissimeque vale. vel his oppositis male significationis adverbis. Cui per breues quasdam orationes plerisque subiiciuntur: quibus his qui salutem optimam illorum valitudine exoptant se iterum atque iterum quam diligentissime commendat. his autem qui in eorum perniciem quocumque mali nituntur alicui aduersi scribunt impetitionem: quod ego virum bonum vel unquam fecisse minime credideri. Et nunc de partibus quidem communium epistolae satis. Sed ad distinctionem graduum statuumque diversitatem accedam. ubi quibusdam tabulis totae epistolae summa breui trademus.

¶ Salutationis eiusdemque partium ad Romanum pontificem tabula. i.

¶ Subscriptio.

Fredericus romanorū Impator semp augustus: Carolus fran-
corū rex. H. dux Marchio Comes talis vel talis.

Sanctissimo

Supercriptio.

Beatissimo

In xpo patri ac dño / dño pio / diuina prouidene-

Clemētissimo

tia sacro sacte Romane ecclesie sūmo pontifici

Optimo. zc.

Salutatio.

Debitā cū oī deuotōe reuerētiā. Sese cū oī qua decet reuerētiā
subditum. Deuotissima pedū oscula cū sūma sanctitatis obserua-
tione. Hāc vel ei siles formā erga pōtificē sūmū tā ecclesiastici q̄
secularis ordinis hoīes diligentē obseruabūt p debito capitis illi
us honore. Cauētes in primis: ne pncipi tāto qui xpi vicarius ī
terris est salutē scribāt vel benedictionē: cū eiusmodi hba cete-
ris omnibus ab eo solo scribātur īn terris.

Narrationes z ad narrandū introitus.

Sanctitati

pagina

humilime significat

beatitudini

Tenore

deuotiss me demonstrat

clemētie

Insinuatione

reuerēdissime pandit

Aplice v're mie

deklaratiōe pntiū.

genib⁹ flexis insinuat

benignitati

Serie

apertissime declarat

bonitati

demōstratione

oī quo decet honore deponit

Pietati

uisione

clausū sub pectore

Gratie

ostensione

vulnus aperit.

prima vel tertia psona singulari vel plurali.

Qd. H. iniquitatis filius: scelerisq; paterni diligentissimus emulus
aliq; cōplures teteterrimi facinoris cōplures: xpiane religionis
obseruantissimos viros acerrime persequuntur / infestant: affligūt
molestant. zc.

Petitiones z eaz introitus.

Quapropter

q̄ pplz xpianum pietatis oculo sp aspicit

Accirco

Cuius ob summam illius prudentiam

Ideo

Aplice. v. gr̄e a deo prelationem accepimus.

Expropter

cui gr̄a dina ppli placidi iura tradidit

Qua de causa

quē mie p̄rem de⁹ in orbe cōstituit.

Qua de re

a quo machia mūdi regit z gubernat.

Humili prece supplico

quaten⁹ pplm dei a tā dira crudelissimi

Reuerētia debita

viri p̄secutiōe misericorditer liberetis.

qua possū deuotōe

Uel vt huiuscemodi pesti q̄ tpe bre-

conatibus obnoxio

ui vehemēter iualuit oportunū re

Studio summo
Industria singulari

mediū adhibere velitis. Sic oib⁹ q³ locis
varie dies p^r rei qua de sermo fuerit ani-
pla diuersitate z vt negotiū ipsū req³rit.

C Cōclusiones z ad cōcludendū introitus.

Sciētes q³ nisi catholice fidei deditissimis viris celeri pub-
Attēdētes deritis auxilio ī opprobriū desolatiōis irrecupabi-
Cognoscētes lis pbreui deducetur: vel q³ nisi copias auxiliares
Scituri miseritis agros z vrbē: ciuesq³ cūctos hostis ima-
nissimi ditioni subditos ilico cognoscetis. Vel q³ si pii p^ris ob-
seruātissimi filii manū nō senserint auxiliatricem: vltima subibūt
supplicia.

C Apertarū litterarū exemplū.

Sauctissimo in xpo p^ri ac dño dño pio sacro scē romane ecclie
pontifici maxio fili⁹ hūilis. H. ferrarie dux post deuota pedum of-
cula humilēq³ nostri cōmendationē. Supiorib⁹ n^ris lris tua bes-
tudo cognouit q̄ta sit (hoīs dicā ac belue nescio) mira crudelt-
tas in eos qui fidei catholice sūt deditissimi viri: cuius z si p^rissi-
mi p^ris auxilio castigari seuit: ā: scitatu v^re deuotissim⁹ ppl^s hu-
milime petuerit nihil in extitit quo se malis angustisq³ liberatū
intellexit: imo vero cultous falsoz deoz magis atq³ magis incre-
brescere temeritatē aiā duertit. Quapropter: ne qd̄ veretur extres-
mū periculū incidāt: sanctitatē v^ram exoratā sūmope volunt ne
tātis incōmodis apl^{ci} culmis mēbra laborare pmittit: sed vl^o pe-
cuniis vel missis subsidiis sūmā ei⁹ calamitatē tollere velit. Qd̄ si
se malis tātis v^rtute clemētissimi principis eripi non agnouerit:
qd̄ studio sūmo iā multis tēporib⁹ diligētissime fugit nomis xpi
blasphemos coget admittere: qd̄ q̄te molestie sit v^re scitatu fu-
turū facilime cōici poterit: quā feliciter valere seseq³ pl^{imuz} ei
cōmēdatū iri desiderat. Date ferrarie. Anno christiano supra mil-
lesimū Octogesimo quarto: q̄nto idus Nouēbris.

C Litterarū clausarū exemplū.

r. Reuerendissimo in christo patri ac dño dño Petro dei et
apostolice sedis gratia tituli sancti Eugeni presbytero
Cardinali: obseruando suo domino.

S. P. D. Bellū reuerēdissime p^r qd̄ interserenissimum romano
rū imperatorē Fredericū. Inuictissimūq³ regē hūgarorū Ma-
thiā tanto iā tpe gestū ē vt sine habiturū difficilime videat: te mi-
nime latere puto. cū a lōg³ simis traru puicis p^ricipes multi pre-
clarissimos ad vtrūq³ miserint oratores: vt incēdū tātū atq³ cru-

delis flamas extinguerent. i. et si decretā sibi legationē sūma sint
 opa prosecuti: nihil tñ hacten⁹ effecerūt qđ vel gratū p̄cipibus
 vel vtriusq; regniculīs accōmodatū videret atq; iocūdū. Quare
 cum te singularē vnicūq; pacis amatōrē. discordiūq; voluntatū
 recōciliatorē optimū: publica fama toto declamet in orbe: nichil
 tā paci future sūt arbitratī cōducere: q̄s a sedis aplice maxio pō-
 tifice te tranq̄llitatis et pacis spē vnicā p̄cip⁹ sūmis hūiliter ipe-
 trare qđ diuino quodā ingenio tā periculosas p̄ncipū varietates
 ad desideratissimā quietē reducas. Te igit̄ p̄ eū qđ vocib⁹ angeli-
 cis pacē nūciauit in terris obnixē p̄canē: vt si tibi p̄ncipēs qđ pro
 subditoꝝ q̄ete noctes agit iñ omnes hāc tractāde pacis puinciā de-
 creuerit. nihil tibi tā gratū existimes: vt virib⁹ totis illā amplecti
 Vale ex imperiali ciuitate Noua. Anno natalis christi. M. cccc.
 lxxiiii.

C Pancratius Herpipolesis ecclesie p̄tifer.
 Qnū tñ aduertendū esse iudico qđ si parētib⁹ filiis fr̄ibus nepotī-
 bus aut aliis cōsanguineis vel affīnib⁹ q̄spiā scribere velit titulus
 narrationis nō ponit: nisi vel in eccl̄astica vel sc̄lari qđā dignita-
 te cōstitutū foret. Tūc aut̄ scribet titulus nud⁹ sine magna cuius-
 q̄ collaudatōe: vt Ludouico cameracensi ep̄o. &c.

C Tabula secunda salutationis ceterarūq; partiuꝝ ad cardina-
 les patriarchas archiep̄os ep̄os abbates / aliosq; maiores prela-
 tos quibus si scribāt maiores (vt sūt reges et p̄ncipes) hac vtun-
 tur forma. Reuerendissimo gr̄a sacrosctē Ro. eccl̄ie p̄sbytero.
 Cardinali venerabilissimo. In xp̄o mia diacono. Benignissimo
 p̄ri ac. d. clementia archiep̄o. Subdiacono Fulgidissimo. M. dei
 prouidentia Ep̄o loci talis vel talis p̄tifici.

Rex		et debitam reuerentiam.
Dux	terre talis	In eo qui salus est vera
Princeps	vel talis. Salutē	In eo qđ salutis est auctor.
Marchio		Totiusq; boni studium
Comes		Et charitatis augmentū.
C Si ho minores scribāt: salutē	tacētes: ita p̄ncipia ponent	
Benignissimo		filius obseruatissimus
Honorabilissimo	in xp̄o p̄ri ac	In omnibus subditus.
Plurimū venerādo	d. d. k. talis	humilissimus seruus
Metuedissimo		ad omnia p̄optissimus
Filiale obedientiā		Sese q̄ ditissimum
Et obsequēdi p̄optitudie seruitiū.		Observatōis sūme studium

Et huiuscemodi plura p viri cuiuslibet honore z reuerētia.

¶ Epistole clause salutatio.

Hūilī cōmēdatiōe pmissa. vel p mēdatiōe pua cum debita subiectione. zc.

¶ Narratiōes z ad narraudū introitus.

Reuerētie	Cognitiōe presentū aptius innotescat.	
Benignitati	Intimatōe p. euidētī in sinuet	Qd latozē pscē
Dñatōi Ure	Per pntes hūiliter declaram ⁹	tiū in arduis q
Paternitati	Pntiū serie clarī notificam ⁹	busdā negotiis
Bonitati	Declarandū esse diximus	ad rōanū ponti
Dignitati	Referare desideramus	ficē breui missu

ri sum⁹: z alia multa. ¶ Petitiones et ad petendū introitus.

Paternitati	Sibi subditis diligētissime patrocinaſ.	
Pietati Ure q.	Iusta petētes facili ⁹ admittit	hūilimas offe
Qua dñatiōi	pu patris officii semper agit	ro preces. deuo
ppf reuerētiā	quā cetis oib ⁹ auferre conabor	tissime suppli
Benignitatē	Grā cui ⁹ plurimi iuuatur	co. significo. ro

go. oro. obsecro. obtestor. Quatenus. Vel Ut si qd forte vel apostolicarū lraz impetrare. Vel aliquā in curia cām actitari velitis hūc vobis in huiuscemodi reb⁹ peritissimū virū deligatis: quē nō sec⁹ in vris ac faceret in ppriis acturū intelligetis.

¶ Conclusiones z ad eas introitus.

Cognoscētes deuotis nris orōnibus anueritis: erim⁹ ad oia ve
Attēdētes q si istra bñplacita multo pōptiores. Seruuli vestri
fueritis exauditor oia dura p vra pmoditate sub
ibo. Dignas meas orōes iudicaueritis: ex obligato vobis deuin
ctissimū accipietis. In quo si vestre liberalitatis officii sensero:
cui sū eque futurus obsequēs v. debitis neminē.

¶ Litterarū apertarū exemplū.

Reuerendo in xpo pti ac dño dño Ludouico miseratiōe diuina
trecēsis ecclē dignissimo pñuli. Fredericus eques aurat⁹ Rotho
magēsis Sese cū digna qua decet reuerētia patissimū. Cum ad
id⁹ Nouēbres ecclē talis vacationē: p mortē p. clerici certo cog
noscerē. accōmodatissimū esse cēsui. nō mō ciuib⁹ loci. s; z pñitas
ti tue. si qs foret i eo loco cetis oib⁹ in assecutiōe bñficii pferend⁹
exponerē. Qua ppter si me vel vnq⁹ virū bonū aut honestum pu
taueris: certius certo tibi psuadebis. q si ex iis oib⁹ quos h; hīc
locus clericus vnus ad id vacās ecclēse munus eligendus esset:
quā huic conferre possemus inueniremus neminem Quare si qui

Folio

tibi pñtes reddidit lras gratia tua dignū existimas: fac euz post
actam a te collationē ad me breui remittas. est enī vir ille quem
ego pre ceteris in hoc munere consequēdo magis idoneū iudico.
Conabor equidē opa sūma: studioqz singulari quicqđ mandaue-
ris diligētissime psequi. Vale. zc.

¶ Clausarū litterarū exemplū.

Reuerēdo in xpo patri ac dño dño Lu. dei et
apostolice se. gra tridētino presuli z i ciuilib⁹
causis cōpetenti peritissimoqz iudici.

S. D. P. Cum creditā andree philippi. Bononiensi ciui pecuniā
am aureos mille: post diuturnā in ecclesiastico foro contētionem
cōsequi nō potuerim: nihil tā in rem meā vtile vidi: vt eū te coraz
ad xi. decēbris cōueniri. Uno quidē oīm ore dī te in administran-
da iusticia equiorē expeditiorēqz fore neminem. Quare te diligē-
tissime precor vt si cōmode fieri possit: p̄finito die memoratū me-
um debitorē: tribus edictis / vel vno pemptorio citari pcures: dif-
finitius tua sentētia cōpellēs eūdē: vt vel creditā sibi pecuniam i-
tra mensem restituat / vel traditis pignozib⁹ creditori satisfacere
studeat. Qđ si secus euenire contigerit continere nō potero: quo-
minus ecclesiastica censura qđ iure mihi debet extorqueā. Vale
prestātissime tue fame cōseruator. Date zc. ¶ Juris ciuilis scho-
lasticus Jacobus cremonensis.

¶ Tabula tertia salutationum ad priores. prepositos. decanos.
Archidiaconos. iudices. Canonicos. Doctores. Monachos / et
Magistros.

Prudentie magne priorū singulari deuotione preclaro.

Mire sapientie p̄posito Juris canonici doctissimo viro.

Discreto ac puido. Viro dño doctore. phie scia q̄ erudito viro

Circūspecto archidiacono crediti sibi cleri institutori p̄cipuo

Virtutibus ornato decano diuinis officiis ornatissimo viro.

Scientia redimito Iudici. Iniquitatis primo castigatori.

Mozib⁹ optimis erudito mgro. puerorū optimo eruditori.

¶ Epistole clausē salutatis.

Salutē plurimā. Obsequiū ingens. In rebus optimis precipuā
operā: et cetera multa.

¶ Narrationes et ad narrandū introitus.

Singulari prudētie	pñtib⁹ dixim⁹ itimādū	Qd is qui me
Discretioni mire	pñtū intuitu significat	cū a pñia romā
Incredibili sapiētie	his lris notificare volui	ñsus pfectusi
Preclse circūspectōi	ppaucis oñdere volui	grauissimis fe-
Juris prudētie	demōstrare constitui	bub⁹ inter itine
Preclare virtuti	insinuare decreui	randū corrept⁹
		lecto decūbit

Petitiones ⁊ ad petendū introitus.

Discretionē q̄ mihi sp̄ amicissima fuit **O**bsacro
 Sapiētiā c⁹i me mira fuerūt officia **R**ogo
 Qua pp̄t̄ Honēstatē .v. cui neminē i aicitia p̄ferā **P**ostulo
 Itcirco circūspectiōnē quā ob virtutē p̄clarā diligo **P**recor
 Benignitatē A qua sū frequēter adiutus.
 Prudētiā sūmā que me in piculis sepe numero suuit.
 Et si nobis sit ei⁹ charissima salus eū quē medicine p̄tissimū vī-
 rū inueneritis: ad nos q̄ celeriter admittatis. Nam et si pl̄imos
 eius artis p̄claros viderim⁹ viros: tñ cui sit eius adolescētis no-
 ta complectio repertus est nemo.

Conclusiones ⁊ ad cōcludendū ingressus.

Qd si virū illū / cui⁹ spe sola leuari videt / aduenire nō sēserit an-
 tē casu vita versabit. Vel in quo si volūtati sue responsū agno-
 uerit: quē amicissimū sp̄ habuit auctorē vite fatebit.

Litterarū apertarū exemplū.

Moribus doctrinisq; p̄ornato **V**iro fr̄i bernardo cōuētus san-
 cti galli diocesis basilien̄sis Leonhardus prochialis ecclesie ciui-
 tatis noue: diocesis eiusdem. **R**ector. **S. P. D.** Articularis ille
 moribus q̄ cōstitutis in ocio frequēter accidere solet / me post ito-
 lerabilē estatis preterite calorē inuasit: effecitq; vt mee sollicitu-
 dini credito pp̄lo / nō vt pastoralis cura req̄reret ⁊ aīaz salus ex-
 peteret. tū in audiēdis p̄fessiōib⁹. tū etiā in dicendis sermonibus
 decēter intendere queā. Qua pp̄ter cū te virū optimū: aīarūq; sa-
 luti deditissimū acceperī: nō est quod abs te petere verear: vt mi-
 hi cōmēdatissimū ppl̄m t̄pe certo erudiendū assumas. Nam ⁊ si
 nonnullos sepe numero audiuerī videriq; religiosos: q̄ sub certa
 mercede creditis sibi ppl̄is plus detrimētī q̄ cōmoditatis attu-
 lerint: ea tñ erga te suspitione me probitas tua leuat. Te igit̄ ve-
 hemēter obsecro: vt ad futurā diuī petri solēnitatē in hanc n̄ram

urbem te felicissime conferas: ad credendam tibi prouinciam diligenter amplexandam. Vale.

¶ Clausarum litterarum exemplum.

¶ Juris utriusque peritissimo viro: domino Petro de Saxo ferrato: non secus ac patri mihi charissimo.

¶ Studium operaque summam rebus in optimis. Traditam filio tuo pecuniarum summam vir ornatissime: quo tempore patriam egressi sumus propter insolitum hyemis acie frigus: estati future munus accommodatam accipito. quae pars maxima: pro lignis vestibulis operimentisque commutata: quasi defecerit. Quod si me quaequam hoc veluti fabulam commixisse contendat. Is pecudum casum: platarumque fissuram oculis adponat: et quod facile noscet quod diram accepimus temporis importunitatem. Quare nisi vel morbo capi/vel inedia confici alienatum abs te filium velis: operum est ampliores illi pecunias ubi commode possis mittere cures: quod ego te pro summo illius amore obtestor et oro. Est enim ingenio supra quod dici queat ornato. Tuum igitur amatissimum patris erit officium: ne nature bonis ornatissimum natum: leuibus caducisque negatis interire patiaris: quem ego tantum artium optimarum assequi posse contederim: quantum vel vnquam sit hoc seculo nostro quisquam adeptus. Vale.

Grifogonus legum doctor.

¶ Tabula quarta salutationum et introitus ad salutandum Imperatores Reges Principes Duces Comites Barones Marchiones Balios Capitaneos Milites Iustitios vel armigeros.

Ludovicus dei gratia francorum rex	Salutem et inimicorum triumphum.
Carolus burgundie dux	
Philippus sabaudie comes	post commendationem se totum paratissimum.
Petrus senescallus regius	
¶ Aduertendum hoc loco quod huiusmodi clausule dei gratia. demia: et eis consules omni dignitati conveniunt quae cum vinctione confertur.	

Gloriosissimo
Serenissimo
Illustrissimo
Excellentissimo
Inclyto
Victoriosissimo
Christianissimo
Nobili
Conspicuo
Sublimi
Potenti
Generoso
Honestatis magne

Dño. A. dei
gratia

Impatori sp auguste
Regi
Duci
Marchioni
Comiti
Baroni
Balneo
Locum tenenti
Capitaneo
Marescallo
Senescallo
Constabulario.
Secretario

¶ Nec id est obseruationis indignū q̄ i ep̄lis clausis id q̄d supra scribit̄ ex ea facillime salutatioe capi potit q̄ aptis i lris posita fueri: vt illustrissimo principi ac dño / dño Frederico dei gra romanez impatori gloriosissimo. Cū aut̄ ad salutationē vetū fuerit: si maior scribat̄ minor: salutē dicet. si eōrio: p̄mendationē vel aliud q̄d sile scribet. Equales aut̄ eolib⁹ vt stat⁹ honorqz requirit scribere p̄t.

¶ Narrationes z ad narrandū ingressus.

Impiali maiestati	His lris pateat	Qd cū i hostiū castra no
Regie	Maieste declarat	ctib⁹ aliquot sim claculū
Celsitudini	Clari⁹ dem̄rat	ingress⁹: id in sū assecut⁹
Excellentie Vre	Euidēt⁹ clareat	vt qd insidiarū serenita-
Sublimitati	Apte notificat	ti vre parēt me mime la-
Nobilitati	Referare desiderat	(teat q̄s oportunitatē na-
Magnificētie	Ostēdere cupit	ct⁹ illustrissime vre dñas-
Serenitati		tionē clare rescribam.

¶ Petitiones z ad petendū introitus.

Immense nobilitati: cui⁹ nō sec⁹ ac ppria cōmoda quero
Quā Serenitati Cui p̄ ceteris sūmū hōrē debeo Supplico
obrer Sapiētie Vre Quā ob electā fidelitatē obseruare teneor
Clemētie A qua fidelitatis amplissima premia spero.
Et fortissimis q̄buslibet militibus quos impialis auctoritas obsequētissimos habet: ad me post mensē vnū sine dilatione remittat: hoc forma mandati p̄scripta: vt q̄cqd a me iussionis exceperint id et cōsulto z diligētē efficiāt.

¶ Conclusiōes z ad cōcludendū introitus.

Scientes q̄ nisi pretēsis occurrat insidīs: quas temporis breuitas me scribere vetat: incredibili nos vel cedis, vel depopulationis afficient malo.

C Hac autē in tabula reliq̄s sequētib⁹ exēpla formabit z quidē facillime: q̄ supior⁹ formas diligēter cōsiderat. q̄ nō tedio ductus sed rei facilitate p̄motus relinquēda putauit.

C Tabula q̄nta salutationū ad Patres. Auos. Auunculos. Reliquosq̄ diuersoz cōsanguinitatis graduū.

Honorādisimo	Patri		
Amantissimo	Patruo	Filius	
Dilectissimo	Auo m̄no	Repos	Filialem obedientiam
Detuēdisimo	Auūculo	Reptis	Debitū federis natu-
Benignissime	Matri. M.	Agnat⁹	ralis amorē. Amicitie
Humanissime	Matertere	Cognat⁹	(viculū indissolubile.
Charissimo	Fratri		
Honestissime	Sorori		

C In litteris clausis salutio poterit his cōcipi verbis vel cōsimilibus. Filiali cōmendatiōe p̄missa. Debita cōsanguinitate officia. Auicissime beniuolentie fructū. &c.

C Narrationes z ad narrandū introit⁹.

Paternitati	Qd z si patria discesseri spe plurime cōmoditatis assequēde longe tñ mea falsa fuit opinio Adeo sūt enī oīa cara: vt etiā si multo p̄les mecū pecunias attulissem
Pietati paterne	
M̄ne dilectōi v̄re significo	
charitati	

vix mihi sufficerēt in cōpandis vite necessariis oībus postpositis mercib⁹. Itē. Qd cū in p̄clarā oīm⁹ disciplinaz matrē vniuersitatē parisiensem veni. In sup̄ma theologoz facultate: licentiā adeptur⁹ vehemēter nō mō mihi: sed aliis multis doctissimis viris obstitit q̄dā z improvisa pestis: qua factū est vt oēs ferme q̄ licētie munus assecuturi putabant: eā vniuersitatē relinq̄rēt: z in vrbes regni diuersas sese conferrēt.

C Petitiones z ad petendū introitus.

Paternitatē	Que me sine auxilio nūq̄ reliquit
Charitatē	cuius auxilio sū doctior redditus
C⁹ rei Dilectionē. U.	cui p̄ ceteris pl̄imū debeo. Hūilīe p̄cor
ca Humanitatē	Quē cōsolatorē semper habeo
Pietatem	A quo sū pluribus bñficiis adiutus.

Ne me psequēde voluptatis cā: quā viri boni pntosam pestem dicit: s; vt aliqñ lucubrationū mearū premiū cōsequar in ea me vniuersitate manere. Deceuerūt enī optimi viri sacrarūq; l'rarū p'fessores: id mun^o cōferre q̄primū vim pestis sublatam agnouerint: qđ oēs breuī futurū esse cōfidūt.

¶ Conclusiones z ad cōcludendū introit^o.

¶ Sciētes q; si hāc meā: et qđē necessariā absentīā equanimiter tuleritis: opa sūma studioq; singulari conabor: vt is mihi grad^o sempiternus sit laudi futurus.

¶ Tabula sexta salutationū ad fratres/cōsanguineos. cognatos. Socios. Amicos. Uscinos. Mercatores. Notarios. Scholasticos Sibi pares atq; dilectos.

Optimo	Vicino	Meritis glorioso	
Dilecto	Fratri	Sup oia diligēdo	eādē quā sibi
Precipuo	Amico	Uebemēter amādo	salutē. Hyla
Pergrato	p'sanguineo suo p' cetis dilecto	tal'	rē reditū. Sa
Singulari	Socio	Unice preclaro	lutarem vite
Suausissimo.	Patruo	Dulcissimo socio	statum.
Periocūdo.	Sodali		

¶ Narrationes z ad narrandū introitus.

Fraternitati		Cū paucos añ dies ex redditis mihi
Societati		l'ris acceperī nihil tibi tante iocunditatis futurū vt art: b ^o optimis i eo quo
Dilectioni v're vel tue		sū studio gñali diligēter icūbere: ego
Puritati declaro: q;		quēadmodū id fieri posset sum uehementer sollicitus.
Integritati		

¶ Petitiones z ad petendū introitus.

qua pp't fr̄nitatē mihi iocūdiſsimā q̄ p' cetis cūctis hēo cariorē.

hōestatē v'raz cūctis p'gratā cui sū idissolubli amoris vinclo iūct^o

Dilectionē tuā suauissimā cui me deditissimū polliceor.

Integritatē cōstātissimā quā aduersitas nulla frangit.

Instantissime rogo Quatenus me tuis l'ris certiorē reddas

Diligenter oro q; nā illa factas sit i q; tibi iocūdi^o cōuersari ducas.

Obnixē requiro Nā cū sit optimaz disciplinā rū in eo gymnasio d'ra m'ra: nō satis intelligo cuius me conditionē atq; statum

Deuotissime peto

Uebementius oro inuestigare velis.

¶ Conclusiones z ad concludendū introitus.

¶ In quo qđ sentias si lris accepo: nihil mihi tā arduū obtinere poterit qđ ab earū rerū inq̄sitione diuertat quas in rem tuam utilissimas esse iudicē. Poterit aut̄ in ep̄la clausa sic poni salutatione. Salutatione p̄missa. vel S. p̄. D.

¶ Tabula septima in qua z octaua sequēte.

¶ Is qui litteras mittit illi cui mittūtur añponit: cuius cōtrariū in antecedētibus aiaduerti potest. Sit aut̄ id maxime: cū maiores inferioribus scribūt.

¶ Salutationes z ad salutandū introitus.

Bonifaci⁹ ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei Ro. ipatori salu. z ap. b̄ndictiōez
 Pius dilecto in x̄po filio L. salutē et in dño sincerā charitatem
 A. cardinalis francoꝝ regi salutem in domino
 B. patriarcha dilecto in x̄po fratri archiepo
 C. archieps episcopo

¶ Quo loco id aiaduerti debet qđ romanus pontifex siue papa: ep̄scopos et oēs superiores fratres vocat: reliquos autē inferiores ep̄scopis clericos z laicos oēs cuiuscūq; sint status vel conditionis filios appellat.

Constantinus Ro. rex semp augustus		Justitiaro
Ludouicus dei gr̄a fr̄acoꝝ rex	Dilecto filio tali	Uallo
Philippus Burgundie dux		Burgensi
Pater	Filio	salutē amorēq; paternum
Auus	Dilecto Nepoti	salutē cū filiali dilctōe z h̄ōl
Patronus	Clienti	Salutē sūma cū fide
Auunculus	Consanguineo	

¶ Narrationes.

Deuotioni	declarare decreuit
Fidelitati	Manifestare voluit
Hūilitati v̄re v̄l tue	notificare curauit
Filiationi	irrimare cupio
Dilectioni	

¶ Quōd cū vagis incertisq; nōnullorū res latōib⁹ accepi te vehementer ambigere: quē tibi diligere valeas. qđ nō solū tibi: sed et charissimis tibi cōiugi liberisq; dulcissimis necessaria vite minis fret. Cum te plurimum impedimēti tulerit in eis adipiscendis: subita inopinataq; glacies qđ sic aquarū restrinxit fluxum: vt ne vna quidem rota molere possis. ingratus acceptiq; beneficii non memor essem: si quo tibi succurrerē nō aperirem.

¶ Petitiones ⁊ ad petendū introitus.

Unde dilectioni tue quā nō secus ac me sēp amaui mando
 q̄ de cā benignitati tue quā oī thezauro chariorē hēo hortor.
 pp̄tea hūanitati tue cui⁹ incōmoda pp̄ria iudico suadeo
 qua pp̄t dignitati tue cui⁹ mihi casus molestissim⁹ eēt IRogo
 Quaten⁹ me tuis lris certiorē reddas: id ne qd̄ auctore nō certo
 didici nō p̄tigerit. vereor eqdē q̄ si qd̄ noīe tuo p̄spicerē: idq̄ tī
 bi nō gratū existeret. hoīs mīme cōstātis mihi nomē vēdicarem
 si qd̄ p̄cibus assecutus essem: rescindī cōtenderē.

¶ Conclusiones ⁊ ad cōcludendū introitus.

¶ Tuū est igit officiū vt si tibi iocunditatis vsuram ex hac mea
 pollicitatiōe p̄tingere credas: reb⁹ relictis oīb⁹ qd̄ tibi cōferri pe
 tas breui significes. ego enī nihil mihi difficile graueq̄ putabo:
 qd̄ pro cōiunctissimo viro cōsequi possim.

¶ Tabula octaua salutationum.

¶ Ad Sarracenos / iudeos / paganos / apostatos / hereticos / ex
 cōmunicatos / infideles / fidei hostes.

Imperator	Sarraceno latronū refugio	salutem nullā dicit
Rex	infernalis collegiū pcuratorū calamitatis vberē copiā	
Dux	Sathane p̄motorū laq̄is vinciri quos bonis tendit	
Marchio	Babyloniē soldano	valitudinem egrā.
Comes	Sancte fidei persecutori	Mentis insaniam
Baro	heretice p̄auitatis auzorū	Rationis exilium
Judex	Toti⁹ iniquitatis pleno viro meōie peregrinatiōez	

Dominus Degeneri filio Sterilem patris manum.

Pater Cōtumaci seruo Crucis supplicium

Auunculus Repoti perditō Scelerum penas

Frater Fraternitatis imēorū. Auxilia nulla

¶ Hoc loco id est aiaduertendū q̄ cū infidelibus lras obfigna
 mus: salutem nullam dicimus. nisi quis forte honestatis iurisq̄
 naturalis non immemor: ad ecclesiā vel vnitatē fidei reditum sa
 lutis loco scribere velit.

¶ Narrationes.

Perfidie
 Calliditati
 Iniquitate
 Iniquitati
 Valignitati
 Infidelitati
 Impietati
 Cecitati
 Duricie
 Ambiciose patnitati
 Proteruitati

Significo
 Tuo. Notum facio
 Declaro

Quod nos a nonnullis
 fidedignis accepimus
 mercatores / negocia-
 toresq; nostros contra
 iam initum tecum foe-
 dus grauissimis affe-
 ctos iniuriis: que res
 nos incredibili quadam
 admiratione cepit.

Item cum fides non modo fidelis sed et infidelis christianeq; ob-
 seruatiōis hostem obligatissimum fidelibus reddat: quis non admiret te
 iuris naturalis ita contempsisse legem: ut ea neglecta contra prestitam
 a te fidem tam temere processeris.

Item quod acceptam a me pecuniam qua tibi victui necessaria com-
 parare debebas: in cauponis (ubi sceleratissimi quicunque concedunt)
 turpissime dispensas etc.

¶ Petitiones.

Quapropter
 Temeritati
 Perfidie Tuo
 Iniquitati

precipiendo mandamus: ut illico
 tibi redditis literis: merces omnes
 quas tam iniuriose non hostibus
 sed sociis et tibi fidelitate iunctis
 abstulisti: restituere cures. Non enim credimus tanto te scelere capi
 posse. Ut que nullo tibi iure deberi cognoscis: abs te conten-
 tione qualibet requiri patiaris.

¶ Conclusiones.

Alioquin
 Sin autem
 Si quo minus aut
 Quod si te minus

Nos his redditis tibi literis publicos tuos hostes
 accipito. Quod tibi suademus si exequi non curas
 ueris: nihil est quod aduersum te bellum suscipere non
 debeamus. Legibus omnibus consonum id censueris: duris-
 simas in te cognosces legum omnium sanctiones.

¶ Tabula nona et ultima.

Redditis iam literis respondere docet: et ut quis eorum que rogant
 executionem polliceri queat: seseque voluntati illius cui scribit locum
 distimum futurum ostendere.

Lxxii.

Lras tuas accepi z	aio iocūdo pces tuas	amicissimi viri
qdē mibi plocun	facie clara precepta	parētis optimi
das: qbus cū abs te	hilari vultu mādata	pricipis eqssimi
nihil peti cogno	qd desiderio toto	volūtati vt honestissime
ut: nisi vt qd a me	reuerētia dbita qd petis	r.p. vtilissimo
pcib ⁹ obtinere nite	sūma fidelitate	rē tātā. propriū negotiū
ris id tibi polliceor.		

Exequi
Adimplere
Perficere.

Desidero
Peto
Curabo Et multa similia
Conabor
Non cessabo
¶ Exemplum.

S. P. D. Reddite mibi tue littere declarāt studio: quāto quo ve
desiderio petas: vt cū credite tibi, puincie vacare nō valeas: fami
liaribus tuis rebus impedit⁹ vices tuas gerā. quod ego non mō
volēs: sed aio iocūdissimo complectar: si mibi significes que tibi
fuerint in eo negotio p̄fūite leges z q̄ datī mādati forma. Quare
te rogo vt vbi facultatez nactus eris: certo mibi significes quid
qua ve cōdītione me facere velis. Ego enim si mee voluntati re
sponsum esse cognouero: nihil in ea cā qd mibi negligentie dare
queas admittā. Vale felix. ¶ Aliud

¶ Salutatione p̄missa. Viri nō soluz boni/ sed z amicissimi fun
ctus es munere: cū adolescētē quē fortuna mediocri genitū: opti
mis tñ virtutib⁹ institutū: ad eū cōtēdisti deducere gradū quo vir
tutū suarū sūmā videres exercitatonē. Quare cum incredibilis
erga me tua beniuolētia quotidie me tibi magis atq; magis de
uincat: nō est qd petitioni tue quā honestissimā esse puto aduersa
ri debeā. Tibi fac igit certo psuade/ nihil me tantope conari: q̄
amātissimo tui viro pces tuas haud secus ac p̄prias porrigere. q̄
bus futurū esse cōfido: vt qd sūmope desideras: p tua voluntate
cōsequaris. Vale bene fortunatus.

¶ Exemplū aliud clausarū litterarū.

Juris vtriusq; scholastico dño Guillermo cathedra
lis eccl'ie maguntin. dignissimo canonico.

S. P. D. Si tibi cōstans firmaq; sit ea quā redditis mibi lris ac
cepi sententia: qd in rē tuā eque iudicaueri: vtile nihil est q̄ acce
lerat⁹ in hāc nram vniuersitatē redit⁹. cū ob tuū desiderū qd in

ea re iaduduz es visus habere: tū ppter singularē iuris vtriusqz
doctissimi viri peritiā: q̄ ad diē octauū Iduū Nouēbrū lectionē
rubrice de vborū obligatiōib⁹ iteratur⁹ asserit: quaz incapedine
longa pestis timor suspendit. Cessit enī cessauitqz manu pulsa
potēti pestis illa vagabūda itaqz iacet: vt ex oibus doctissimoz
collegiis q̄ ciuitatē relīq̄rant: ne vnū quidē sit qd̄ in vrbez redire
debeat: qm̄ ante multo in ea que loca reliquerūt sese receperunt.
Id paucis breuib⁹ scribo: qd̄ erga te summā habitura fidem
verba mea non ambigo. Vale

Petrus aurore.

A Facite Inuitationis excusatio.

Ciuro nō secus ac fr̄i mihi charissimo Petro Aurore
Iuri canonico deditissimo scholastico.

S. D. P. Quā sit mihi molestus aduerse fortune casus ex his q̄
tibi reddūtur lris facillime cognosces. Itā q̄tū in me semp exti-
terit artiū optimarū desiderū: ex his priorib⁹ lris aperto noui-
sti. Cui cū incredibile q̄ddā letitie pondus accedere debuerat ex
mihi redditis tuis litteris. sortis inique cōditio fecit: vt quā rem
mihi summe iocunditati futuram putaueris: ea mihi nihil tristi⁹
existeret. Itā et si verius eo quod scribis nihil persuaderi possit
tamen cum que vos mala reliquerunt sint in nos accumulata: nō
possum ad te pro meo desiderio humanissimaqz tua uocatione p-
ficisci: propter dulcissimi parētis lamentabilē casum: qui qm̄ sū-
mo meroze me conficit. optimi viri munus ages: si meā absentia
minus moleste feras. Vale.

C Peroratio.

¶ Quisquis igit̄ artis grāmatices mediocriter eruditus ep̄larū
cōmuniū cōpositione p̄clarus esse desiderat: ad hāc se perq̄ bre-
uem eiusmodi p̄ceptionis sūmulā felicissime cōferat. quā si stu-
dio singulari diligentiaqz summa cōplexus fuerit / imitandis ex-
emplis exercitacionem adiungens: nihil sibi certius polliceri po-
terit: q̄ se breui haud magno labore: sūmā in ea re tū utilitatem
tum suauitatē assecuturū. quibus mirū in modum illectus: nihil
oratorie p̄ceptionis patietur quod non opa maxia p̄sequi velit.
In qua summā mihi studiozū palmā conferri putarem: si cunctos
inter discipulos postremum mihi locum datum iri cognoscerem
Dixi gratis christi casteqz matris.

¶ Appēdix ad Perotti Rudimentorū res-
gulas quas dā de nominū declinationibus.

¶ Regula de genitiuis nominū secunde declinationis in er desinētiū: que vincat et que minus.

¶ Ver qua r̄la facit pueri i ḡtō singlarī? Oīa noīa sc̄de declinationis in er desinētia nō h̄ntia mutā añ er/ vel i pers. p̄cedēte: vt p̄sper. Et noīa q̄ a ferēdo vel gerēdo dicunt: vt lucifer armiger. p̄terea liber q̄n ingenuū signat vel p̄p̄riū est nomē. p̄p̄a si q̄dē appellatiuoz sequūtur inflexionē. Sic asp̄ asp̄i. nā asp̄i p̄ syncopē efferit. tener. dexter. adult. tot n̄sq̄ syll̄az erit masculini ḡtūs: quot ntūs foeīni. Itē iber q̄d ntī vltiaz/ ac ḡti penultiaz p̄ducit. eiusq̄ p̄positū celtiber. socer. vna vicūt syll̄a i ḡtō. Addit presbyt̄ q̄d grecū ē nomē. Acer (si seruo credim⁹) etiā aceri sc̄da declinatōe flectit̄. At p̄uscian⁹/ aceris dūtaxat efficere nō inepte contēdit: q̄d nulla sc̄di inclinamēti seīna in er rep̄iūt. Addunt z lacer laceri. quo ntō Quidi⁹ v̄n videt̄ in epl̄a penelopes. Et lacer admissos terruit Hector equos. q̄sq̄ alibi ap̄d eūdē est lacer⁹. et carnē illud pleriq̄ ita legunt. Sic alacer missos terruit Hector equos. Cetera h̄o in er pares plerūq̄ h̄nt syllabas. p̄ter alter alteri⁹. vter vtri⁹: z ex his cōpositū alterut̄ alit̄utius.

¶ De ḡtis singlarib⁹ noīm̄ t̄tie declinatōis r̄la p̄ria

¶ Poema quō facit ḡtīm singularē? Poematis. Dic regulam Tertie declinatōis noīa i a desinētia addita tis faciūt ḡtīm singularē: vt schema schematis. poema poematis. Sūtq̄z hec z greca et neutra.

¶ Secunda regula.

¶ Cubile facit cubilis. Nam in e desinētia latina e in is conuersa faciunt ḡtīm: vt mare maris. monile monilis. Excipitur cepe huius cepe in singulari: indeclinabile. et in plurali foeīnum atq̄z prime declinatōis cepe ceparum: quod magis a cepa cepe quo veteres vsi sunt dici videtur.

¶ Tertia regula.

¶ Leo facit leonis. Nam in o desinentia noīa in ḡtō n̄is apponūt. Excipiūtur in do vel in go foeīna que o in i correptā vertūt vt dulcedo dulcedinis. virgo virginis. Est enī virgo poti⁹ seīnuz P̄usciano quoq̄z astipulāte. Licet christiani posteriores masculinum quoq̄z ponant: q̄bus z Nicolaus Perottus nō repugnat.

Additur ordo ordinis. cardo cardinis. cupido cupidinis p deo. turbo turbinis: qñ de vi vëtoꝝ loqmur. Mā p noie gladiatoris p prio turbonis facit. Preterea margo marginis. hō hoīs. nemo neminis. Apollo apollinis. Excipit etiā caro carnis. Greca in o vel declinatur: vt mātō mātōsvel addita nis faciūt gtm: vt vido didonis.

¶ Quarta regula.

¶ In c desinētia duo inueniuntur / Lac lactis. Alec alecis.

¶ Aial facit ai alis. Mā in l desinētia noia ¶ Quinta regla.

addita sibi is faciūt gtm: pter mel mellis. fel fell: q l duplicant.

Nota q in al el z ol exeūtia (pter sal salis) gti penultimā pducūt

Reliqua nō corripūt. Nihil indeclinabile est: p apocopē a nibi:

lo dictū.

¶ Sexta regula.

¶ Numē facit numinis. Mā in en desinētia noia nōtūt e in i corre

ptā z accepta nis faciūt gtm: vt flamē flamis. semē seminis. Ex-

cipit lien lienis. rien rienis / vel ren renis. q in en pductā desinunt

Itē greca: vt syren syrenis. tyrē tyrenis. In an nō in z on latina

nō inueniūt: vt tytā nis. delphin nis: qd z delphin⁹ dī. Aliqua tñ

ppria in on ontis facere inueniūt: vt phton phtōtis. demopho

on demophontis.

¶ Septima regula.

¶ Cesar facit cesaris. Q: i ar desinētia is accepta faciūt gtm: vt

nectar nectaris. par paris. Sz neutra si deriuatia sūt: pducūt a i

obliq̄s casib⁹: vt lacunar naris. laq̄ar ris. Silr nar naris p fluuio

Dulcian⁹.

Mā p naso hec naris h⁹ naris / Dulcian⁹ dici pbat. Excipit far

farris: qd dīe cā r geminat. Itē epar epatis. lar laris. pprium tñ

dei lartis facit.

¶ Octaua regula.

¶ Aer facit gtm aeris. Mā oia noia tertie declinatōis in er desī

nētia accepta is faciūt gtm vna syllaba abūdante: vt carcer care

ceris. mulier ris. celer celeris. Excipit imber imbris z ab eo cōpo

sita: vt septēber septēbris. Itē t añ er hñtia latina q r in ris mu-

tant: vt pater p̄ris. eq̄ster eq̄stris. Preter later lateris. Iuppiter

iouis. z iter qd duplīte cremēto itineris facit. Mā veteres itiner

dicebāt. L quoq̄ añcedēte er: eandē seruat regulā: si in is habeāt

seīna: vt alacer alacris. ācer acris. que etiā masculino in is pferri

inueniūtur: sicut cetera in er seīna in is faciētia: vt equester z eq̄-

stris. saluber z salubris. celer z celeris. celebrer z celebris. pedester

et pedestris. frequētiōz tamen vsus in er pferit masculina: z in is

seīna: quozū neutra semper in e finiūtur. Sequester z tertie et se-

cunde declinatōis esse potest.

Exix.

¶ Nonā regula.

¶ In ir desinētia tertie declinatiōis noīa in gō is accipiunt: vt gadir gadiris. ir iris. Si ir in ur: vt turtur ris. dēptis robur robo- ris. ebur eboris. femur femoris. iecur iecoris. Et oīa gōi pter fur furis gōi penultimā corripit.

¶ Decima regula

¶ Honor facit honoris. Itā in or desinētia latia is accipiūt z p- ducta o faciūt gōm: vt orator oratoris. Excipiūtur corripētis o etiā in gō: memor memoris. imemor imemoris. arbor arboris. A corpe quoq; cōposita: vt bicorpor ris. tricorpor ris. Neutra quos- q; z greca oīa o corripunt: vt marmor marmoris. Hector hecto- ris. Lor cordis facit. Ador i declinabile ē.

¶ Undecia rla.

¶ Ciuitas facit ciuitatis. Itā in as desinētia tertie declinatiōis noīa ablata s z addita tis faciūt gōm: vt mecenas mecenatis. ar- pinas arpinatis. Excipiuntur as assis. vas vasis: qd in singulari nūo tertie: in plī scōe declinatiōis est. vas vadis. mas maris. Sas nefas z nugas indeclinabilia sūt. In os aut terminātia gōm gre- cū: o in i mutato efficiūt gōm latinū: vt calchas calchātis. hic pal- las pallātis. Itā hec pallas palladis facit. archas archadis. lam- pas lampadis.

¶ Duodecīa regula.

¶ Miles facit militis. Quia oīa noīa in es correptam desinētia mutāt e in i ablata s z addita tis faciūt gōm: vt trames tramis sospes sospitis. pedes peditis. Excipiūtur q hnt penultimā in ae diphthōgon. vel a verbis deriuātur in penultia syllla e hntib⁹ bre- uē que e seruāt in gō: vt ppes prepetis. teres teretis. hebes hebe- tis. inpres interpretis. Sic declināt etiā i an e hntia: vt aries arie- tis. paries parietis. q es quoq; pducere reperit. Virg. Poplus in fluuis. abies i mōtib⁹ altis. Idē. Quā fixam paries illos serua- bat in vsus. Lucan⁹. Extruit q nō aries impellere possit. Inqes inqetis quīs ntō e correptā habeat: vt Prob⁹ testat: eandē tñ in gō pducit: sicut qes qetis. Itē seges segetis. teges tegetis. Ex- cipiūtur a sedēdo cōposita que cū e in i mutēt: nō p tis s; dis effe- runt: vt obses obsidis. ptes psidis. deses desidis.

Virgilius
Lucanus
Prob

¶ Decima tertia regula.

¶ Clades facit cladis. Quz tertie declinatiōis noīa in es pductā desinentia e in i mutato faciunt gōm: vt verres ris. edes edis. Ex- cipit pes dis. cuz cōpositis: vt bipes. sonipes. pter apes apis. qd solū a declinatiōe simplici discrepat: hec eī es pducūt. Horati⁹ Oīa magna loquēs modis sit mibi mensa tripes. Et Virgilius.

Horatius
Virgilius

Scca

Stat sonipes: ac frena feror spumantia madit. Ideoq; in hac pte magis foce qui hec inter es syllaba pducetia reponit/ q; Prisciana no aliter putati assentior. Quictia sicubi correptu aliqd coperiatur: licetiose factu putare. Ma coposita simplicu magis naturas sequitur. Itē ceres cereris. merces mercedis heres heredis. locuples locupletis. quies quietis: et ei copositu requies. qd ta tertie q; qnte declinatōis inuenit. Cicero de senectute. Ut mee senectutis requietē oblectamētū noscatis. Inueniūt etiā qdam ppria sic declinari. Chremes chremetis vel chremis. laches lachetis vel lachis. Et qdā alia greca: vt mēdes mēdetis z mēdis.

Cicero

¶ Decima quarta regula.

¶ Lis facit gtm litis. Quia i is desinetia lōgā/ ablata s z addita tis faciūt gtm: vt dis ditis. sanis sanitis. quis quiritis. Excipiuntur glis gliris. et vis huius vis: vt sentit Priscianus.

Priscianus

¶ Decima quinta regula.

¶ Classis facit in gto classis. Ma in is correpta finita (nisi ta in er q; in is desinat: q; regulā seruāt in er teriatoz. i. accepta is faciunt gtm: vt puluis seu puluer pulueris. cucumis seu cucumer cucumeris. cinis cineris. vomis vomeris) si lem hnt gtm ntō: vt collis hui^o collis. ciuis hui^o ciuis. Excipiūt lapis lapidis. sanguis sanguinis: a quo discrepat copositu: hic z hec exsanguis z hoc exsanguē/ hui^o exsanguis. pollis pollinis. qd z pollen pollinis inuenitur cuspis cuspidis. tricuspis tricuspis. semis semissis. cassis cassidis: qd etiā hec cassida casside Virgilius declinauit. Aurea vati cassida. Greca no si in gto greco consonatē habuerint añ os o in ē mutāt z faciūt gtm latinū: vt thetis thetidis. symoys symoētis. Si in os purā grec^o desinit gtus si lis erit ntō apd latios: vt neapolis h^o neapol. Nota q; q apd grecos in ys diphthōgū termināt ntm: n z t hnt in gto: vt symoys symoētis.

Virgilius

¶ Decia sexta rla
¶ Flos facit floris. Ma in os masculina ablata s z addita ris faciūt gtm: vt lepos leporis. ros roris. Excipiūt nepos nepotis: cuius feinū est neptis. Alia no oia in tis finiūt: vt sacerdos dotis. copos potis. in quo sola littera o corripit: eiusq; triū impos impotis Excipiūt bos bouis. glos gloris. os correptu ossis facit: os pductu oris. Custos custodis ideo in dis desinit: qz venit a vbo custodio. Greca aut gtm grecū sequūt os finali in is conuersa: vt heros herois. Minos minois vel minonis inuenit.

¶ Decima septima regula.

¶ Tēpus facit tēps. Itā oīa noīa tertie declinatōis in us correptam desinētia us in oris mutāt penultima correpta: ni sunt cōparatiua: vt decus decoris. frigus frigoris. Excipiūtur d vel l ante s hūtia: que mutātia vs in e correptā accepta ris faciunt gtm: vt sydus syderis. scelus sceleris. on^o oneris. Demūt pen^o penoris. facinus facinoris. Itē pign^o pignoris. fen^o fenoris: q̄ duo si etiā pignoris z feneris facere iueniant. Priscian^o (si pōt) oñderit. Itē pleraq; a qb^o vba i ero exeūtia descēdūt eris faciūt: vt vlc^o vlceris. opus opis. lat^o lateris. Itēq; hoc sp̄ ita fit. Itā ex frig^o frigoris/fit refrigero. Ex littus littoris/oblittero. Ex tēpus tēps/ tēpero. Ex penus penoris/fit penetro: addita t. quasi ad locū penoris intro. A fen^o fenoris/fit fenero z feneror. A pignus pignoris/oppignero. Decus z pecoris z pecudis facit. Intercus intercutis. Ligus (quod et ligur dī) liguris. Compatiua vero ante ris pducunt: vt doctus doctioris.

¶ Decima octaua regula.

¶ Jus gtm facit iuris. Itā in vs pductā desinētia monosyllaba (preter sus suis: z grus gruis) ris: ablata s. supra syllam vero tis ponūt in gto: vt rus ruris. seruitus seruitutis. Excipiūtur tellus telluris palus paludis. cui^o tñ ultimā Horatius corripuit. Item incus incudis.

¶ Decima nona regula.

¶ In aes diphthongon duo inueniuntur: pres presis. es eris. In aus item duo: laus laudis. fraus fraudis.

¶ Vigesima regula:

¶ In t desinētia ex ut formāt itis: vt caput pitis. sinciput pitis.

¶ Vigesima prima regula.

¶ Rex in gto facit regis. Itā in x desinētia si sint a verbis in go desinētibus: p x gis assumūt: vt grex gis. remex gis. coniunx gis. qd tñ in gto dre cā n amittit: ne si cōiungis dicam^o verbū putet. Alia vō oīa latina ablata x. addūt cis: vt fallax fallacis. lux cis. Que tñ e añ x hnt correptā nec sūt monosylla vel ab his composita e in i correptā mutāt: vt apex apicis. remex remigis. Si r in x desinētia masculina latina in gti penultima i corripit: vt fornix fornicis. calix icis. Barbara quoq; in x magis corripunt penultimam: vt pharnax pharnacis. Alia vero oīa longam faciūt penultimam/ aut natura/ aut positione. tam latina: vt lodex lodicis. veruex veruecis. q̄ greca: vt phenix phencis. bombix bōbicus. Exceptis grex gregis. dux ducis. crux crucis. fax facis.

Priscianus

Horatius

nux nucis. pix picis. trux trucidis. cōsūx cōiugis. salix salicis. Itē que nec gis nec cis in gō efficiūt. nix nūis. senex senis. suppellex suppellectilis duplicē cremēto: qm̄ veteres suppellectilis in nōio p̄ferebāt. nox quoq; noctis declinat. Greca vero suo more cōsonantē illā quā ante os habuerūt añ is quoq; seruāt: vt spinx spinxis. Cōposita simpliciū declinatōne sequūtur: vt pnox pnoctis exlex exlegis.

¶ Vigesima secūda regula

¶ Urbs facit gtm̄ vrbis. Quia noīa in bs vel i ms vel ps desinētia in̄posita i faciūt gtm̄: vt trabs trabis. hiems hiemis. inops i opis. Notandū tñ qd si añ bs vel ps e habeāt z nō sint monosylla mutāt e in i: vt celebs celibis. p̄iceps p̄icipis. Sed auceps aucupis: p i. u assūpsit. A capite solū cōposita ablata s. z mutata e in i. z addita tis faciunt gtm̄ duplicē cremēto: vt anceps ancipitis. biceps bicipitis. qm̄ antiq̄ ancipes z bicipes nō p̄ferebāt.

¶ Vigesima tertia regula.

¶ Prudens facit gtm̄ prudētis. Nam in ns/vel in rs/vel in ls/ desinētia ablata s z addita tis p̄ferūt gtm̄: vt mons montis. ars artis. puls pultis. Excipiūtur duo d̄re cā: frōs frōdis p folio arboris. nā frons frōtis: capitis partē significat. Et lens lēdis pro asial. nā lens lentis legumē est. Itē glans glādis. z a pendēdo dictum libripens. z libripēdis. A corde quoq; cōposita: vt vecors ve cordis. p̄cors cōcordis: quoz n̄m̄ atiq̄ssimū gō simlē p̄ferebāt. Excipiūtur p̄ticipia q̄ nascūtur a verbis quarte cōiugationis in eo: anomale. p i. e. vocalibus per obliquos casus eu habentia: vt eius euntis. quēns queuntis.

¶ Vigesima quarta regula.

¶ Quid de his dicem⁹ in qb⁹ posteriores gtm̄ tertiē declinatōis sua volūate finerūt: vt in ppriis noīb⁹: atq; vocabulis recēter (vbi forte licet) inuētis: atq; i multoz vsū receptis? Sciam⁹ eos si a dictis regulis discrepāt: Prisciani normā nō seruare: atq; in talib⁹ doctoz vsū adherendū esse: vt Simō simonis. Agnes agnetis: z q̄ his silia inueniūt. Illud quoq; Quotiliani aduertendū est qd t̄tio insti. oratoriaz li. ait. Nemo a me exigat id p̄ceptorū gen⁹ qd est a plerisq; scriptoz artū traditū vt q̄si quasdam leges imutabilis necessitate p̄scriptas studiosis dicēdi ferā.

¶ Regula de noīm cōpositoz declinatōne.

¶ Respublica quō declinat? Itō hec respublica. gō huius respublice. dō huc reipublice: et reliqua. Dic regulam? Omnia noīa

Quotilian⁹

Handwritten notes in a cursive script, possibly a signature or a reference to the text above.

ex duob⁹ rectis pposita: ex pte vtriusq; recti declināda sūt. Sin
 ex recto z obliquo pponatur: scōm rectū tm/obliquo inuariate
 vt armiger armigeri. Sin autē ex vtroq; obliquo indeclinabilis
 manēt: vt huiusmodi. astiusmodi. Excipit alteruter qđ ex altera
 pte plerūq; declinat. id est exteriorē: alteruter alterutrus. licet ī
 seino neutroq; ex corrupto z integro pset: alterutra alterutrus.
 Inueniuntur tū veteres alterutra z alterutru ptulisse.

¶ Finis appendix de gtoꝝ incrementis: p Egl
 diū desum socium sorbonicum.

¶ Nicolai Perotti de generibus metroꝝ.

n Th: la te locūdi⁹ nobis potuit inūigi qđ vt de rōe metroꝝ
 cōscriberemus. Nam z bñficio tuo in illā dulcissimā etas
 tē videmur reuocari qua decimū aī annū his studiis vna operā
 dabam⁹: z rem fecim⁹ (nisi nos fallit opinio) qđ plurimis non mō
 adolescētibus, verū etiā puectis vtilissimā. Ita enī iam diu hec
 ars abolita erat penitusq; resticta vt vel nullus extaret auctor/
 qui de ea re traderet. vel si quis superat: adeo mēdosus corrupt⁹
 qđ esset vt multa in his discerētur que nescisse recti⁹ fuisset. Libu
 it itaq; expiri qđtū auctoritas apud nros homies ex his studiis
 haberem⁹: qđ nō lateret nos esse nōnullos qđ in capessendis ho
 nis lris ita obsurduerunt vt simulac emanat noui aliquid etiam
 ab eruditis vris: nō modo a nri silibus: qđ ab illoꝝ opinionib⁹
 quoz doctrina sūt imbuti discrepet, nō solū id ptēnant: s; acerrī
 mis etiā vbis insectentur. Clerū his quidē psuasū volum⁹ pluri
 nos facere duoz aut triū eruditoꝝ iudiciū qđ mille sui similitum
 ineptissimas rephēsiones. pōderari enī, nō rememorari senten
 tias cupim⁹. nec publicū laudam⁹ cōsiliū in quo nihil eē inecua
 lius plueuit qđ ipa equalitas. nā cū impar prudentia sit: par om
 niū est auctoritas. Tibi igit hūc libru cui⁹ volūtate hāc puincia
 suscepimus: Jacobe dicamus: in quo fere oīa metroꝝ genera, a
 nobis, comprehēsa sunt: ac veluti per man⁹ tradita. Qua in re in

credibile dictu est quos sustinui^m labores. adeo quippe oia non solum p̄cepta verū etiā pedum ac metroꝝ noīa corrupta erāt: vt ne cesse fuerit cōpluris nō solum latinos/verū etiā grecos ad ea cōperienda libros euoluere: noua quoq; exempla inuestiganda fuerē: multa etiā nro Marte componenda. qđ si vnq; euigilate a nobis noctes z epota fuligo lucubrationū/ac sudate vestes fructus aliqđ pepereūt: amplissimū videbor laboꝝ meoꝝ p̄mū cōsecut⁹. Si nō rē pot⁹ scōbris (vt aiūt) ac ture dignā cōposuimus. Tamē hoc nos maxie cōsolabit qđ morē gessim⁹ volūtati tue: quem ob egregiā indolē: suauissimos mores: excelsum/dulce eruditūq; ingenium tm̄ diligim⁹ quātū aliū neminē. tantā ex amore tuo voluptatē capim⁹ vt nihil tā sine te nobis dulce esse possit: nec lōgis ora nobis viuendi spacia dari velimus, qđ dum tecum fidelissime amicitissimeq; vixerimus. Vale.

P Es est metrica cōstructio syllabarū. Est autē pedibus hoc nomen inditū a similitudie pedū corpis. Nam sicut pedibus moueri corpa videm⁹: ita versus ipi cū scādūtur quibusdam pedibus vidētur incedere. Vt latini qđē hoc nomen (vt alia pleraq;) a grecis sūpsere. Nā quod illi nos pedes dicim⁹ dicti autē pedes sunt ob equalitatē quandam ac veluti cōuenientia motus: hoc est mutatio enī. littere i frequētissime vsurpatur a grecis: aut nō tā ire significat qđ cū quadā ratiōe z veluti armonia moueri vnde z

et dicunt. Neq; me latet alios esse qđ aliter sentiant/et in primis Aristotelē: qđ dici existinat: sed nos vulgatiōrē hoc loco opinionē sequi maluimus.

P Pedes omēs duodecigita numero eē cōstat ex his quattuor dissyllabi sūt. trisyllabi octo: quadrisyllabi sexdecim.

D Dissyllaboꝝ primus qui ex duabus syllabis longis p̄stat spō deus dī: vt muse. Secundus qui ex duabus breuib⁹ pyrrichi⁹. vt dea. Tertius qui correptā priorē: scđam productā habet iamb⁹ vt dies. Quartus qui ex priorē producta correpta altera cōponitur trocheus: vt arma.

T Trisyllaboꝝ nō prim⁹ molussus seu trimacrus ex tribus longis cōstat: vt virtuti: Secund⁹ dactylus ex lōga z duabus breuib⁹ vt iuppiter. Tertius huic cōtrari⁹ anapestus ex duabus breuib⁹ et longa: vt veneri. Quartus amphimacr⁹ ex duab⁹ extremis productis z mediā correpta: vt palladi.

Lxxii.

Quintus amphibrachus huic contrarius: vt cupido. Sextus bacchius ex prima breui z duabus longis: vt quirino. Septimus bacchimbachi huic contrarius: vt augustus. Octauus tribrachus ex tribus breuibus: vt catulus. Hic etiam Chorus dicitur qd eo frequenter in chorus veteres utebantur: quemadmodum quoque molossus appellatus est qd eo metri genere odas in templo Jouis molossi laudem canere consueuerunt.

¶ Quadrasyllaborum primus qd disponitur de quattuor productas syllabas habet: vt fortunati. Secundus pceumaticus quattuor breues: vt phis. Tertius peon primus ex prima longa z tribus sequentibus breuibus constat: vt tartarea. Quartus peon secundus ex prima et duabus ultimis breuibus secunda longa: vt direminus. Quintus peon tertius ex penultima longa z ceteris correptis: vt dirimamus. Sextus peon quartus z tribus correptis z ultima producta: vt dirimeret. Septimus ionicus a maiori ex duabus longis z duabus breuibus: vt demetrius. Octauus ionicus a minori huic contrarius: vt diomedes. Nonus coriambus extremis longis et mediis breuibus: vt ethereo. Decimus antipastus huic contrarius: vt alexander. Undecimus distichus ex prima z tertia breui: reliquis productis. I. ex duobus scabis conexis: vt platonici. Duodecimus ditrocheus huic contrarius: hoc est ex duobus trocheis compositus: vt dulcoris. Tertius decimus epitritus primus ex prima breui z sequentibus longis: vt Aristoteles. Quartus decimus epitritus secundus ex prima longa secunda breui / sequentibus inter longis: vt eurimedes. Quintus decimus epitritus tertius ex penultima breui: reliquis productis: vt demosthenes. Sextus decimus epitritus quartus ex ultima correptis precedentibus productis: vt Constantinus.

¶ Est etiam conexio quedam atque ordinatio pedum: ad delectationem aurium inuenta. Metro accidunt septem. genus. spes compositio. cesura. magnitudo. figura: et depositio. Genus metri appellamus mutuam contrariorum iuncturam et veluti quandam inter se affinitatem: vt si dactylicum anapestico conisigatur: cuius iuncture tres spes sunt. Prima: diadicum disemium a grecis dicitur: vt trochaicum et iambicum. Secunda diadicum trisemium: vt dactylicum et anapesticum. Tertia diadicum tetrasemium: vt antipasticum et choriambicum. ¶ Species metri dicitur qualitas metrica per quam spes ipsa construitur: vt trochaicum anapesticum. Sunt autem metrorum species decem. trochaicum. iambicum. dactylicum.

anapesticū. choriambicū. Ionicū a maior. Ionicū a minor. peonicum. antipasticū: z anacreoticū. ¶ Compositio est ipsa dispositio pedū per quā discernim⁹: simplex ne an cōpositū id metrum sit. Simplex nāq; est / cū vsus pedes oēs siles hz: vt Stat sua cuiq; dies breue z irrepabile tēpus. Cōpositū vō / cū ex diuersis constat: vt Cornua velatarū obuertim⁹ antēnaz. ¶ Cesura est decora terminatio vocū in medio vsuū notata. Hec quadrifariā diuidit: alia pētimemeris dī siue semiq̄naria. alia heptimemeris siue semiseptenaria. tertia trochaica. quarta bucolica. Pētimemeris est qñ post duos p̄imos pedes superās syllā inuenit q̄ dictionez terminet: vt Arma virūq; cano. Itē Italiā fato. hz ei ex quib; dimidiū. Heptimemeris est cū post tres pedes silr syllā inuenitur vt Arma virūq; cano troie. Itē Italiā fato. p̄fug⁹. cōtinet enim septenariū medietatē. Trochaica est cū post duos pedes trocheus partē orōis p̄ficit: vt Nil nri miserere. Postrema vō. i. bucolica: cū post quattuor pedes syllā supat i ptē orōis desinēs: vt In oēs arbusta iuuāt humilesq; myrice. Sūt q̄ aliā quoq; trochaicā addūt. Ea ē cū post quattuor pedes inuenit troche⁹ ptē orōis terminās: vt Dia vincit amor z nos cedamus. ¶ Magnitudo est p̄ductio syllabarū q̄ natura correpte sunt: vt Terrasq; tractusq; maris z dū sanguis inerat. ¶ Figura est ordo z cōuentiā inter se inuicē nō solum pedū / verū etiā dictionū metroūq;. Depositionē appellam⁹ vnus cuiusq; metri desinētiam. Sūt autē depositiones quattuor. Dicim⁹ enī oē metry aut brachycatalecticuz / aut catalecticū / aut acatalecticū / aut hypercatalecticū esse. Brachycatalecticū est cui / vt p̄fectū sit / deest integer pes. vt i illo aristophanico .neesse est enī alienis vtamur exēplis vbi nō succurrūt nra. Hoc quippe monometrū brachycatalecticū est q̄ pedez vnū habet: altero deficit. Catalecticū dī cui vna trimō deest syllaba: vt apd Horatiū. Mea renidet i domo lacunar. Est enim senarium iambicū vna syllaba minus Acatalecticuz dī qd legitimo sine claudit: vt Nec fonte labra prolui caballino. Est enim senarium iambicū p̄fectū. Hypercatalecticum cui vna syllaba superat / vel due: vt Oē hoīm genus in terris sili surgit ab euo. Itē Virgili⁹ Alloquit Ven⁹ o q̄ res hoīm q; deorūq;. Et Horatius. Silue laborātes geluq;. Illa enim dactylīca hypercatalectica sūt: hoc vero iambicū hypercatalecticū. siquidē oīa vna syllaba abūdāt. ¶ Notandum q̄ omnia metra: preter dactylicum / duplicibus pedibus

cōputātur: ascēdūtq; vsq; ad hexametru. Monometru dicimus qđ duobus pedibus pstat. dimetru qđ quattuor. trimetru qđ sex tetrametru qđ octo. pētametru qđ decē. hexametru qđ duodecī quē numerū pedū nūq; (quod equidē cōpereri) metru aliqđ excedit. Ideo aut dactylicū excepimus qz binis pedibus scādi nō potest: oēs enī trisyllabos habet. Accidit alia quoq; passio que symphonesis dicitur: et est cū due syllabe scandēdo in vnā cocūt. hoc aut fit cū in diuersis dictiōibus vna pte orōis vocli vel in lra terminata sequēs itē a vocali incipit: vt Atq; iterū ad troiam magnus mittet Achilles. sic enī scādif. Atquite. radtro. e et in lris oīno suppressis. ¶ Fit etiā symphonesis in eadē dictiōe q̄ttuor mōis vel cū due syllabe lōge. p vna lōga ponūtur: vt vni⁹ ob noxam et furias atacis oilei. cū due breues pro vna breui: vt si dicas Cornua vōlutaz subuertimus antēnaz. vel cum longa z breuis p vna longa: vt Fixerat eripedē ceruā vel cū breuis z lōga p vna lōga vt dependēt lychni laquearibus aureis. Itē. cum refluit campis et iam se condidit alueo.

s Qui syllabe longe sūt aut breues aut cōes. longe aut natura aut positione. Natura: vt Eneas. Positione: vt Hector. Breues quoq; aut natura: vt pius. aut psuetudine vt cū vocalis vocalē sequitur: vt vale vale inquit iola. Medie vero siue cōmunes sylle vel natura apte sūt mō pducī mō corripī. vel cū naturaliter lōge sint. ppter sequētē vocalē corripīūtur: vt in exēplo cuius pauloante meminim⁹ vale vale inquit iola: z insule tonio in magno. vel ecōtrario cum natura correpte sint pducunt. hoc autē plurib⁹ mōis fit. vel ppter sequētē in p̄cipio dictiōnis aspirationē cū pcedēs quoq; in cōsonatē terminauerit: vt terga fatigamus hasta. vel cū addit alia cōsonās: vt religiōe patrum multos seruata p ānos. vel cū in eadē dictiōne sequit muta cū liqda vt Magn⁹ ab integro seclor nascit ordo. vel cū s. littera alteri cōsonatī iūcta sequit: vt hortat inestheus.

f Igna q̄titatē indicātia huiusmodi sūt. producte hoc correpte hoc cōmunis si breuis pro lōga sumatur hoc si longa pro breui hoc

m Etri origo a deo īmortali est q̄ cōpagē hanc celī z hūc terrarū orbē oīaq; in his cōtēta certa rōe et quasi metro disposuit. Harmoniā enī in celestib⁹ terrenisq; rebus nemo eē dubitat. Nā quo pacto cōsisteret vniuersum: nisi certa rōe z p̄finitis numeris ageretur. Instrumenta quoq; omīa quibus vtimur

mēſura quadā/hoc eſt metro ſiūt. q̄ ſi in ceteris reb⁹ hoc accidit
quāto magis in orōne q̄ cunctas cōplectit. etenī pedestris quoq̄
orō harmoniā habet. qđ facile p̄ſpicī pōt: cū orōnuz alia ſolutior
ſit/alia numeroſior: verūtñ magis hec poetaz pp̄ria eſt. quibus ⁊
in figuris/ ⁊ in varietate verboꝝ/ ⁊ in fabulis ⁊ in ceteris reb⁹ ex
quibus harmonia fieri ſolet: ⁊ maior copta eſt/ ⁊ licentia vberior.
Heccirco nō imerito maiores nr̄i carmine poti⁹ q̄ pedestri orōne
delectati ſūt/ q̄ in carmie harmonia ſit. harmonia autē muſice p̄s
eſt: cuius q̄ dignitas ſit: ⁊ ſplendor que pulcritudo nemo dubitat
Quapropter metrū optimū eſſe fateri licet: vel ideo q̄ ſub muſi-
ce ſit: cui⁹ gloriā (vt Homer⁹ inquit)

¶ Metra diuerſis rōibus appellatiōes ſortita ſūt. alia enī ab ac-
cidentib⁹ ſuis dñr. alia a locis in qb⁹ canī p̄ſueuer: alia ab inuēto-
ribus. alia a diis quoz laudes eo carmine celebrabant: quēadmo-
dū pedes quoq̄ dicti fuere. Pyrrhici⁹ enī a Pyrrho dictus eſt:
q̄ prim⁹ victoria poti⁹ eo gñe metri qđ frequētib⁹ pyrrhicis cō-
ſtat laudat⁹ eſt. Troche⁹
id eſt a metaphoꝝ de
currentiū ſup̄ne lapidū q̄ currere ambulātes cogūt. vel q̄ curren-
tes ſaltantesq̄. circa aras in ſacrificiis deoz hoc gñe p̄centionis
vtebātur. Spōdeus

tes ⁊ a diis boni aliqđ p̄cātes frequētib⁹ carmē ſuū ſpondeis or-
nabant. Jambus
id eſt a cōtumeliādo q̄
maledicis hoc gñe carmis vtebātur: et maxime veteris comedie
ſcriptozes qb⁹ impune mordere quēlibet licebat. vel a Jāba pu-
ella q̄ turpiter hoc carmie lacerata atq̄ oī gñe cōuitū affecta/ in
queo ſe ſtrāgulauit. vel q̄ cererē olim: cum dolore rapte Proſer-
pine cruciaret: apud mulierē atticā/ cui Iſiobe nomē erat/ hōſpi-
tatā cum ancilla eius Jāba noīe laudare vellet: h⁹ mōi metro or-
ſa eſt. ¶ Dactyl⁹ a trāſlatiōe iū turaz q̄
id eſt
in digito ſūt: etenī quēadmodū in digito lōgiōrē primum articu-
lū/ ſequētes vero breuiōres cernim⁹: ita dactylus prima qđē ſyl-
laba p̄ducta cōſtat. ſequētib⁹ vero correptis. ¶ Anapeſt⁹

hoc eſt q̄ dactylo contrarius ſit. ¶ Am-
phimacr⁹ q̄ hoc eſt vtrinq̄ duas ſyllabas
longas habeat. ¶ Amphibrac⁹ q̄ duas
id eſt bre-
ues. ¶ Bacchius: quoniā dithyrābicoꝝ carmē qđ in honorem
Dionisii qui bacchus dñr fieri ſolebat: magna ex parte huiusmodi
pedibus cōſtabat. ¶ Palimbacchi⁹
q̄ illi ſit cō-

trarius. ¶ Chorus q̄ i choris hoc metrū frequētissime cātabat
 ¶ Molossus quia p̄cipue hoc pede cōstabāt ode q̄ in tēplo Jovis
 canebātur in memoriā molossi filii Liri z Andromaches: a
 quo postea festa molossia sūt dicta. ¶ Jā vero vt ad quadrisylla
 bos veniam⁹. Dispōde⁹ ideo dicit⁹ est q̄ duplici p̄stet spondeo: sicut
 dicit⁹ q̄ duplici iābo: z ditrocheus q̄ duplici trocheo.

¶ Proceleumatic⁹ id est hortari z suade
 re ad quod hic pes ob celeritatē (p̄stat enī quattuor syllis breui-
 bus) aptissimus videt⁹ esse. ¶ Peon ab inuētōris noie: vel q̄ hoc
 metro Apollinis canebāt laudes q̄s peana vocam⁹. ¶ Ionicus
 q̄ ab ionib⁹ inuēt⁹ est: vel q̄ apud illos in vsu frequēti fuit.

¶ Choriāb⁹ q̄ iābicā definitiā habeat: z i choris apud veteres
 celebratissim⁹ extiterit. ¶ Antipasti⁹ q̄ p̄stet ex iambo z trocheo
 que sūt id est contraria. ¶ Epitritus d̄r qm̄ hic pes
 ex spōdeo p̄stat: q̄ quattuor habet t̄pa/ z iābo vel trocheo q̄ ha-
 bet dūtāat tria. at quaternarius numerus ad ternarium relat⁹
 sesq̄tertā proportionē facit: que grece dicitur.

¶ Neq̄ me latet hec a plerisq̄ latinoꝝ aliter tradī: quoz refuta
 re errores supuacū mibi visū est: cum eoz illeratissime l̄re vel ob
 id maxime ignorantia per se ferāt q̄ grecis noib⁹ latias etymolo-
 gias (quo nihil potest esse ineptius) reddere conātur. Hunc de iā-
 bico differamus.

¶ Ambicū metrū est trimetrū: hui⁹ duo ḡna sūt. alterū apud
 vetustissimos comicos tragicosq̄ in vsu fuit. qd̄ testat⁹ Horati⁹.
 Hunc loci sump sere pedē grādesq̄ cothurni. primusq̄ hoc car-
 mine scribere cepit Archiloch⁹ de quo idē Horati⁹. Archilochū
 pp̄rio rabies armauit iābo. Altero hō iuniores vsi sūt. ¶ Uet⁹
 iābicū comicū ac tragicū d̄r: hoc autē pp̄rie purū trimetꝝ appel-
 lat⁹. suscipitq̄ tres pedes iuicē mutatos iābū pyrrhiciū. z spon-
 deū. nec (nisi raro) apd̄ veteres in vsu fuit: atq̄ vet⁹ iābicū in dis-
 parib⁹ sedib⁹ / hoc est p̄ria tertia z q̄nta quicq̄ pedes suscipit: de-
 ctylū / spōdeū / choriū / anapestū. z (a quo denoīat⁹) iābū. In sc̄da
 hō z quarta anapestū / choriū z iābū. sexta sedes etsi varie vsur-
 pes. pp̄rie tñ iābū vel pyrrhiciū req̄rit. Nouū autē iābicū i primo
 tertio z q̄nto pede iābū aut spōdeū capit. i sc̄do z quarto sp̄ iābū
 in sexto iābū siue pyrrhiciū. ¶ Ueteris iābici genera quinque sūt
 comicū. tragicū. satyricū. hippocnactiū: z ananicū. Tragicum
 est: cū vnū pedē trisyllabū suscipit. Comicū: cum tris pluris ve
 q. llii

trisyllabos. Satyricū cū duos. Hipponactiū cū in ultimo pede
 spondeū siue trocheū habet. Ananicum cū post quartus pedem
 quinque syllabe pducte metrū perficiūt.

¶ Illud diligēter hoc loco aduertendū est metruz ab eo pede
 ex quo p̄cipue cōstat vocari. neqz tñ eo solo p̄fici: sed alios quoqz
 pedes suscipere. Optimū tñ esse metrū qđ vno dūtaxat pedum
 gñe a quo denominat̄ p̄stat: vt si iābicū lex iābis cōstet: sicuti est
 apud Horatiū. Beat⁹ ille qui p̄cul negotiis paterna iura bobus
 aprat ppriis. ¶ Alie quoqz metroz spēs a iambicis fluūt quas
 sūmatim referre p̄ciū ope putauimus. Nam q̄ hacten⁹ dicta sūt
 dūtaxat ad senariū iambicū p̄tinent. Igit̄ iābicoz oim tredecim
 sūt spēs. ¶ Prima est Aristophaniū ab Aristophane comico ap
 pellatū hoc monometro hypcatalectico p̄stat / id est duob⁹ pedi
 bus z syll'a: vt Horatius. Uides vt alta.

¶ Secunda euripidiū p̄stans dimetro brachycatalectico / hoc ē
 tribus pedibus: vt dec decus meū.

¶ Tertia anacreontiū p̄stans dimetro catalectico / hoc ē trib⁹
 pedibus z syllaba: vt preceps amore seuo.

¶ Quarta archilochiū p̄stans dimetro acatalectico / hoc ē quat
 tuor integris pedib⁹: vt parēqz poscit proximus.

¶ Quinta alcaicū p̄stans dimetro hypcatalectico / hoc ē quattu
 or pedib⁹ z syllaba: vt Silue laborātes geluqz.

¶ Sexta alcinaniū p̄stans trimetro brachycatalectico: vt coacta
 verba mītius feras. ¶ Septima hipponactiū p̄stans trimetro ca
 talectico: vt mea renidet in domo lacunar.

¶ Octaua archilochiū p̄stans trimetro acata. vt Ibis liburnis i
 ter alta nauū. ¶ Nonā hipponactiū p̄stans trimetro hypcatalec
 ctico: vt Contacta regna relinque perdes z dolorē.

¶ Decima aristophaniū p̄stans tetrametro brachycatalectico vt
 marcēt lucerne. sol ppinquat: nō tamē vocas.

¶ Undecima anacreontiū p̄stans tetrametro catale. vt portū pe
 tēs. aurā relaxa: vela solue malo. ¶ Duodecīa aristophaniū con
 stans tetrametro acata. vt ludos amat puella nobilis pudicos z le
 ues. ¶ Tertiadecīa anacreontiū p̄stans tetrametro hypcata: vt
 cōfortiū vites eoz qui petūt fedū lupanar.

¶ Uides iacobe q̄breuiter spēs soēs metri iambici percurrim⁹:
 ita tñ (nisi me fallit opinio) vt rem z ad intelligendū aptā) et ad
 cō. nēdādū memoriē facilē reddideri. facit. hoc meus in. te amor.

et summa cupiditas satisfaciendi desiderio tuo: ut non solum ego facile tibi scribam: verum etiam ceteris qui hunc librum legent aptissimam reddam. Sed iam ad heroicum transeamus.

H Heroicum hexametrum est: sex enim pedibus constat. Dicitur autem heroicum quoniam poetarum princeps Homerus. Ceterique deinceps consecuti heroium res gestas hoc carmine scripserunt. Enimvero ante Homerum etate Pythium dicebatur quod Appollinis Pythii oracula hoc metro reddi consueverunt. Dicitur etiam dactylicum quod hoc pede precipue constat: sicut iambus iambicum: anapesticum anapesto. Suscipit autem dactylum / spondeum / et trocheum: apud grecos etiam amphimachum et palimbacchium. Sed raro: sicut apud nos quoque pceumaticum: ut *Titire pascetes a flumine relicte capellas: nonnumquam etiam anapestum: ut fluviorum rex Eridanus.* Cum igitur hi sint pedes ex quibus heroicum componitur: optimum est quod omnibus dactylis constat ultimo pede excepto quod vel spondeus vel trocheus est: ut *Ennius.* At tuba terribili sonitu taratantara dixit. Et *Virgilius.* Stat sua cuique dies breue et irrepabile tempus. Ceteros autem pedes accipit hoc modo. In ultima sede semper (ut dictum est) vel spondeum vel trocheum. In quinta spondeum dactylum licet rarissime vel spondeum vel pceumaticum repere ibidem contingat: quod tamen pro dactylo ponunt. In ceteris sedibus indifferenter modo dactylum modo spondeum: *Itaque pceumaticum / anapestum / iambus.* raro et figurate dactylo immiscetur. Trocheus vero propter quod in fine non admittitur ne versus claudicat. Quietiam non desunt qui hunc pedem proorsus ab heroico arceant: et ne in fine quod eius reperiri velint spondeum semper in nouissima sede esse discerent. quando idem in omni genere metri ultima syllaba communis sit.

Sunt etiam qui dactylum asserunt in fine aliquando repiri: ut in illo *Virgiliano versu.* At tuba terribile sonitum percul excitat horrida. Verum non advertunt id fere nunquam fieri nisi is versus in vocalem aut in s litteram terminet: sequensque item a vocali incipiat. Tunc enim extrema precedentis syllaba per synalepen: siue (ut nos superius appellauimus) symphoniam prime syllabe sequentis versus annectitur.

Hic coniunctum elegiacum est: atque adeo annexum ut nunquam fere (quod memoria teneat) sine eo positum compererim. Elegiacum dicitur: quod luctum siue lamentationem significat. Tractum est id vocabulum a voce e e: qua in fletu atque heulatiombus utimur: unde heulatiombem quoque dictam arbitror. Ideo autem hoc nomen

Folio

elegiaco inditū: q̄ in funeribus sepulcrisq̄ defunctorū cani sole-
bat. vñ tractū est vt epitaphia quoq̄ elegis n̄ sibi scribant. Recte
pit aut̄ hoc metrū in p̄rio z sc̄do pede dactylū. siue spondeum in
differēter. post quos syllabā vnā p̄ductā habet: post hāc duos da-
ctylos. postremo itē syllabā vnā q̄ breuis an p̄ducta sit minime
interest. ¶ Heroicorū diuersa ḡna sūt. Alia enī eq̄tēporea dicunt̄
cū z pedes oēs itē sūt / z eadē q̄ntitas syllabarū: vt si oēs spōdei
sint: sicut est illud homericū

hic oēs enī pedes vsq̄ ad vltimū itē sūt q̄ntitatibus
syllarū. Alia p̄fecta cū sentētia vno metro cōcludit̄: vt Dixit z ar-
dentes auido bibit ore fauillas. Alia Acephala cum n̄sus a bre-
ui incipit: vt Italiā dixisse ducis de nomine gentē. q̄q̄ tñ potuit
veterū auctoritas: vt omnes fere primā italie p̄ducant: vitiumq̄
sit futurū / si q̄s aliter vtatur. Alia laxa: cū debitā roēm p̄positio-
nis in medio nō seruāt. vt oīa vincit amor: z nos cedamus amorī
Alia trūcata siue minuta cū eandē roēm in fine nō custodiunt. vt
si penultimā syllā correat habeāt, q̄le est illud

Itē Wortē contemnūt laudato vulnere
gete. Alia aspa cū frequētū vocaliū cōiunctio p̄olationē eorum
exasperat: vt Tribulaq̄ trabeq̄ z iniquo pōdere rastri. Alia mol-
lia que molliter auribus incidūt: vt Cesariē nato geitrix lumēq̄
iuuēte Purpureū: z letos oculis afflarat honores. Alia cacopha-
na: cum multe vocales dehonestare eorū sonū vidētur: vt Stantz
iuniperi / z castanee hirsute. Alia soluta: vt cum prose q̄ metro si-
miliora vidētur: vt Dono ducite: doq̄ volētibus cū magnis diis
Alia p̄cephala q̄ i primo pede vltra quattuor h̄nt t̄pa: vt si dicas
Cornua volutarū subuertimus antēnarū. Alia grauida que vel
in medio vel in fine syllabā superatē habet

et hic: finis fandi folio tū iuppiter
aureo. Illic enim hic o syllaba supat: ac veluti ventrem facit
pregnatis metri. Preter hec alia quoq̄ notātur metrorū genera
¶ Latenopiū q̄ binos dactylos habet z spondeū: vt Ante fus-
gā soboles si quis mihi paruulus aula. ¶ Periodicū q̄ vicissim
dactylū habet z spōdeū: vt troia p̄ vndosū petereē classib⁹ equorū
et illud. Ferte citi flāmas: date tela: impellite remos.
¶ Bucolicum cui post tres pedes syllaba supat in ptē orōnis de-
finēs: vt Tityre tu patule recubās sub tegmine fagi.
¶ Sapphicū q̄ in p̄ria atq̄ vltia sede spōdeū habet. in reliquis

dactylū: vt pars in frustra secant: verubusq; tremētis figunt.

¶ Hyporhythmicū in quo singuli pedes pte orōnis termināt: vt
hec tria sūt: que tu mea nūc mihi munera mittis.

¶ Absolutū qđ oēs ptes orōnis habet: vt heu si tūc flentē rapu-
isset in ethera mauros. ¶ Politicū qđ ois passiōis ac figure ex-
pers est: vt o crudelis alexi nihil mea carmina curas.

¶ Ascendens qđ cum ab vna syllaba incipiat in singulis dictione-
nibus vna augetur syllaba: vt S nymphe faciles dulcissima deo
pea: z rem tibi cōfeci doctissime sardanapale. ¶ Sūt alia quoq;
metroꝝ gñā. a diuersis notata auctorib⁹: q̄ nos in pñtia (q̄a sup-
uacua videbātur) omisim⁹: ea tātūmodo collegisse contēti: q̄ vel
necessaria cognitu vel digna annotatu iudicauim⁹: nūc ad dacty-
lici spēs trāseam⁹ ¶ Dactylicoz igit. xix. spēs numerant.

¶ Prima adoniū p̄stans dimetro catale. vt brachia curuant.

¶ Secda hymenaticū q̄ p̄stat dimetro acata. vt viscera condita.

¶ Tertia archilochiū p̄stans dimetro hypercatalectico: vt ar-
boribusq; come.

¶ Quarta alcmanicū p̄stans trimetro catale. vt tundite pectora
palmis. ¶ Quinta simonidicū p̄stans trimetro acatale. vt indue
pallia serica. ¶ Sexta alcmanicū p̄stans trimetro hypercatalecti-
co: vt turgida brachia cur retegis?

¶ Septima archilochiū p̄stans tetrametro catale. vt cādida mū-
do sydera currūt. ¶ Octaua alcmanicū p̄stans tetrametro acata.
vt luminibusq; prior rediit vigor.

¶ Nonā alcmanicū constans tetrametro hypercatalectico: vt vi-
ta quieta bonum parit ingenium. ¶ Decima stesichoricū con-
stans pentametro catalectico: vt si tua respicias mala crimina:
flebis.

¶ Undecima simonidicū p̄stans pentametro acata. vt Parthe-
nopeus erat puer archadie decus. ¶ Duodecimā cyribliū p̄stans
pētametro hypercata. vt pulcra puella comas decorat sibi palmi-
tibus. ¶ Tertiadecima heroscū p̄stans hexametro cata. vt ducite
ab vrbe domū mea carmina ducite daphnim.

¶ Quartadecimā bucolicū p̄stans hexametro cata. ita vt quart⁹
pes dactylus sit z terminet partē orōnis: vt ē. Nos patrie fines
et dulcia linquimus arua.

¶ Quinadecimā ibicū p̄stans hexametro acata. vt sydera diffugi-
unt titubātis solis acumie. ¶ Sextadecimā alcmanicū constans hex-
ametro hyper-

catalectico: vt alma Venus paphou ingredis rosa luceat ex adytis. ¶ Decia septima stesichorij ꝑstas heptametro cata. vt Eiacides iuuenis trahit hectora: plāgite ꝑgama troes.

¶ Decia octaua ibiciū ꝑstas heptametro acata. vt carmia docthalia canet ꝑperātis. huc ades o puer.

¶ Decia nona ibiciū ꝑstas heptametro hypca. vt versiculos dabo dactylicos tibi: si modo das bona vina mihi.

m Extra anapestica in oibus pedibꝰ recipiūt anapestū z spondē: raro ꝑceleumaticū / apꝰd comicos etiā iābū z dactylū sūt ꝑ anapesticoꝝ desinētie sex. hypcatalecticū in dissyllabū. hypcatalecticū in syllabā. acatalecticū. catalecticū in syllabā. catalecticū in dissyllabū. brachycatalecticū.

f Species anapesticoꝝ quas frequēter in vsu cōperimus sūt tredecim. Penicū dīr ꝑrima ꝑstas monometro acatalectico: vt Calidū iubar ē ¶ Secūda pindaricū ꝑstans monometro hypcatalectico: vt animꝰ male fortis.

¶ Tertia aristophaniū ꝑstans dimetro brachycatalectico: vt venit optima calliope. ¶ Quarta partheniacum constans dimetro catalectico: vt Aditum veneris fuge virgo. ¶ Quinta pindaricū constat dimetro acatalectico: vt fuge mentia iam thelemonia de.

¶ Sexta almanium ꝑstans dimetro hypcatalectico: vt tremulum mare molliflua nitet aura. ¶ Septima archilochiū ꝑstans dimetro acata. z palmbacchio: vt dea somnifero vaga curriculo prelucet. ¶ Octaua pyndaricum ꝑstans trimetro brachycatale.

vt medium mare rapido tybris adit siuuiō. ¶ Nonā almanium ꝑstas trimetro catale. vt date pierides mihi carmia doctis loquorum. ¶ Decima stesichorij ꝑstas trimetro acata. vt Jacet i thalamo tibi virgo decēs Veneris spē. ¶ Undecia sumonidiū cō. trimetro hypca. vt Tuba terribili ꝑcul ere sonat: clypeū cape miles

¶ Duodecā almanij ꝑstans tetrametro brachica. vt sua munera fert venus alma manu iuueni nitido cinyre. ¶ Decimatertia aristophanium ꝑstans tetrametro acata. vt date vina mihi: date ferta: iuuat dare tꝑa nūc domine veneri. ¶ Notandum i hoc metro vltimam syllabam (cuꝝ sola supest) in duas solui breues nunc ad ꝑceleumaticū veniamus.

p Proceleumaticū metrū non i merito anapesticū sequitur: cū et tꝑibus par sit. et si extremam anapesti: resoluēris syllabam: ꝑceleumaticū facies. Constat autē ꝑceleumaticum metrū ex solis ꝑceleumaticis quale est illud: facile morit. Est enī

dimetrum catalecticum pindaricum.

Metra trochaica impib⁹ qdē sedibus hos recipiunt pedes trocheū. tribrachū. dactylū. Sedib⁹ nō parib⁹ eosdē / z spondeū atq; anapestū. S; illud aiaduertendū qd qñ catalecticum est hoc metrū: trocheum poti⁹ in fine recipit: infdū etiā tribrachū. Sive ro brachicatalecticū sit: nullo mō diadicū tetrasemū in fine patitur: vt exēplis facile colliget. ¶ Trochaicorū. xiii. spēs in presen-
tia subiciēdas putauim⁹. ¶ Prima pācratiū dī: cōstans monometro bicatalectico: vt auctor optim⁹. ¶ Scda ithiphalicum cōstās dimetro brachicatalectico: vt bacche iūge tigris.

¶ Tertia euripideū: cōstās dimetro catalectico: vt vultur alti⁹ volat. ¶ Quarta alcmanium constans dimetro a catalectico: vt quos vides sedere cello. ¶ Quinta bacchilidium constās dimetro hypocatalectico: vt rex paterq; iuppiter deum. ¶ Sexta sapphicum constās trimetro brachicatalectico: vt o creator audias precantē. ¶ Septima archilochiū constās trimetro catalectico vt nox amoris z quietis cōscia. ¶ Octaua sothadicū constans trimetro acatalectico: vt ite poma ferte: vna portet alter ¶ Nonna sapphicū cōstans trimetro hypercatalectico: vt splēdet aux-
gēma fulget. forma sed placet. ¶ Decima sothadicum constans tetrametro brachicata: vt nise quid iuuat pari modo referre pra-
na. ¶ Undecima archilochiū cōstās tetrametro catale. vt tolle tyrsos: aera pulsās: iā tps adueniet. ¶ Duodecīa hipponactium cōstās tetrametro acatale. vt parce iā camena vati: parce iam sa-
cro furori. ¶ Decīa tīa anacreōtīū cōstās tetrametro hypca. vt pelle tonsis terga poti. vela tende: iāq; pgam⁹.

Chorambicorū alia pura sūt q̄ solis constāt chorambis. Alia mixta q̄ in fine amphibrachū aut bacchiū recipiūt. horum spēs numeratur quattuor. ¶ Prima aristophaniū cōstās monometro z amphibracho siue bacchio: vt purpureus tyrānus. ¶ Scda anacreōthiū cōstās dimetro z amphibracho siue bacchio: vt Virgili⁹. Mātua quē creauit. ¶ Tertia sapphicū cōstās trimetro z amphibracho siue bacchio: vt dulcis oē pierides xisifico faue-
te. ¶ Quarta callimachiū cōstans tetrametro z amphibracho siue bacchio: vt armipotēs mars genitor Rhomulide daveniā preca-
mur. ¶ Libet hoc loco admonere te Jacobe ceterosq; si q̄ crūt q̄ hoc nrm opus culū legēt serui grāmatici artem corruptā fuisse nullūq; me hacten⁹ libi: cū pl⁹ q̄ ducentos legerim sine menda.

repire potuissē. siquē sp̄ p amphibracho ⁊ bacchio ātibacchijs
legit: cū tñ exēpla de āphibracho/bacchioq; subiiciātur. quo fa-
ctū ē vt Beda, posterioresq; q̄ de metris scripsere hoc i loco in-
eptissime errauerit. Etenī cū Seruii exēpla haud rīdere p̄ceptis
ei⁹ aiaduēterēt: neq; intelligētes p̄cepta apd̄ hūc auctore non
exēpla corrupta eē: ip̄a quoq; exēpla dū emēdare se putāt corru-
pe. Sed vtinā dūtaxat hoc loco fallerent: nec eoz scripta varijs
vbisq; errorib⁹ scaterēt: nūc ad antipasticū veniam⁹.

Antipastica metra p̄stant p̄cipue antipasto aliqñ tamē in
p̄ima p̄tūcula in qua tābus est sp̄ōdeū recipiūt: hoz sp̄s
referūt quattuor. **P**rima appellat̄ penicū p̄stans trimetro
brachicatalectico: vt *Saunt semideū numen adest.*

Secūda anacreontiū p̄stans trimetro acatalectico: vt *Luras
mitificāt fila lyre dulcis.* **T**ertia alcaicū p̄stans tetrametro bra-
chicatalectico: vt *o fortuna viris inuida iā tristis ades.* **Q**uar-
ta alcmāniū p̄stans tetrametro acatalectico: vt *infandus tetigit
sydera carmen magici vatis.*

Ionicorū a minori alia simplicia sūt alia trochaicis mixta
recipiūt etiā parib⁹ sedib⁹ molossū: duab⁹ breuib⁹ q̄ in ionico sūt
in vnā longā, coeūtib⁹. Est etiā qñ peonē primū in iisdē sedib⁹ ca-
piāt. hozū de pluribus sex sp̄s referemus.

Prima dī timocratiū p̄stans dimetro catalectico: vt *rosa ve-
ris specimen.* **S**ecūda anacreontiū p̄stans dimetro acatalecti-
co: vt *sapiētes deus audit.* **T**ertia anacreontiū p̄stans dimetro
catalectico: vt *fuge virgo fuge munus veneris.*

Quarta saphicū p̄stans trimetro acatalectico: vt *Miserarum
est nec amorī dare ludos.* **Q**uinta phaleuciū p̄stans tetrame-
tro catalectico: vt *tibi veris fero donū sola qd̄ dant veneri.*

Sexta alcmāniū p̄stans tetrametro acatalectico: vt *timor oīs
docet artes: timor auget bona mētis.*

Iōnicorū a maiori alia simplicia sūt: alia diambis ⁊ dī
trocheis mixta. hoz sp̄s trīs in p̄ntia memorādas putauimus.

Prima dī hipponactiū p̄stans dimetro brachicatalectico: vt
palmā cape victor. **S**ecūda lechitiū p̄stans trimetro brachi-
catalectico: vt *bellū pete pacē fuge furoris.*

Tertia sothadicū p̄stans tetrametro brachicatalectico: vt *vi-
ctor cane tēpus fugit intēde labori.*

Ponicorū tria ḡnia sūt. cretēse. bacchiū: et palimbachium

illud luctibus: hec cātibus magis cōueniūt. p̄stāt p̄cipue ex peo-
nibus: tamē epitritos quoq; nōnūq; recipiūt. hoz tris in p̄sentia
notauimus spēs. ¶ Prima asclepiadicū dicit̄ p̄stās dimetro ca-
talectico: vt fulmineus impetus. ¶ Secūda pindaricū p̄stās di-
metro acatalectico: vt cornuaq; numerabis.

¶ Tertia anacreontiiū p̄stans trimetro catalectico: vt metet enī
segetem omnis impius.

¶ Hacreontia metra dimetra sunt constātq; anapesto duo-
bus iābis: z syllā. Sūt tñ q̄ iisdē trimetris vtunt̄. ponūtq; in p̄-
ma sede trocheū. in secūda iambū. in tertia et q̄nta pyrrichii. in
quarta spondeū. in sexta quēlibet indifferēter: horū tres spēs sub-
ieci. ¶ Prima est dimetrū anacreontiiū superantē syllabā in p̄ci-
pio retinēs: vt exigui ruūt tori. ¶ Secūda dimetrū anacreontium
catalecticū: vt memorē decet loqui.

¶ Tertia dimetrū anacreontiiū superantē syllabā in fine habēs:
vt misera est humana vita.

¶ Sic quoq; infinite metroꝝ spēs sūt / que supradictis gene-
ribus nō subiiciūtur. Ex q̄bus dūtaxat tres z viginti q̄ magis in
v̄su erāt subiectim⁹. ¶ Prima d̄r ithyphallicū qd̄ tetrametrū est
constans tribus dactylis z pyrrhicio: vt qui serere ingenuū volet
agrū. ¶ Secūda p̄heretratiū qd̄ est trimetrū p̄stans spōdeo dacty-
lo z spondeo: vt reges purpura mōstrat.

¶ Tertia gliconiū qd̄ est trimetrū p̄stans spōdeo choriābico et
pyrrhicio: vt odi partheniū nemus.

¶ Quarta asclepiadeū p̄stans spōdeo duob⁹ choriābis z pyrrhi-
cio: vt o z p̄sidiū z dulce decus meū.

¶ Quinta alcaicū p̄stās spōdeo z trib⁹ choriābis z pyrrhicio vt
tu ne quesieris scire nephas quē mihi: quē tibi.

¶ Sexta elegiacū p̄stās p̄tmemeri duplici p̄ima heroica secū-
da dactylica: vt Meret diffusis flens elegia comis.

¶ Septima elogicū p̄stās p̄rio pede dissyllabo quēlibet sūt z quat-
tuor dactylis: vt Sapho cōposuit malū casta poemata.

¶ Octaua saphicū p̄stans trocheo spōdeo dactylo z duob⁹ tro-
cheis: vt integer vite scelerisq; purus. ¶ Nonā p̄rapsū p̄stās gli-
conio z p̄heretratio / id ē spōdeo choriābo pyrrhicio: spōdeo da-
ctylo z spōdeo: vt bellepōtiacū tuos numen p̄tegat hortos.

¶ Decima phaleuncium p̄stans spondeo dactylico z tribus tro-
cheis: vt Quisquis composito serenus euo.

Folio

- ¶ Undecima saturniū: p̄stās dīmetro iābico catalectico anacreontio: z dīmetro trochaico brachycatalectico ithyphallico: vt Isis pererrat orbē cornibus profusis.
- ¶ Duodecima archilochiū p̄stās anapestico dīmetro catalectico pertheniaco z dīmetro trochaico brachycatalectico ithyphallico: vt remeat vir ab arce tyrāni vultib⁹ cruētis.
- ¶ Tertiadecima encomiologiū. p̄stās p̄tīmetri dactylīca archilochia: z pentīmemeri iābica aristophāia: vt Carmina bella magis velim sonare. ¶ Quartadecia iābilogū: p̄stans pentīmemeri iābica aristophāia: z p̄tīmemeri dactylīca archilochia: vt fōtes rigabunt gramina letificos.
- ¶ Quinadecia alcaicum: p̄stans p̄tīmemeri dactylīca z duobus trocheis: vt Luna rubēs zephyros cōminat.
- ¶ Sextadecima alcaicū: p̄stans pentīmemeri iābica z dactylīs duob⁹: vt vides vt alta stet niue candidū. ¶ Deciaseptia archilochiū: p̄stans tetrametro bucolico / z tribus trocheis: vt q̄s variis terras aialia permeant figuris. ¶ Deciaoctaua soliiābīcū: p̄stās dīmetro iambico catalectico archilochio: z anapesto vel spōdeo et duobus iambis: vt furens refundit vnda tremulos sinus freti.
- ¶ Decimanona archilochium: p̄stans p̄tīmemeri dactylīca / et dīmetro iambico acatalectico archilochio: vt scribere versiculos amore percussum graui. ¶ Vigesima archilochiū: p̄stans dīmetro iābico acatale. archilochio z p̄tīmemeri heroica archilochia: vt nīuesq; deducūt iouē nūc mare nūc silue.
- ¶ Vigesima prima equocū quū extreme sylle metri sūt eedem. alioq̄n heroicū id metry est: vt exercet mentes fr̄nas grata malis. ¶ Vigesima sc̄da reciprocū heroicū in sothadicū. id fit quotiēs heroicū p̄uersa sc̄s. ōe ī sothadicū mutat: qđ (vt supra dixim⁹) est trimetrū acatalecticū trochiacū: vt ire cupis si rus mala vites sōnia q̄so hoc enī si a fine scandere incipias trimetrum trochiacū facies hoc mō. queso sōnia vites mala si rus cupis iro.
- ¶ Vigesima tertia reciprocū iābīcū in elegiacū quotiēs iābicum mutato ordīe sc̄siōis elegiacū facit: vt micant nitore tecta sublimi aurea. Duta ordinem scandendo. Aurea sublimi tecta nitore
- p   Ostē metroꝝ spēs execut⁹ sū: sup̄est vt te   (micant. admoneā carinen qđ ex h⁹ mōi metris p̄ficiē trifariam vīdī. aut enim monocolon est. i. vniembre: aut dicolon / id est bīembre. aut tricolon / id est trimembre. Monocolon dicitur quod

vno gñe metri constat vt tota encis Virgiliū. Dicolō qđ duplici
 metri gñe vt Iasonis ep̄le amatorie que heroicis atqz elegia-
 cis vsib⁹ p̄stāt. Tricolō qđ triplex habet metri gen⁹: vt p̄plures
 ode Horatii. ¶ Sit etiā alia diuisio carm̄is: ei⁹ dūtaxat quod va-
 riis metroꝝ gñib⁹ cōponit. Dicim⁹ enī huiusmōi carminū aliud
 esse distropho: cū post duo metroꝝ gñe statim ad primū reuertit-
 mur. Aliud tetrastraphō cū post quattuor id facim⁹. vñ fit vt car-
 minū q̄ ex diuersis p̄stāt metris. aliud sit monocolon. aliud dico-
 lon distrophō. aliud dicolō tetrastraphō. aliud tricolō tetrastro-
 phon. ¶ Monocolon cū gen⁹ metri vniforme ē: vt p̄ia ode Ho-
 ratii. Est enī vno metri gñe cōposita. i. choriābico trimetro qđ
 asclepiadeū dī: vt Mccenas atavis edite regib⁹. O z p̄sidium z
 dulce dec⁹ meū. ¶ Dicolō distrophō qñ carmē duob⁹ gñibus cō-
 stat z post duos vsus ad primū reuertit: qualis ē tertia ode Ho-
 ratii: i. qua primū metrū ē gliconiū choriābicū trimetꝝ. scđm as-
 clepiadeū itū itē gliconiū: vt Sic te diua potēs cypri. Sic fr̄es
 Helene lucida sydera vētorūqz regat p̄r. Dicolon tetrastraphon
 cū duob⁹ gñib⁹ p̄stat z post q̄rtū versū ad primū reuertit: qualis
 est scđa ode Horatii. in q̄ primī tres vsus sūt dactylīci p̄tame-
 tri sapphici. q̄rt⁹ adoni⁹: tres itē seq̄ntes sapphici: vt iā satis tr̄is
 niuis atqz dire Gradinis misit p̄r: z rubēte Dextera sacras iacu-
 lat⁹ arces Terruit urbē Terruit gētes: graue ne rediret. ¶ Tri-
 colon tetrastraphon qñ trib⁹ gñib⁹ p̄stat z post quartū versū ad
 primū reuertit: vt est q̄nta ode Horatii. in qua primi duo versus
 asclepiadei sūt. terti⁹ p̄heretraci⁹. quart⁹ gliconi⁹. duo itē sequen-
 tes: vt Quis multa gracilis te puer i rosa perfusus liq̄dis vrget
 odoribus Brata pyrrha sub antro. Cui flauā religas ccmā sim-
 plex mūdiciis heu quotiēs fidem Mutatosqz deos flebit z aspe-
 ra: et reliqua. ¶ Fieri potest vt plurium etiā q̄ trium metroꝝ
 mixtionē reperiri cōtingat. sed nos ea tm̄ notasse cōtenti sumus.
 que maxime in vsu erant.

h Ec sūt mi Jacobe q̄ de metris ad te imp̄sentiaz p̄scripsi
 m⁹: vbi (q̄stū in me fuit) seruato ordine cūcta digessi. quo
 et in p̄ns t̄ps rē tibi cognitu dilucidā redderē: et in futurum si qñ
 vsus veniret aut alicui⁹ rei te repens obliuio teneret: oīa inuentu
 atqz deprōptu q̄ facillima forēt. superest vt tu hec assidue z dili-
 gēter plegas: z fideliter memorie cōmedes. Interī etiā cōponen-
 dis versiculis mentē exerceas. Ita enī fiet vt nec te accepti bñfi-
 cii: nec me laboris peniteat mei. Vale.

Nicolaus Perottus Celso Perotto Fratri Charissimo. S.

e x omnib⁹ immortalis dei erga me bñficiis duo sūt quibus
 maxime gloriari soleo. Unum q^d Bessarionē mihi princi-
 pem: alterū q^d te fratrem prestiterit. Itā si mihi data esset facultas
 omni p^{er} arbitrio meo eligēdi: q^{uo}d cogitare (ne dicā sperare) ampli-
 us potuissem. Ut enī a principe incipiā: nactus sum piū. bñficiū.
 humanū. liberalē. inaudita equitate. summa iusticia. singulari fi-
 de. diuina sapientia: adeo preterea omni gñe studiosūz eruditum
 vt mihi interdū de eo cogitāti nō tā vnus homo litteratus q^{uam} lre
 ipse oēsq^{ue} bone artes in vno hoīe esse videātur. Nulla res est tam
 difficilis tā abolita quā ex huius aīo veluti quodā thesauro non
 liceat expromere. q^{uam} peritus est diuinarū lraz: q^{uam} doctus z ciuilis
 et pontificii iuris. Quid est adeo in philosophia abstrusum atq^{ue}
 reconditum q^{uo}d huic nō sit penit^{er} familiare. quis in mathemati-
 cis excellētior: q^{uam} tū exēploz q^{uam} tū hystorie q^{uam} tū antiq^utatis tenet?
 Itū sermo eius / cū grece loq^uitur: plane attic^{us} est. cū scribit latine
 muse ipse romane loqui videntur. Orōem ipius platonica putes
 crebra ē: assidua / copiosa / z hibernis niuib⁹ silis. in versib⁹ tantū
 leporis dulcedinis suauitatis inserit: vt nihil diuini⁹ sit: nihil cele-
 stius. Quid epigramata que nup^{er} in semistū platoniciū composu-
 it: q^{uam} subito cum latina reddidisti: nōne reddere pbatissimā illaz
 antiquitatē videntē disputatiōes eius subtiles. orname. graues. vt
 facile quēlibet quo velit impellat z trahat. ita ex tpe loquit^{ur} qua-
 si iā pridē scripserit. videntur ad manū sensus oēs instructi. Tan-
 ta p^{ro}pterea hūanitate erga oēs expositus est vt qui dignitate sum-
 mū locū tenet facilitate morū pene infim⁹ videatur. Liberalita-
 tem ei⁹ cū infimū ex latinis: tū maxime hoc tpe infelicissimi gre-
 cie ppli experiūt: qui pp^{ri}is expulsī sedib⁹ ad hūc veluti vnicū
 refugiū cōfluūt. Adde q^{uo}d me adeo amāter: benigne clemēter am-
 plexus est: vt octauū iā annū nō solū domi: s^{ed} intra secretiora cu-
 bilia ad curā castissimi corpis sui tenuerit teneatq^{ue}. Apud quem
 quātū gratia z auctoritate valuerim in ppin quoz atq^{ue} amicorū
 honoribus exptus sū. Que nra familia. q^{uam} pater. q^{uam} nos omēs. que
 nostre fortune essent: nisi princeps noster fuisset? Nota hec oib⁹
 sūt. q^{uo}d q^{uo}d sumus: p^{ri}ncipis nri sum⁹ bñficiō: hūanitate clementia.
 huic vni bona: fortunas: ipam deniq^{ue} animam debemus. Merito
 itaq^{ue} me puto immortale beneficium a deo consecutum q^{uo}d talem.

nolo

nactus sū p̄cipē: quē nisi sūma integritate. fide obseruantia: colam. venerer. adorē: sceleratus. facinorosus nefarius sum: e cōspectu hoīm fugādus / euciēdus / exterminādus. ¶ De te nō mi frater qđ loquar: an mihi scđo loco euenire aliquid dulcius poterat qđ te talē h̄re germanuz: qđ mihi vt aspectu ac lineamētis corpis ita z morib⁹ z natura silis euaderes: qđ iisdē quib⁹ ipse studiis deditus a me erudireris. docereris. instruereris: quē ego veluti imaginem quandā mei manibus formarē atq; p̄fingē. De cuius indole tantā aio spem cōcepi / vt nō mediocre dec⁹ allaturū te familie nostre (nisi te nobis fata inuiderint) existimē. At quorsum hec de me inques (nam de p̄ncipe n̄ro nō miroz quē vbiq; laudare extollere p̄dicare. satiarī nō potes) Itēpe qz tuis quoq; laudibus satiarī nō possum optime z suauissime frater: ita me ingenīū tuum. ita studium. ita mores delectāt: p̄sertim in hoc lubrico etatis in quo multi adolescētes periclitari solēt. ¶ Quanta me nuper voluptate affectū putas cum me rogasti vt vna ep̄la oīa genera metroz que apud Horatiū Flaccū reperit breuiter cōprehenderē. z vñ lyrici poete dicti fuerint: ad te scriberē. Ex his enī intelligo nō p̄tētū heroicis atq; elegiacis versibus vt ceteri n̄re etatis adolescētes: ad cetera quoq; metroz ḡna aspirare. Qđ in te optimi ingenīi tui: exactissime in studiis diligētie testimonium est. Ego vero in honestissimo desiderio tuo morē gerā: z instar liberalissimi hoīs plus etiā qđ a me q̄ratur prestē: hac tibi ep̄la oīa metroz genera quib⁹ nō solū Horatius: verū etiā Boetius vsus breuiter annotabo. Si tamē prius qđ lyricoz vetustissimum nomen sibi velit ostēdēro. ¶ Dicti igitur lyrici sūt a lyra. qm̄ veteres huiusmōi carminū scriptores ad lyram poemata sua canere cōsueuerūt. hi apud grecos quidez octo ferūt: alcman. a quo alcmaniū metrū dictum est. stesichorus: a quo stesichorium. alceus: a quo alcaicum. ibicius: a quo ibicium. anacreon: a quo anacreontium. simonides: a quo simonidium. pindarus: a quo pindaricū. bacchilides: a quo bacchilidium. horum (vt Quintilianus iquit) longe pindarus p̄nceps: sp̄ritus magnificentia. figuris. beatissima rerum verborum copia / velut quodam eloquentie flumine propter quod Horatius merito eum credidit nemini imitabilem. ¶ Additur supradictis Sappho: quam magistram fuisse. Platonis nonnulli tradunt: a qua sapphicum metrum appellatum est: ita lyricoz numerus nouem musarū numerum implebit

quarū inuocationibus cātus suos ordiebātur. Apud latinos & tres p̄cipue memorātur lyrici. Horati⁹ / Lesi⁹ Bassus / & Valerius Martialis. Inter hos palmā obtinet Horati⁹. Solus fere (vt idē Quintilian⁹ inq̄t) legi dignus. nam & insurgit aliq̄n / et plenus est iocūditatis & gratie & variis figuris felicissime audax.

Secūdus Valeri⁹ Martialis: quē intellexisse Quintilianum arbitror: cū ait. si quem aduicere Horatio velis: erit Lesius Bassus: quē nup̄ vidim⁹. Sed eū lōge p̄cedūt ingenia viuētium. Martialem q̄ppe Quintiliani etate fuisse manifestū est. ac Lesi⁹ Bassi vix hac tēpestate supest nomē. ¶ Usus autē ē Horati⁹ in eo libro qui ode inscribit: v̄nūginti metroꝝ ḡnib⁹. Primum est genus monocolon: dicitq̄ chorābicū asclepiadeū tetrametrū: cōstās spōdeo duobus chorābis & pyrrhichio. sic enī scādīt. Mece. nas atauis edite re. gib⁹. Scripsit hoc metro dūtaxat trīs odas.

Mece. nas atauis edite regibus.

Exegi monumentū ere perennius.

Donarem pateras grataq̄ commodis.

¶ Secundū gen⁹ est dicolō tetrastrōphō: primī tres vsus sūt dactylicī. p̄tametri sapphici: p̄stāt enī trocheo / spōdeo / dactylo / & duob⁹ trocheis: hoc mō. Jā sa. tis ter. ris niuis. atq̄ dire. quart⁹ adoni⁹ p̄stās dactylo dimetro catalectico / hoc est dactylo / & spōdeo siue trocheo: hoc mō. Terruit urbē. scripsit hoc metro tres

Jam satis terris niuis atq̄ dire

(et viginti odas.)

Mercuri facunde nepos Atlantis.

Quē virū aut heroa lyra vel acri.

Vile potabis modicis sabinum.

Integer vite scelerisq̄ purus.

Parcius iunctas quatiant fenestras.

O Venus regina gnidi paphiq̄

Poscimus si quid vacui sub vmbra.

Persicos odi puer apparatus.

Nullus argento color est avaris.

Ne sit ancille tibi amor pudori.

Septimi gades aditure mecum.

Illa si iuris tibi peierati.

Rectius viues licini neq̄ altum.

Scium diues rogat in patienti

Martius celebs quid agam kalendis.